

ANDREEA-CLAUDIA MARDACHE

COMUNITĂȚI INTENȚIONALE ÎN ROMÂNIA

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

Andreea-Claudia Mardache

**COMUNITĂȚI
INTENȚIONALE
ÎN ROMÂNIA**

**PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2025**

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. CODRINA CSESZNEK

Prof. univ. dr. DANIELA SOREA

ISBN 978-606-37-2794-8

© 2025 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. B.P. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel.: (+40)-744-687.884
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>
<https://libraria.ubbcluj.ro/>

CUPRINS

INTRODUCERE	5
CAPITOLUL I. ORAȘUL	9
1.1. Apariția orașelor	9
1.2. Orașul preindustrial (orașul tradițional)	11
1.3. Orașul industrial	13
1.4. Dezvoltarea orașelor moderne	15
1.5. Personalitatea urbană: Georg Simmel	17
1.6. Problemele orașului	19
1.7. Teorii despre dezvoltarea urbană. Studiarea orașului.....	27
1.7.1. <i>Pre-urbanismul</i>	27
1.7.2. <i>Urbanismul</i>	29
CAPITOLUL II. COMUNITATEA.....	31
2.1. Definiții ale comunității.....	31
2.2. „Comunitatea” în sociologia clasică.....	36
2.3. Ce este o comunitate „bună”?	43
2.4. O scurtă tipologie a comunităților	46
2.5. Comunitatea la Zygmunt Bauman.....	54
2.5.1. <i>Caracteristici ale comunității. Despre problema libertății și a securității</i>	54
2.5.2. <i>Despre destrămarea comunității tradiționale. Revoluția industrială</i>	56
2.5.3. <i>Tipuri de comunități în prezent</i>	57
2.6. Comunitatea civică la Robert Putnam	59
2.7. Comunități urbane	60
CAPITOLUL III. COMUNITĂȚI INTENȚIONALE ÎN ROMÂNIA – CERCETARE CALITATIVĂ	65
3.1. Obiectivele cercetării	65
3.2. Culegerea datelor.....	66
3.3. Analiza datelor	66

CAPITOLUL IV. INTERPRETAREA DATELOR.....	68
4.1. Povestea comunității.....	68
4.1.1. <i>Cum au luat naștere comunitățile</i>	68
4.1.2. <i>Constituirea juridică a comunității</i>	72
4.1.3. <i>Proiecte, transformări, preocupări anterioare integrării în comunitate</i>	73
4.1.4. <i>Motivația de a trăi în comunitate</i>	76
4.1.5. <i>Ce-i atrage la comunitate, ce le place în comunitate</i>	80
4.1.6. <i>Scopul comunității. Viziunea asupra comunității</i>	83
4.2. Viziunea asupra societății actuale	88
4.3. Atitudinea față de oraș a membrilor comunităților intenționale.....	93
4.3.1. <i>Problemele orașului</i>	97
4.3.2. <i>Nevoia de a pleca din oraș și păstrarea legăturii cu orașul</i>	102
4.4. Atitudinea față de sat	107
CONCLUZII	115
LISTA BIBLIOGRAFICĂ.....	125

INTRODUCERE

„Dorința de a fi împreună cu cei cu care te asemeni și teama de străini sunt legi de bază ale «fizicii culturale». Vrem să fim cu cei care sunt ca și noi. Vrem să găsim un spațiu spiritual, poate chiar într-un spațiu geografic, căruia să îi aparținem. Neobosita mobilitate a modernității a devenit sursă de dezorientare și de teamă. Vrem să mergem acasă. Dar ce înseamnă să fii acasă în această lume?” (Rouner 1991 apud Precupețu 2006: p.71).

Cu toții ne căutăm un loc în această lume, un loc în care să ne simțim acasă. Unii dintre noi sunt mai norocoși și găsesc de timpuriu și cu ușurință acest loc, fie în mediul urban, fie în mediul rural și nu mai simt nevoia unei mutări, a unei schimbări. Alți indivizi însă, fie sunt într-o continuă căutare, fie se simt acasă o perioadă de timp, într-o anumită zonă, iar apoi simt nevoia unei schimbări. Fluxul dominant de migrație a fost dinspre rural spre urban, dar se poate constata și o migrație urban-rural. Deși oferă oportunități care nu pot fi găsite în zonele rurale, orașele nu mai pot oferi o bună calitate a vieții pentru o parte dintre indivizii care decid să se mute în mediul rural. Uneori, această nevoie de a pleca de la oraș la sat sau invers este motivată de dorința de a oferi un trai mai bun copiilor. Dornici să își crească copiii cât mai sănătos, mai aproape de natură, unii părinți se retrag la sat. În ultimii ani, sunt tot mai multe astfel de cazuri prezentate în mass media. Pe de altă parte, sunt și părinți care consideră că satul nu oferă suficiente oportunități de dezvoltare copiilor și aleg să se mute la oraș. Fiecare caz este unic, are propria poveste și motivație. Cu siguranță că există avantaje și dezavantaje ale traiului atât în mediul urban, cât și în mediul rural, iar alegerea locului în care decidem să trăim presupune o alegere, în funcție de nevoile și dorințele noastre.

În această carte prezint o parte din cercetarea realizată pentru teza de doctorat intitulată *Simplitatea voluntară în contextul comunităților intenționale din spațiul românesc* susținută la Universitatea din București, coordonată de prof.univ.dr. Ilie Bădescu și prof.univ.dr. Maria Voinea. O altă parte a acestei cercetări a fost publicată în cartea *Simplitatea voluntară în comunitățile intenționale din România* (2015, Presa Universitară Clujeană). Cercetarea vizează persoane, preponderent crescute la oraș, care doresc să se mute la țară, dar nu

individual, ci să creeze și să se integreze într-o comunitate de persoane care împărtășesc o viziune de viață asemănătoare.

Astfel de inițiative de a constitui comunități distincte, de obicei în mediul rural, sunt prezente în întreaga lume, inclusiv la noi în țară. În România pot fi identificate mici nuclee ale unor astfel de comunități intenționale, aflate în stadiul de formare. În restul lumii însă, astfel de inițiative comunitare au o vechime foarte mare (zeci de ani), sunt foarte dezvoltate și numeroase. În acest sens, numai web-site-ul „Foundation for Intentional Community” (www.ic.org) a înregistrat până în prezent sute de comunități fie în formare, fie deja constituite, în întreaga lume. Tot pe acest site putem găsi o prezentare generală a unei astfel de comunități: *Intentional communities come in a wide variety of shapes and sizes, only limited by the imagination of the people who start them. Each intentional community has unique qualities and its own unique set of circumstances and people. One of the great things about intentional communities is that they can be whatever the people who start them and live in them collectively decide* [Comunitățile intenționale vin într-o mare varietate de forme și dimensiuni, fiind limitate doar de imaginația oamenilor care le înființează. Fiecare comunitate intențională are calități unice și propriul set unic de circumstanțe și oameni. Unul dintre lucrurile minunate despre comunitățile intenționale este că acestea pot fi orice decid colectiv oamenii care le înființează și trăiesc în ele]. Câteva din tipurile de comunități prezentate pe acest site sunt: „ecovillage” (sate ecologice care au la bază ecologia și sustenabilitatea), „co-housing communities” (case individuale în cadrul unei proprietăți de grup), „commune” (organizate pe principiul partajării sau împărtășirii), „co-ops” sau „shared houses” (mai mulți indivizi care împart un spațiu de locuit), comunități spirituale sau religioase.

Alte resurse web în legătură cu astfel de comunități sunt: The Cohousing Network, (www.cohousing.org); Ecovillage Network of the Americas (www.ena.ecovillage.org), the Northwest Intentional Communities Association (www.ic.org/NICA), „Global Ecovillage Network” (<http://gen.ecovillage.org/>) și altele.

Leafe Christian (2003: xvi) definește comunitatea intențională rezidențială ca fiind „un grup de oameni care au ales să trăiască cu sau alături unii de ceilalți pentru a avea un stil de viață împărtășit sau un scop comun”. De multe ori, astfel de comunități se caracterizează prin idealism, indivizii construind o viziune de a trăi mai bine, pornind de la o lipsă a culturii majoritare. Leafe Christian (2003) consideră că formarea unor astfel de comunități reprezintă un fenomen cultural de amploare în care, simultan, mii de oameni realizează că trăiesc într-o societate tot mai fragmentată, superficială, costisitoare și mai periculoasă și că le este dor de un mod de viață mai cald, mai sănătos, mai bun, mai accesibil, mai plin de cooperare, în care

oamenii se simt mult mai conectați unii cu ceilalți. Mai mult decât atât, traiul în comunitate pare a fi mai sănătos atât pentru oameni, cât și pentru planetă (Mardache, 2015).

În cadrul cercetării mele, am analizat cinci astfel de comunități intenționale în formare din România: comunitatea Armonia Brassovia (jud. Brașov, <http://armoniabrassovia.ro>), comunitatea Aurora (jud. Hunedoara, <https://www.aurora-community.org/>), comunitatea Valea Curcubeului (jud. Hunedoara, <https://about.me/valea.curcubeului>), comunitatea SatCitAnanda (Geoagiu Băi, jud. Hunedoara) și comunitatea Stanciova (jud. Timiș, <https://ecobasa.org/en/communities/stanciova-an-open-community/> și <https://stanciova.wordpress.com/>). De-a lungul timpului, aceste comunități au trecut prin multe transformări (până aproape la dispariție, în cazul comunității Armonia Brassovia, care a fost și comunitatea cu cei mai mulți membri). Între timp, alte astfel de inițiative au apărut (de exemplu, comunitatea MudMuse, Balșa, Hunedoara; Comunitatea verde pentru pace și sustenabilitate / Green Community for Peace and sustainability, Munții Metaliferi, Apuseni). Astfel de nuclee comunitare sunt răspândite în întreaga țară, deși multe dintre ele nu se autodefinesc ca reprezentând o comunitate, nu capătă un nume și nu devin publice. De multe ori, este vorba de familii de orașeni care se mută în mediul rural, fie în cadrul unui sat, fie într-o zonă mai izolată, în jurul cărora se adună alte familii și încep să se dezvolte împreună, interconectate, susținându-se reciproc.

Motivația alegerii acestei teme constă în faptul că aceste comunități intenționale constituie un fenomen cu mari posibilități de a lua amploare în următorii ani și zeci de ani, la fel cum se întâmplă în alte țări ale lumii. Este un fenomen social strâns legat de problemele cu care se confruntă omenirea: probleme economice, sociale, de mediu ș.a., oferind alternativa unui stil de viață care să atenueze, pe termen scurt, și poate chiar să rezolve, pe termen lung, o parte dintre aceste probleme (Mardache, 2015).

În acest sens, am fost interesată să găsesc răspunsuri la întrebări precum:

-cum au luat naștere comunitățile?

-cine sunt cei care doresc să facă parte din astfel de comunități?

-care este motivația pentru care membrii comunităților doresc să trăiască într-o astfel de comunitate?

-care este viziunea pe care membrii comunităților intenționale o au asupra comunității, asupra satului, orașului și a societății în general?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, am realizat o cercetare calitativă, folosind două metode de cercetare: observația și interviul. În etapa de culegere și de analiză a datelor, consultând literatura de specialitate din domeniul temei am observat că profilul membrilor comunităților intenționale se aseamănă cu profilul simplificatorilor voluntari confirmat de

studiile de specialitate în acest domeniu. Prin urmare, am aprofundat teoria simplității voluntare și, prin intermediul unei anchete pe bază de chestionar, am dorit să aflu în ce măsură membrii comunităților intenționale analizate sunt și simplificatori voluntari (aceste date au fost publicate în cartea sus-menționată, *Simplitatea voluntară în comunitățile intenționale din România*, 2015, Presa Universitară Clujeană).

Cartea de față este structurată în trei capitole: primele două capitole sunt teoretice, iar cel de-al treilea capitol prezintă cercetarea calitativă realizată. Capitolul 1 conține o trecere în revistă a literaturii de specialitate cu privire la oraș. Am realizat această documentare deoarece toți membrii comunităților intenționale au locuit și unii mai locuiesc temporar în mediul urban. Am dorit să aflu care sunt acele caracteristici ale modului de viață din mediul urban care îi determină pe membrii comunităților să nu mai dorească să locuiască în oraș. Capitolul 2 prezintă aspecte teoretice cu privire la comunitate în general: definiții, teorii, tipologie, caracteristici ale comunităților, iar capitolul 3 prezintă cercetarea calitativă realizată.

CAPITOLUL I.

ORAȘUL¹

1.1. Apariția orașelor

Orașele pot fi definite ca fiind „concentrări permanente de un număr relativ mare de oameni care nu își produc propria hrană” (Goodman, 1992: p.406). Primele orașe au început să apară acum aproximativ 6000 de ani, deși ființele umane au apărut între 5 și 15 milioane de ani în urmă, iar în forma actuală (*homo sapiens*) s-au dezvoltat acum 50.000 până la 60.000 de ani (*ibidem*).

Minea (2011: p.7) observă faptul că, de-al lungul evoluției sale, omul a parcurs un drum lung și greu, iar „natura i-a fost omului adăpost și pericol, prieten și dușman; în funcție de împrejurări și necesități, el a luptat împotriva ei sau și-a luat-o aliat”.

Realizând o analiză a spațiului social, Bădescu și Radu (1980: pp.5-6) constată că prezența omului schimbă configurația și tipul spațiului, de la unul dat, la un „spațiu produs, deci un spațiu de configurație istoric determinată”. În acest sens, cei doi autori menționează ritualurile din vechime desfășurate de vechii indieni când se construia o locuință nouă: punerea temeliei noii locuințe avea atât o semnificație fizică, cât și o semnificație socială, iar la alegerea locului participau de la cei specializați în construirea de case, la astrologi, brahmani. Iar aceste ritualuri aveau scopul „de a pune în relație ordinea socială cu ordinea cosmică și de a-i reaminti noii familii poziția în toposul social și în cel cosmic”.

Primele orașe „au apărut în Orientul Mijlociu, în «semiluna fertilă» dintre fluviile Tigru și Eufrat, din Iraq, ca o consecință a schimbărilor climatice și progreselor tehnologice” (Goodman, 1992: p.407). De asemenea, un alt factor care a contribuit la necesitatea apariției orașelor a fost dezvoltarea tehnicilor de cultivare a cerealelor și de creștere a animalelor (când s-a trecut de la societățile de vânători și culegători la societăți horticoale și pastorale).

---

¹ Părți din acest capitol au fost publicate în Mardache A. și Atudorei I. (2013).

Weber, citat de Poledna (1995: pp. 218-219), consideră că orașul a apărut datorită trecerii de la o solidaritate subiectiv simțită („afectiv-emoțională sau tradițională”) la o asociere bazată pe interese raționale. Pentru a defini orașul, Weber consideră că trebuie luate în calcul, pe lângă variabila mărime, alte caracteristici economice și administrativ-politice. El definește orașul astfel: „o așezare ai cărei locuitori trăiesc preponderent de pe urma activităților meșteșugărești și comerciale și nu din activități agricole”. În funcție de activitățile economice predominante într-un oraș, Weber distinge următoarele categorii ideal-tipice de oraș: orașul producător, orașul consumator și cel comercial.

Pentru Abraham (1991: p.75), „primele orașe apar ca medii sociologic diferențiate” în care viața comunităților era diferită de cea a oamenilor de la sat (dependente de ciclul anotimpurilor). Orașul a devenit în timp locul cel mai important în care se luau principalele decizii politice, religioase, sociale, culturale, etc. ce priveau comunitatea umană. De aceea, Abraham (1991: p.68) consideră valabilă și corectă, inclusiv în prezent, afirmația că „istoria orașului este istoria lumii”.

Cristea (1980: p.51) prezintă trei moduri principalele în care apar orașele:

- prin transformarea treptată a unei așezări rurale în oraș;
- prin fondarea spontană de noi așezări urbane;
- prin fondarea deliberată, pe baza unui plan prestabilit, a unor noi orașe.

Pentru Bădescu și Radu (1980: pp.87-88), „urbanizarea este o formă pe care o îmbracă procesul mai adânc de transformare a spațiului social”. Autorii consideră că transformarea satului poate fi mai bine înțeleasă prin conceptul de modernizare a ruralului, decât prin cel de urbanizare (de transformare a structurilor rurale în structuri urbane). „Urbanizarea este expresia formei pe care o îmbracă în zilele noastre procesul de creștere, de transformare a spațiului social, proces care se supune unor legi ale structurii sociale, legi care însă își găsesc exprimare în regularități ale expansiunii urbane, fără ca acestea din urmă să poată epuiza semnificația mai adâncă a legilor de structură”.

Bădescu și Radu (1980: pp.91-92) identifică următoarele procese legate de urbanizare ca fenomen de creștere a orașelor:

- a. „migrația al cărei spor duce direct la creșterea orașelor”;
- b. „mutații în structura localităților care trec astfel de la categoria de localități rurale în categoria localităților urbane”;
- c. „dinamica ariei sociale din sfera de influență a orașelor”;
- d. „apariția de noi orașe etc.”.

1.2. Orașul preindustrial (orașul tradițional)

Orașele antice

Goodman (1992: p.407) afirmă faptul că primele orașe antice au apărut în jurul anului 4000 î.Hr., în zone din China și Pakistan, de-a lungul fluviului Ind, iar aproximativ 1000 de ani mai târziu, au evoluat orașe în America Centrală, America de Sud și de Nord. Printre factorii care au determinat ca acestea să rămână mici după standardele de azi (aveau mai puțin de 10.000 de locuitori), se numără: transportul („limitat și încet”), „conflictele frecvente între orașe și zonele rurale înconjurătoare amenințau stabilitatea rezervei de hrană urbane” și condițiile medicale și sanitare primitive.

Giddens (2000: p.536) dă ca exemplu Babilonul, „unul dintre cele mai mari orașe antice din Orientul Mijlociu”, care „se întindea pe o suprafață de numai 5 km², iar în momentul culminant al dezvoltării sale, populația sa nu depășea 15-20.000 de locuitori”.

Orașele medievale

Goodman (1992: p.407-408) identifică următoarele caracteristici ale orașului medieval: împrejmuirea cu un zid de protecție, străzi înguste și murdare; de asemenea, acestea erau dominate de biserica creștină, femeile și minoritățile aveau puține drepturi; ritmul vieții era mai rapid decât în zonele rurale, dar mai lent decât cel din zilele noastre.

Giddens (2000: p.536) descrie orașele tradiționale ca fiind foarte mici „după standardele moderne, erau înconjurate de ziduri, iar centrul lor era dominat de clădiri religioase și palate”. În societățile tradiționale, marea majoritate a populației locuia în zonele rurale, spre deosebire de țările industrializate din prezent unde trăiesc în zonele urbane între 60% și 90% dintre locuitori.

Weber, citat de Poledna (1995: pp.219-229), prezintă următoarele caracteristici ale orașului medieval:

- ◆ trăsătura exterioară cea mai vizibilă a puterii orașului medieval a fost fortăreața și garnizoana.

- ◆ o caracteristică importantă a orașului era reprezentată de garantarea unor drepturi speciale, privilegiu, pentru cetățenii săi.

- ◆ pe lângă caracterul dominant al activităților neagricole, orașul medieval tipic trebuie să aibă și următoarele trăsături: 1. fortificații; 2. piață; 3. tribunal propriu și o minimă jurisdicție; 4. caracter asociativ; 5; autonomie și autocefalie parțială (un asemenea tip de oraș,

cu toate aceste trăsături, s-a dezvoltat într-o „puritate ideal-tipică” la nord de Alpi, în vreme ce orașele orientale nu prezintă niciodată toate aceste caracteristici simultan).

◆ Weber grupează particularitățile orașului medieval occidental în mai multe categorii: juridice, politice, sociologice și economice.

◆ o caracteristică importantă a orașului se referă la dreptul funciar: în oraș, proprietatea funciară este în principiu liberă, degrevată de obligații (scutită de impozite, sau beneficiind de taxe fixe), pe când proprietatea funciară din afara orașului, a țăranilor, este „legată”.

◆ statutul juridic al persoanei a jucat un rol mai important decât dreptul funciar.

◆ „Cetățenii orașului au uzurpat dreptul nobiliar,, „Aerul orașului te face liber” (Weber 1925 *apud* Poledna 1995: pp. 529-530).

◆ orașul medieval occidental s-a dezvoltat pe baza unor fundamente și interese raționale de natură economică, politică, juridică și chiar religioasă, spre deosebire de orașele Orientului Apropiat și Îndepărtat în care solidaritatea era asigurată de originea comună, de forțele mitico-magice, de legăturile rituale, de caste, de voința arbitrară a despotului etc.

◆ religia creștină a favorizat acest proces de descompunere, distrugând baza magico-metafizică a conviețuirii, rupând definitiv ansamblul legăturilor tribale. Comunitatea creștină locală a fost în esența ei o asociație confesională de indivizi credincioși și nu o asociație tribală rituală.

◆ breslele, „organizații structurate exclusiv pe criterii economico-profesionale”, au fost „cheia” care a descuiat ușa care dădea spre epoca modernă. Acestea au apărat cu succes interesele cetățenilor, nu numai cele economice. În epoca de maximă înflorire a breslelor „dobândirea calității de cetățean cu drepturi depline era condiționată de apartenența la o breaslă”.

◆ orașul a fost doar într-o anumită perioadă istorică baza solidarității umane. În antichitate această bază o reprezentau legăturile biologice, de rudenie. În epoca modernă această funcție a fost preluată de către stat. Doar în Evul Mediu, susține Weber, orașul a oferit condiții optime pentru asocierea liberă, pe baze contractuale, a indivizilor. Orașul își pierde autonomia politică, economică și nu mai reprezintă o bază pentru constituirea comunităților umane din epoca modernă.

Poledna (1995: p.218) precizează faptul că orașul, și „în special orașul medieval, este locul în care s-au conturat condițiile posibile pentru apariția capitalismului și statului modern. (...) Raționalitatea și raționalizarea occidentală au avut în oraș un aliat puternic”.

1.3. Orașul industrial

„Societatea industrială e urbană, orașul fiind orizontul său. Ea produce metropole, conurbații, orașe industriale, mari ansambluri de locuit. Cu toate acestea, ea eșuează în amenajarea acestor locuri” (Choay 2002: p. 11).

Harouel (2001: p. 102) constată faptul că populația orașelor a înregistrat o creștere uimitoare în ultimele două secole (mai precis, dacă populația globului s-a mărit de patru ori din 1850, numărul locuitorilor orașelor a crescut de zece ori). Iar printre cauzele acestei creșteri, Harouel (2001) menționează progresul științific și tehnic înregistrat începând cu mijlocul secolului al XVIII-lea în Europa, urmată la scurt timp de Statele Unite.

Goodman (1992: p.408) detaliază aceste transformări: revoluția industrială din secolul al XVIII-lea a accelerat ritmul urbanizării. Noile surse de energie au determinat dezvoltarea fabricilor care au atras în oraș oameni din zonele rurale. Prin urmare, numai în zece ani (între anii 1790 și 1800), numeroase orașe europene au înregistrat creșteri spectaculoase ale populației (de exemplu, Viena și-a dublat numărul de locuitori). Și această tendință de creștere se menține de-a lungul întregului secol al XIX-lea.

Și Choay (2002: p.15) consideră creșterea populației orașelor tot o consecință a revoluției industriale și a migrației unor mari mase de oameni de la sat la oraș.

În acest sens, Giddens (2000: p.507) dă ca exemplu Marea Britanie, prima societate care a trecut prin industrializare și care a fost și prima țară care a devenit predominant urbană. Începând cu anii 1830, Marea Britanie este urmată de Franța și Germania, în vreme ce urbanizarea majorității țărilor europene și a Statelor Unite a avut loc mai târziu.

După Minea (2011: pp.21-22), factorii care au generat aceste mari schimbări au fost:

- ◆ dezvoltarea manufacturilor și a industriilor amplasate în centrele urbane;
- ◆ creșterea numărului de locuitori prin atragerea populației rurale;
- ◆ necesitatea spațiilor de cazare pentru o populație numeroasă;
- ◆ asigurarea igienei publice: alimentare cu apă, canalizare, salubritate;
- ◆ necesitatea construirii unor edificii procesului educațional: școli, activități culturale etc.
- ◆ punerea la dispoziția populației a spațiilor instituțiilor și a altor mijloace de petrecere a timpului liber.

Și consecințele ...

Goodman (1992: p.409) consideră că viața socială din orașe a devenit mai complexă, dar și mai „impersonală și tiranizată de delincvenți”. Din cauza densității mari a populației,

oamenii se cunoșteau puțin între ei. De asemenea, multe dintre orașe atrăgeau mai mulți oameni, decât puteau întreține. Primele etape ale industrializării au provocat și poluarea substanțială a orașelor.

Choay (2002: p. 16) identifică alte trăsături ale acestei noi ordini:

- raționalizarea căilor de comunicații (crearea marilor artere și crearea gărilor);
- specializarea sectoarelor urbane (cartiere de afaceri grupate, în capitale, în jurul Bursei, cartiere ș.a.);

- sunt create noi organe urbane care, prin gigantismul lor, schimbă aspectul orașului: mari magazine (la Paris, La Belle Jardinière, 1824, Bon Marché, 1850), mari hoteluri, mari cafenele („cu 24 mese de biliard”);

- suburbanizarea capătă o importanță din ce în ce mai mare: industria se implantează în suburbii, clasele de mijloc și cele muncitoare se revarsă spre periferii, iar orașul încetează a mai fi o entitate spațială bine delimitată (în 1861, zona periferică a Londrei reprezenta 13% din aglomerarea totală, iar cea a Parisului 24% în 1896).

Harouel (2001: pp.102-103) constată schimbarea structurii populației active, astfel: dacă la începutul secolului al XIX-lea, 80% din populația activă era ocupată în sectorul primar (agricultură), 8% în sectorul secundar (industrie) și 12% în cel terțiar (servicii), în țările industrializate s-a diminuat foarte mult sectorul primar în beneficiul celui secundar și celui terțiar. Apoi, datorită noilor progrese ale productivității în industrie, sectorul secundar s-a micșorat la rândul său în beneficiul celui terțiar. Cu toate acestea, în țările mai puțin dezvoltate economic, sectorul primar rămâne foarte important, iar procentul populației trăind în orașe mai mari de 100 000 de locuitori nu este decât de 5 până la 10% în țări ca Angola, Madagascar, India sau Pakistan, în timp ce el atinge 40% în Anglia, 50% în Japonia și culminează cu 67% în Australia.

Nașterea noilor orașe

Harouel (2001: pp.104-106) prezintă următoarele tipuri de orașe noi apărute în număr mare, mai ales în țările noi:

- orașe cu caracter religios (de exemplu, Salt Lake City, fondat în 1847 de mormoni);
- orașe create pentru a fi capitale, sau capitale de state federale;
- orașe fondate pentru a pune în valoare exploatarea agricolă a unui teritoriu;
- aglomerări urbane născute din dezvoltarea industriei și a extracției miniere (aur, diamant, fier, oțel etc.), dar și exploatarea de petrol și gaze naturale;
- orașe legate de căile de comunicație maritime sau terestre;

- orașe turistice;
- proiecte de orașe ideale create de utopiștii și reformatorii secolului al XIX-lea;
- orașe construite de diferitele industrii pentru muncitorii lor;
- orașe-satelit construite încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea pentru a încerca frânarea creșterii excesive a marilor orașe.

1.4. Dezvoltarea orașelor moderne

Goodman (1992: p.409) precizează faptul că orașele se dezvoltă și astăzi, deși într-un ritm mai lent decât în secolul al XIX-lea. Totuși, numărul zonelor urbane a crescut foarte mult: dacă la începutul secolului al XIX-lea erau mai puțin de 50 de orașe în lume care aveau o populație mai mare de 100 000 de locuitori, în prezent sunt peste 2 000 astfel de orașe.

Chiar și țările Lumii a Treia sunt atrase în acest proces global, Giddens (2000: p.509) observând faptul că populațiile din mediile urbane ale acestora se dezvoltă mult mai rapid decât populația lumii în general.

Dezvoltarea fără precedent a orașelor moderne a dus la apariția *metropolelor* și a *megalopolisurilor*.

După Goodman (1992: p.410) metropolele sunt „zone urbane formate dintr-un mare oraș central, cu suburbiile înconjurătoare și orașele satelit asociate”. Acestea au început să se formeze de la jumătatea secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului XX, iar printre factorii care au contribuit la această dezvoltare se numără: folosirea la scară largă a energiei electrice (care a făcut posibilă și construirea marilor zgârie-nori care constituie elementul caracteristic al metropolei), modalitățile de transport moderne (mașini, transport în comun) și comunicațiile îmbunătățite de acestea.

Giddens (2000: p.509) consideră expansiunea metropolelor un rezultat al creșterii populației, în special ca urmare a migrației țăranilor lipsiți de posibilități din zonele rurale. De asemenea, metropolele deveneau centre concentrate ale puterii financiare și industriale. Giddens consideră ca fiind reprezentativ în acest sens orașul Chicago care a cunoscut o creștere a populației de peste două milioane de locuitori în anul 1900, într-o zonă care era complet nelocuită până în 1830.

Una dintre cauzele principale ale migrației rural-urban a fost reprezentat de sărăcie. În ceea ce privește sărăcia urbană, Bădescu (2004) vorbește despre „sărăcia verticală” care este o sărăcie comunitară, a întregii comunități și care reflectă un decalaj intercomunitar ce menține comunitatea sub media sărăciei generale. Această sărăcie nu decurge din factori specifici, ci din decalajele structurale ale populației.

Bădescu și Radu (1980: p.48) consideră că „problemele de bază ale transformărilor sociale actuale sunt legate de problemele expansiunii urbane” care este, la rândul ei, „un atribut al civilizației moderne”. Expansiunea urbană e văzută fie ca difuziune a urbanului în rural (urbanizarea ruralului), fie ca pătrundere a trăsăturilor rurale în spațiul urban (ruralizarea urbanului).

Printre criticile aduse orașului, mișcării urbane „ca fenomen de regionalizare socială”, Bădescu și Radu (1980: pp.57-58) menționează: distrugerea individualității; de asemenea, s-a apreciat că arhitectura urbană nu răspunde trebuințelor reale, ci profitului. „La baza expansiunii urbane stă o concepție cantitativistă prin care se ignoră funcțiile și scopurile umane. Propunerile se referă la realizarea unor forme comunitare în cadrul urban cum sunt vecinătățile”.

Megalopolisul

După Giddens (2000: p.507), termenul de megalopolis a fost creat inițial în Grecia antică pentru a desemna „un oraș-stat care urma să stârnească invidia tuturor civilizațiilor”. În prezent el desemnează metropole care au fuzionat între ele.

Bădescu și Radu (1980: pp.57-58) consideră megalopolisul o „formă de patologie urbană extremă”, o „formă extremă de viață urbană” și reprezintă „înlănțuiri de așezări urbanizate totalizând în jurul a 30 de milioane de locuitori, fiecare așezare urbană totalizând cel puțin 100.000 locuitori. Spațiul care separă aceste așezări urbane este el însuși urban”. Bădescu și Radu (1980: p.59) consideră că megalopolisul „implică uniformizare, distrugere a individualității urbane și a posibilității de alegere umană”.

Dezvoltarea orașelor a determinat și o dezvoltare a *suburbiilor*, „zone urbane relativ mici care înconjoară un oraș” (Goodman 1992: p.411). Acestea s-au dezvoltat în a doua jumătate a secolului XX ca urmare a numărului mare de automobile, căi ferate și autostrăzi construite. Giddens (2000: p.537) observă un efect negativ al expansiunii suburbiilor, numite orașe-dormitor: deteriorarea centrelor orașelor, prin îndepărtarea unor grupuri de oameni mai înstăriți și a afacerilor de centrul orașului, pentru a profita de impozitele locale mai scăzute.

Problemele gigantismului urban

Harouel (2001: p.141) consideră gigantismul urban o problemă fără soluție, cu multiple efecte negative: dificultăți ale traiului în marele oraș, probleme de circulație și de aprovizionare, uzura nervoasă a locuitorilor, poluarea ș.a. În fapt, ansamblurile urbane uriașe ale secolului al XX-lea nu mai au nimic din ceea ce, în trecut, se numea oraș.

Caracteristici ale gigantismului urban în țările Lumii a Treia (Harouel 2001: pp.144-145):

-orașele Lumii a Treia nu pot adăposti masele umane care le invadează.

-acestea sunt înconjurate de imense suburbii făcute din locuințe improvizate.

-în unele dintre aceste orașe uriașe nu se evacuează gunoiul și deșeurile. Resturile menajere se acumulează la periferie și asigură subzistența unei populații mizere.

-problemele sunt mult agravate de faptul că unele țări nu au putut, sau nu au vrut, să oprească creșterea demografică care a urmat o progresie geometrică.

-cu toate acestea, orașul Lumii a Treia este locul speranței, unde există poate șansa obținerii unui loc de muncă, a unui salariu și șansa unui nivel de trai superior celui de la sat.

În aceeași ordine de idei, Giddens (2000: p.536) este de părere că problemele care există în țările industrializate par aproape nesemnificative în comparație cu cele cu care se confruntă Lumea a Treia.

1.5. Personalitatea urbană: Georg Simmel

Goodman (1992: p.416) precizează faptul că Simmel adaugă o dimensiune a psihologiei sociale la studiul orașelor, concentrându-se asupra modului în care viața urbană influențează personalitatea orașenilor. El susține că orașenii sunt confuzi și dezorientați din cauza agitației constante, iar manierele impersonale și aparent neprietenoase ale acestora constituie o formă de protecție necesară. Cu toate acestea, există și aspecte pozitive ale vieții urbane: cetățenii se bucură de mai multă libertate, stimularea orașului este captivantă, există o mare diversitate de activități și oportunități care oferă o gamă de alegeri sociale și personale.

Simmel, un intelectual care și-a trăit întreaga viață în oraș, constată Dungaciu (2003: pp.153-154), este cel care a conturat prima abordare susținută a metropolei „ca fenomen cultural și social particular în literatura sociologică”. „Metropola este spațiul prin excelență al modernității, locul unde evoluțiile sale majore – psihologice, economice, sociale – devin vizibile”.

Simmel analizează efectele pe care marea metropolă le are asupra indivizilor, în special din perspectivă psihologică:

► O «intensificare a vieții nervoase» în marile orașe, „ce provine din schimbarea rapidă și neîntreruptă a impresiilor exterioare și interioare”. «Impresiile persistente» care diferă puțin unele de altele, care au un curs regulat și firesc, au nevoie «de mult mai puțină conștiință

decât aglomerarea rapidă de imagini schimbătoare». Viața în orașele mici are un ritm care curge mai lent, mai obișnuit și mai egal (Dungaciu 2003: pp.155-156).

► Preponderența intelectului asupra vieții psihice: viața psihică metropolitană are un caracter intelectual, în opoziție cu cea din orașele mici, unde aceasta se bazează pe sentimente și relații afective (acestea își au rădăcina în straturile mai puțin conștiente ale psihicului și «se dezvoltă cel mai bine în armonia liniștită a obișnuințelor neîntrerupte»). Astfel că reacția la aceste fenomene este delegată organului psihic «cel mai puțin sensibil și cel mai îndepărtat de profunzimile personalității» (Dungaciu 2003: p.156).

► «Raționalitatea» devine «un factor de protecție al vieții subiective». Omul raționalității pure este indiferent la orice constituie individualitate autentică. „Toate relațiile afective dintre persoane se bazează pe individualitățile acestora, în timp ce relațiile raționale socotesc oamenii «ca pe numere»”. Dacă astfel tratează locuitorul metropolelor persoanele cu care interacționează (furnizori, clienți și chiar persoane față de care are obligații sociale), în mediile mai restrânse, în provincie, unde cunoașterea individualității este inevitabilă, comportamentul este mai impregnat de afectivitate, se trece dincolo de pura cântărire a serviciilor și a contraserviciilor (Dungaciu 2003: p.157).

Economia monetară – care domină marile orașe, care a eliminat ultimele rămășițe de producție personală și de troc și care reduce pe zi ce trece munca la cererea clienților – se află în mod evident într-o corelație atât de strânsă cu această obiectivitate rațională încât nimeni n-ar putea spune dacă această mentalitate intelectualistă a fost cea care a produs economia monetară sau dacă ultima a constituit factorul determinant pentru prima (Simmel *apud* Dungaciu 2003: p.158).

► Viața metropolitană se caracterizează prin punctualitate, calculabilitate și exactitate (Dungaciu 2003: p.160): spiritul modern a devenit tot mai calculator. Economia monetară a determinat apariția unei exactități «calculatoare a vieții practice», dar tot întregul s-ar prăbuși fără această punctualitate. Și dacă timpul curge altfel în oraș, și spațiul a suferit transformări. Mărimea distanțelor «face din orice așteptare și din orice deplasare inutilă o pierdere de timp irecuperabilă». Prin urmare, toate activitățile și relațiile trebuie ordonate cât mai punctual (Dungaciu 2003: p.159).

► Omul metropolei moderne este, după Simmel, un om blazat (Dungaciu 2003: pp.161-163):

-blazarea este o consecință directă a «stimulărilor nervoase în rapidă schimbare și care sunt comprimate în contradicții interne», dar reprezintă și cauza accentuării intelectualității metropolitane.

-blazarea are, după Simmel, două surse: una fiziologică (consecința stimulărilor nervoase) și o sursă care vine din «economia financiară».

-esența blazării constă în «insensibilizarea față de diferențele dintre lucruri», semnificația, valoarea diferențelor dintre lucruri și chiar lucrurile însele pierdându-și importanța.

-blazarea reprezintă „reflexul subiectiv fidel al internalizării economiei monetare” în care banul devine scop în sine.

-blazarea „e atributul metropolei, nu al provinciei – unul dintre prețurile pe care omul modern trebuie să le plătească pentru «binefacerile» lumii moderne”.

-blazarea este și un instrument de protecție, este o măsură de autoconservare, cu prețul devalorizării întregii lumi obiective și, în final, la sentimentul lipsei de valoare a propriei personalități.

► Caracterul rezervat al cetățeanului. Antipatia (Dungaciu 2003: pp.163-164): „atitudinea mentală a concetățenilor unul față de celălalt poate fi denumită, dintr-un punct de vedere formal, drept rezervare”. Dar «aspectul interior» al acestei rezerve exteriorare nu este doar indiferența, ci chiar «o ușoară aversiune, o înstrăinare și o ostilitate reciprocă ce s-ar transforma imediat în ură și conflict în secunda în care s-ar produce, din varii motive, un contact mai apropiat».

«Viața orașului a transformat lupta cu natura pentru subzistență într-o luptă cu ceilalți oameni», iar câștigul aflat în luptă «nu e obținut de la natură, ci de la oameni» (Dungaciu 2003: p. 170).

1.6. Problemele orașului

„Suntem într-o criză din care nu știm să ieșim. Eu nu cred că blocurile cultivă comuniunea. Oamenii sunt mai certați în bloc față de cum erau când avea fiecare curtea lui și se întâlneau la fântână, la mijloc. Nu poate merge prea departe înghesuiala unuia în celălalt; oamenii se plictisesc unii de alții, își fac necazuri. Nu numai comuniune, ci și persoană. Trebuie în mod liber să ne dorim unul pe altul” (Părintele Dumitru Stăniloae 2002: p.23).

Henslin (2008: p.401) precizează faptul că „orașele întâmpină dificultăți în satisfacerea nevoilor oamenilor pentru comunitate, un sentiment de a aparține unui grup, un sentiment că celorlalți le pasă ce se întâmplă cu tine și că te poți baza pe oamenii din jurul tău”. Prin urmare, constată Henslin (2008), unii oameni găsesc comunitatea în oraș, dar alții nu și

aceștia au sentimente de alienare/întrăinare și trăiesc în izolare și frică. Mai mult decât atât, observă Henslin, din cauza numărului mare de persoane care trăiesc în mediul urban, aproape toate problemele sociale sunt urbane (deși nu sunt urbane prin natura lor și pot apărea oriunde): sărăcie, crimă, șomaj, divorț, consum de droguri, violență ș.a.

Problemele orașului pot fi încadrate în categoria problemelor sociale, definite astfel de Zamfir (2006: p.17): problema socială este „un factor, un proces, o stare socială sau naturală care afectează negativ funcționarea societății și condiția umană”.

Zamfir (2006: p.17) identifică următoarele tipuri de probleme sociale:

- „deficit de dezvoltare” (grupuri, societăți, zone rămase în urmă);
- „grupuri/societăți/zone aflate în criză/dificultate”;
- „condiții naturale/sociale care afectează advers colectivitățile/condiția umană”;
- „comportamente individuale și colective care afectează advers celelalte persoane”;
- „proasta funcționare a unor instituții”;
- „deficit de capacități individuale și colective de acțiune”;
- „deficitul capacităților instituțiilor responsabile de a acționa”;
- „deficit al comportamentului/stării societății în raport cu valori importante”;
- „aparitia unor oportunități de dezvoltare”.

Goodman (1992: pp.419-421) descrie o parte din problemele des întâlnite în marile orașe. Acestea sunt:

◆ *Crima și drogurile*: numărul mare de oameni din orașe de diferite categorii sociale sporește atât motivația, cât și oportunitatea pentru crime. Goodman consideră faptul că sărăcia este răspunzătoare de consumul de droguri, iar traficul de droguri a devenit o „industrie urbană importantă”.

◆ *Problemele fiscale*: când Statele Unite suferă un declin economic, orașele sunt mai afectate decât alte zone. Pe lângă pierderea fondurilor federale, alți trei factori joacă un rol important în problemele financiare cu care sunt confruntate cele mai multe orașe:

- fuga în suburbii a clasei de mijloc, care a început în anii '50.
- marile concentrări de oameni săraci rămân în orașe și deși aceștia contribuie mai puțin la economia orașului, ei pretind servicii considerabile.
- firmele au început să se stabilească departe de orașe din cauza declinului din serviciile municipale și a îmbunătățirilor tehnologice în transport și comunicații.

◆ *Transportul*: parcuri insuficiente sau scumpe, transport public inadecvat (murdar, nesigur), drumuri și poduri deteriorate, trafic aglomerat.

◆ *Alte probleme:*

Bauman (2001: p.85) identifică problema securității: „frica urbană“, „politica fricii de zi cu zi“, străzi nesigure, care țin oamenii la distanță de spațiile publice.

În acest sens, Toth (2006: p.79), inspirat de Taylor (1995) sintetizează în tabelul de mai jos consecințele infraționalității asupra comunităților:

Tabelul nr. 1. Impactul infraționalității asupra comunităților (*Taylor, 1995 apud Toth, 2006, p. 79*)

<p style="text-align: center;">Consecințe psihologice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scăderea satisfacției față de zona de rezidență • Dorință în creștere de a se muta din zona afectată de infraționalitate • Teamă • Diminuarea sentimentelor de apartenență și de atașament față de zonă 	<p style="text-align: center;">Consecințe comportamentale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Limitarea sferei de activități rutiniere • Evitarea locurilor periculoase • Participare redusă la acțiuni colective • Luarea unor măsuri de protecție • Reducerea probabilității ca unele persoane din afara comunității afectate să se mute sau să înceapă o afacere în zona afectată
<p style="text-align: center;">Consecințe psihosociale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reducerea disponibilității de a interveni în evenimente petrecute pe stradă • Creșterea neîncrederii în vecini • Reducerea cooperării 	<p style="text-align: center;">Consecințe economice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prețul scăzut al locuințelor sau scăderea valorii locuințelor • Atragerea unei populații cu un status socioeconomic inferior celui al rezidenților actuali • Creșterea numărului de locuințe neocupate

Toth (2006: p.79) a realizat „un model general al impactului infraționalității asupra comunităților:

Infraționalitate → Reală/Percepută/Imaginată → Consecințe psihologice și psihosociale → Consecințe comportamentale → Consecințe economice.

Poluarea mediului este o altă problemă urbană din ce în ce mai mare. Deteriorarea conductelor de apă, a rețelelor de gaz și electricitate și a echipamentului de transport agravează problemele vieții urbane.

La aceste probleme, Chiriac *et al.* (2009: p.250) menționează problema reducerii spațiilor verzi, prin înmulțirea diferitelor construcții urbane, cu efecte negative „asupra viabilității și sustenabilității acestora, asupra calității vieții și stării de sănătate a populației”. De aceea, în ultima vreme, au fost intensificate eforturile de creștere a suprafețelor verzi urbane, în multe țări ale lumii. Este vorba despre așa-numita gherilă verde, ce constă în crearea de spații verzi cât mai largi și cât mai numeroase, în special în zonele urbane cele mai aglomerate, din Japonia, Statele Unite, Marea Britanie, Germania, Canada, Australia, Libia ș.a.

De asemenea, trebuie menționată problema locuințelor, a calității acestora, precum și gradul de satisfacție al orașenilor cu privire la locuințele lor. În acest sens, Voicu și Voicu (2006: p.55) precizează faptul că, deși calitatea locuirii în mediul urban este mai bună decât cea din mediul rural (în ciuda lipsei culorii și diversității caselor din mediul rural), condițiile de locuire din orașele României sunt mult inferioare celor întâlnite în multe dintre țările Uniunii Europene. „Orașeanul rămâne prins între două comparații contradictorii: locuiește mai bine decât în rural, dar mai rău decât în Europa”.

Harouel (2001: p.133) evidențiază și problemele orașului vechi: „în indiferența generală, un imens patrimoniu arhitectural a dispărut sub târnăcoapele demolatorilor”.

Pentru Moser (2009: p.120), „orașul pare a fi un mediu înconjurător de proastă calitate, care le impune locuitorilor săi numeroase constrângeri”. Dintr-o perspectivă psihosociologică, acesta identifică următoarele influențe nedorite ale orașului asupra locuitorilor săi:

► stresorii de mediu. Aceștia „desemnează condițiile susceptibile de a avea efecte nocive asupra individului. Printre aceste condiții, unele pot fi identificate de către individ și provoacă o expresie de jenă subiectivă, pe când altele nu” (Moser 2009: p.120). În categoria stresorilor de mediu intră zgomotul, temperatura, poluarea atmosferică și densitatea.

-*zgomotul* este o „emisie sonoră nedorită”. Dacă un zgomot prezintă simultan trei caracteristici (intensitate ridicată, imprevizibilitate și incontrollabilitate), efectele negative sunt maxime, iar neplăcerea sporește. În plus, zgomotul pare să aibă un efect important asupra performanțelor (este vorba în special de performanțele de învățare ale copiilor care locuiesc sau învață în locuri zgomotoase).

-*poluarea* afectează atât aerul pe care îl respirăm, cât și apa pe care o folosim. „Prin poluare atmosferică se înțelege orice substanță ale cărei emanații sunt dăunătoare pentru sănătatea individului, pot provoca daune fizice considerabile și sunt susceptibile să aibă o influență asupra sănătății mentale” (Moser 2009: p.123).

-*densitatea* sporită a populației afectează memoria, determină adoptarea unor comportamente de neputință dobândită (o scădere a motivației și o activitate cognitivă redusă), afectează performanțele și comportamentele copiilor, provoacă suprasolicitare, care reduce calitatea și cantitatea interacțiunilor.

► orașul determină schimbarea comportamentelor locuitorilor săi:

-*comportamentele adaptative* (de exemplu, viteza de deplasare a locuitorilor crește odată cu dimensiunea localității).

-*comportamente sociale*: viața urbană multiplică și diversifică ocaziile de contact social, însă, în loc să favorizeze viața socială, condițiile ei duc adesea la o închidere în sine și la o indiferență față de ceilalți.

-*comportamente de întraajutorare*: absența ajutorului reciproc a fost descrisă ca fiind una dintre caracteristicile vieții în aglomerări urbane.

-*comportamentele ostile*: lipsa de politețe, vandalism, sentimente de insecuritate. Moser (2009: p.149) menționează faptul că deși „termenul civilitate desemnează la origine bunele maniere ale celui care trăiește în oraș, toată lumea este astăzi de acord asupra faptului că viața urbană distruge civilitatea”. De asemenea, Moser (2009: p.151) precizează faptul că „viața urbană se caracterizează, pe de o parte, prin fenomene sociale cum ar fi anonimatul, un control social mai scăzut, o insecuritate mai puternică și sentimentul de risc care o însoțește și, pe de altă parte, cu un anumit număr de condiții de viață specifice, în special o relativă limitare a resurselor disponibile care se repercutează asupra vieții cotidiene”.

Analizând problema participării comunitare în orașe, Hatos (2009: p.16) precizează faptul că implicarea civică, comunitară are un rol important în politicile urbane (este vorba de rolul guvernării informale). Citându-l pe Small (2002), Hatos (2009: p.16) afirmă: „literatura occidentală despre sărăcia urbană a subliniat importanța implicării comunitare în planificarea și implementarea unor politici de dezvoltare urbană durabilă”.

Chombart de Lauwe (1972: p.136) este de părere că deși orașul oferă indivizilor mai multă libertate (mărind plaja posibilităților de desfășurare a activităților culturale, profesionale, sau a celor destinate consumului), acesta exercită și noi constrângeri. În acest context, impresiile de oboseală sunt mult mai frecvente și ele apar ca urmare a unui conflict, contradicții între „presiunea exercitată de condițiile fizice și sociale adesea greu de suportat și eliberarea din ce în ce mai mare a aspirațiilor” sau, altfel spus, „sunt legate când de condițiile de viață impuse, când de decalajul dintre reprezentarea unui nivel posibil și universul trăit”.

Chombart de Lauwe (1972: pp.136-137) identifică trei perspective ale acestui decalaj: spațiul, timpul și banii.

-în ceea ce privește spațiul, Chombart de Lauwe are în vedere diferitele inconveniente fizice determinate de concentrarea urbană precum poluarea aerului și densitatea populației: „O densitatea prea ridicată provoacă o tensiune nervoasă și o hiperactivitate care se manifestă în special la mamă, a căror consecință este o sensibilizare a comportamentului copiilor”. Ca urmare, Chombart de Lauwe consideră că „problema centrală este de a ști cum ar putea omul civilizației noastre să amenajeze spațiul înconjurător pentru a trăi în mod satisfăcător”.

-cu privire la organizarea timpului, Chombart de Lauwe consideră că „omul secolului XX este incapabil să găsească o organizare a timpului și a sistemului de valori în armonie cu aspirațiile sale, neputând trăi liniștit ritmurile civilizației”. De asemenea, creșterea timpului alocat muncii, transportului, activităților casnice și creșterii copiilor (în cazul femeilor) și accelerarea ritmurilor vieții în general creează noi forme de oboseală, atât din punct de vedere psihologic, cât și din punct de vedere fiziologic. Chombart de Lauwe menționează și importanța acordată de către orașeni timpului liber și impresiile de oboseală care apar ca urmare a unor dezechilibre cu privire la acesta: „Pe de o parte, dezechilibrul în cadrul organizării timpului liber provoacă o oboseală fizică reală, măbind perioadele de tensiune nervoasă și musculară. Pe de altă parte, opoziția între timpul visat și timpul trăit stă la originea unei descurajări pe care subiecții o denumesc oboseală” (*ibidem*: p.138).

-a treia sursă a oboselii în civilizația industrială este reprezentată de bani și utilizarea lor: efortul depus pentru a câștiga bani determină o tensiune nervoasă și, în paralel, este tot mai accentuată dorința indivizilor pentru câștiguri din ce în ce mai mari necesare achiziționării de bunuri și servicii promovate de publicitate. Chombart de Lauwe (1972: p.140) afirmă în acest sens: „Drama societății de consum este prelungirea nedefinită a comportamentului de preocupare, chiar și atunci când veniturile cresc prin dezvoltarea de către publicitate a tot mai multe solicitări. În loc să scadă decalajul dintre aspirații și mijloace, crește continuu. Pentru subiectul care se lasă cuprins de acest mecanism, viața este din ce în ce mai «obositoare»”.

Cercetând valorile și comportamentele religioase din spațiul urban românesc, Voicu (2006: p.103) precizează faptul că urbanizarea a determinat o scădere a importanței sociale a religiei, iar printre motivele acestei influențe se numără: reducerea controlului comunitar asupra comportamentelor religioase, dar și disponibilitatea orașenilor pentru „o perspectivă mai puțin religioasă asupra lumii” ca urmare a nivelului mai ridicat de educație și de ocupare în industrie și servicii.

Sviridoff (1997: p.212) este de părere că orașele americane beneficiază de trei surse care să le asigure renașterea: creșterea/dezvoltarea clasei de mijloc minoritare; imigrația străină masivă și accelerată; și un instrument eficient unic pentru guvernarea vecinătăților/cartierelor (*community development corporation, CDC*). Sviridoff (1997: p.214) definește CDC astfel: „o organizație non-profit, având la bază comunitatea, guvernată de un consiliu format în principal din locuitori ai cartierului și de oameni de afaceri, întâlnită în general în cartierele

află în dificultate și dedicată revitalizării unei zone geografice distincte, definită, de obicei, de granițele cartierului tradițional”.

În opoziție cu spațiul urban, spațiul rural, și natura în general oferă numeroase beneficii indivizilor. Moser (2009: pp.200-201) afirmă: „se pare că este tot mai dificil pentru individ să evolueze în cadrul unui mediu puternic tehnicizat. Într-adevăr, două tendințe în aparență contradictorii, mobilitatea și nevoia de înrădăcinare, se întâlnesc în cadrul societății noastre. Acestea se actualizează mai ales prin deschiderea spre lume (conectarea la rețele) și printr-o sensibilitate în creștere față de valorile cotidiene, «locale» și ale contactului cu natura”.

Moser (2009: p.202) declară că „pentru numeroși indivizi, natura pare să aibă un efect energizant”. Locuitorii orașelor caută contactul cu natura fie prin frecventarea parcurilor, fie mergând în vacanțe și la sfârșit de săptămână la țară. Pentru Moser (2009) acestea sunt dovezi care susțin faptul că spațiile verzi și mediile naturale procură o plăcere estetică, dar au și o funcție energizantă și beneficii asupra sănătății.

Chiriac *et al.* (2009: p.249) menționează convingerea psihologilor sociali potrivit căreia „cei mai mulți oameni manifestă un atașament puternic, chiar dacă uneori vag conștientizat, față de lumea naturală” (pădurea, muntele, izvorul, iarba ș.a.) și prezintă o serie de beneficii oferite de spațiile verzi:

► *Beneficii ecologice.* Chiriac *et al.* (2009: pp.252-253) afirmă faptul că „spațiile verzi urbane sunt un adevărat moderator al impactului activităților umane asupra mediului înconjurător”. Acestea contribuie la epurarea chimică a atmosferei, realizează o epurare fizică și bacteriologică și atenuază poluarea fonică. Vegetația are un rol vital și în moderarea climatului urban și constituie un habitat pentru multe specii.

► *Beneficii sociale* (Chiriac *et al.* pp.253-254):

-spațiile verzi contribuie la creșterea incluziunii sociale, prin crearea de oportunități pentru ca persoanele de toate vârstele să interacționeze;

-spațiile verzi pot constitui locuri de desfășurare pentru diverse evenimente sociale și culturale;

-spațiile verzi bine întreținute joacă un rol semnificativ în promovarea sănătății populației urbane (încurajează un stil de viață mai activ, prin plimbări, alergare, exerciții fizice, ciclism etc.);

-spațiile verzi răspund nevoilor umane de recreere și petrecere a timpului liber.

-spațiile verzi pot deveni locuri de joacă pentru copii, contribuind la dezvoltarea fizică, mentală și socială a acestora. Ele facilitează un necesar comportament de socializare a copiilor;

-spațiile verzi urbane au o deosebită importanță și din punct de vedere estetic, deoarece atenuază impresia de rigiditate și ariditate a oricărui mediu construit – mediu ce domină în orașe.

► *Beneficii economice*: contribuie la o imagine favorabilă a orașului, pot determina creșterea valorii anumitor zone urbane, a calității locuirii și la dezvoltarea turismului.

Öllerer (2012: p.30) precizează faptul că „simpla posibilitate de a explora natura în aer liber are beneficii deosebite asupra formării copiilor atât pentru cei din mediul urban, cât și pentru cei din mediul rural”. În acest sens, Öllerer (2012) trece în revistă mai multe studii care evidențiază faptul că experiențele din natură au numeroase beneficii psihologice și de sănătate: îmbunătățirea funcțiilor cognitive ale elevilor, a atenției, amortizarea stresului cotidian. De asemenea, precizează Öllerer (2012: p.30), contactul copiilor cu natura, în special prin activități în „natura sălbatică”, determină o atitudine și un comportament pro-mediu al acestora la maturitate.

Moser (2009: p. 203) este de părere că „satisfacția referitoare la condițiile de locuire se construiește prin referire la mediul în care individul și-a petrecut copilăria”: aspecte precum cerul, marea, vegetația, animalele, vântul și zgomotele naturii „formează un fel de amprentă și care îi marchează în mod deosebit pe copii”.

În aceeași ordine de idei, Iluț (2000: p.127) apreciază că „o gamă întinsă de exaltare a locului are loc cu privire la spațiul fizico-geografic în care oamenii trăiesc și – cu totul important de subliniat – s-au născut și au copilărit. Pădurea și râul din preajma localității natale ți se par unice, livada cu pomi, cea mai frumoasă posibilă, zarea nețărnută, cea mai fascinantă etc”. Autorul precizează că aceste credințe și reprezentări sunt specifice copilăriei, dar nu numai (o abordare cu tentă interdisciplinară în acest sens este topofilia, dragostea necondiționată de geografia locului).

Iluț (2000) precizează faptul că toate aceste caracteristici ale mediului natural al copilăriei pătrund și se instalează în ființa noastră cu foarte mare forță, ceea ce explică și atracția și chemarea pe care o exercită asupra noastră locurile natale.

1.7. Teorii despre dezvoltarea urbană. Studiarea orașului

Goodman (1992) descrie trei modele de dezvoltare a orașelor:

-modelul de zone concentrice: a fost elaborat de un grup de sociologi de la Universitatea din Chicago (Burgess, Park și colegii). Aceștia au constatat faptul că orașul constă dintr-o serie de cercuri concentrice: în centru se află zona comercială centrală (unde se găsesc firme financiare, teatre, restaurante bune, magazine), urmează zona de tranziție (inițial, aceasta fusese o zonă rezidențială pentru cei bogați și cuprinde firme comerciale periferice și mahalale), iar următoarele arii sunt zonele rezidențiale (cu locuințele înghesuite ale clasei muncitoare și cu reședințele cele mai bogate care radiază circular de la centru).

-modelul sector, elaborat de Hoyt (1939), ecolog urban, care credea că orașele se dezvoltă în sectoare în formă de pană, de la centrul orașului spre exterior, deseori de-a lungul unei căi de transport sau elemente geografice (râuri, dealuri). Aceste sectoare au diferite scopuri: există un sector rezidențial, un sector industrial, un sector comercial central și un sector suburban

-modelul cu mai multe nuclee a fost elaborat de Harris și Ullman (1945) care au arătat că orașele au mai multe „nuclee”, sau centre separate, consacrate unor activități specifice.

Giddens (2000: p.511) constată faptul că Școala de la Chicago a dezvoltat două concepte importante: abordarea ecologică a analizei urbane și teza urbanismului ca mod de viață, formulată de Wirth. Dintre teoriile mai recente despre urbanism, Giddens (2000: p.536) menționează abordările potrivit cărora „acesta nu este un proces autonom, analiza lui trebuind corelată cu modelele de bază ale schimbării politice și economice”. În acest sens, îi amintește pe David Harvey și Manuel Castells. „Modurile de viață pe care și le formează oamenii în orașe, cât și aspectul fizic al diferitelor cartiere, exprimă trăsături esențiale ale dezvoltării capitalismului industrial”.

1.7.1. Pre-urbanismul

Harouel (2001: pp.116-117) consideră că urbanismul ca „știință a așezărilor umane, s-a născut ca o consecință a Revoluției Industriale”. Aceasta deoarece revoluția industrială a atras o populație numeroasă în orașele care nu erau pregătite să ofere condiții decente de locuire pentru mari mase de oameni (ca urmare, au luat naștere o mulțime de zone cu locuințe mizere, insalubre). De aceea, Giddens (2000: p.510) nu se miră că primele studii sociologice despre

oraș au apărut la Chicago, „un oraș marcat de o fenomenală rată a dezvoltării, cât și de inegalități foarte pronunțate”.

Choay (2002: p.18) constată că, exceptându-i pe Marx și Engels (care leagă defectele orașului industrial de ansamblul condițiilor economice și politice ale momentului), ceilalți gânditori refuză să considere problemele orașului ca o consecință a reorganizării spațiului urban determinată de revoluția industrială și de dezvoltarea economiei capitaliste.

Modelul progresist și modelul culturalist

Ca urmare a dezordinii și mizeriei orașului din perioada de început a industrializării, diferiți specialiști vin cu propuneri de ordonare urbană, dar care se desfășoară în plan imaginar: acestea reflectă fie o nostalgie a trecutului (modelul culturalist), fie orientarea spre viitor (modelul progresist).

Harouel (2001: p.117) afirmă că din căutarea diferiților gânditori de a elabora modele „care să permită regăsirea ordinii tulburate de mașinism”, ia naștere „principalul curent al urbanismului modern, curentul progresist, care lasă cu mult în urmă curentul umanist și pe cel naturalist”.

► *Modelul progresist*: îi are ca teoreticieni pe Fourier, Owen, Proudhon, Richardson, Cabet și „se bazează pe o concepere abstractă a omului, individ-tip, același în orice timp și loc. Știința trebuie deci să dea posibilitatea definirii exacte a unui model urban perfect, convenabil pentru orice grup uman” (Harouel 2001: p.117).

Pentru Choay (2002: pp.19-20), toți acești autori au aceeași concepție despre om și despre rațiune: având ca obiectiv un om împlinit, ei pornesc de la ideea individului uman ca tip, același indiferent de timp și de loc, „și care poate fi definit prin nevoi-tip deductibile în mod științific. Știința și tehnica trebuie să permită rezolvarea problemelor puse de relația oamenilor cu lumea și de relația dintre ei. Această gândire optimistă este orientată către viitor, dominată de ideea de progres”.

► *Modelul culturalist*: „se degajă din operele lui Ruskin și ale lui William Morris, iar spre sfârșitul secolului mai poate fi regăsit la Ebenezer Howard, părintele orașului-grădină. Fapt remarcabil, acest model nu numără nici un reprezentant francez” (Choay 2002: pp.23).

Harouel (2001: p.123) precizează că această mișcare s-a născut în Anglia secolului al XIX-lea, impulsionată de Pugin, Ruskin și Morris. Este o gândire anti-industrialistă, marcată de nostalgia pentru orașul trecutului, caracterizat de prezența căldurii umane și a calității arhitecturale. Din aceste motive trebuia revenit la orașe mici, cu limite precise, cu drumuri

sinuoase. Acești autori cred că urâtenia răspândită de societatea industrială este rezultatul unei curențe culturale care nu poate fi combătută decât prin întoarcerea la o artă inspirată din Evul Mediu, în directă legătură cu renașterea artizanatului. Însă aceste concepții nu au condus la realizări veritabile.

1.7.2. Urbanismul

Spre deosebire de pre-urbanism, ideile urbanismului vor fi puse în aplicare de diferiți tehnicieni odată cu începutul secolului al XX-lea, deși nu scapă nici el de „dimensiunea imaginarului” (Choay 2002: p.33).

O nouă versiune a modelului progresist

Choay (2002: p.34) afirmă faptul că „versiunea cea nouă a modelului progresist își găsește o primă expresie în cartea «La cité industrielle» a arhitectului Tony Garnier” care, începând cu anul 1901, întocmește un plan de oraș industrial în care se regăsesc aproape toate elementele care stau la baza urbanismului modern. De asemenea, precizează Harouel (2001: p.122), schema urbană progresistă „este considerată valabilă pentru orice loc, pentru că ea este concepută pentru omul-tip”.

O nouă versiune a modelului culturalist

Potrivit lui Harouel (2001: p.123), către sfârșitul secolului al XIX-lea, mișcarea culturalistă trece la stadiul de urbanism propriu-zis. Principiile de amenajare a orașelor sunt studiate de arhitectul german Stüben. El trage învățăminte din greșelile comise de predecesorii săi care încercaseră să suprapună un oraș modern peste unul vechi, iar soluția propusă de el constă în respectarea trecutului și în construirea orașului nou alături de cel vechi.

Dintre întemeietorii acestui curent, Choay (2002: pp.42-43) îi menționează pe Camillo Sitte, Ebenezer Howard și Raymond Unwin (și nici un reprezentant în Franța).

Curentul naturalist, precizează Harouel (2001: p.127), este propriu Statelor Unite, unde se formează în secolul al XIX-lea o puternică tradiție anti-urbană, legată de imaginea nostalgică a unei naturi virgine și a mitului pionierilor. Arhitectul F.L. Wright realizează un proiect, intitulat Broadacre-City care nu prevede decât case individuale, fiecare dintre ele înconjurate de cel puțin 2 ha, iar activitățile profesionale sunt adesea anexate locuinței.

Ca o concluzie, Choay (2002: p.51) afirmă faptul că cele trei modele (progresist, culturalist, naturalist) nu au avut același răsunet în practică, aglomerările progresiste având superioritate numerică. Modelul naturalist nu s-a putut exprima decât parțial, și mai ales în Statele Unite, în forme suburbane. Modelul culturalist continuă să inspire construcția orașelor noi în Anglia.

După Harouel (2001: p.130), urbanismul progresist a fost contestat și catalogat drept un urbanism inuman: „marea vină a urbanismului progresist a fost aceea de a prezenta orașul viitorului, cu imobilele sale colective uriașe, furnicar cu numeroase celule de locuit dotate cu tot confortul, ca pe un loc al fericirii absolute”. De asemenea, precizează Harouel (2001: p.132), sociologi și psihiatri au constatat că un cartier considerat insalubru putea să fie mult mai sănătos din punct de vedere social decât un cartier remodelat de către urbaniști: o demonstrează statisticile referitoare la tulburările mentale, la alcoolism, la delincvență. Deși cartierele progresiste răspund unor imperative ale igienei și salubrității fizice, ele pot fi sursă de neliniște, pot secreta un fel de insalubritate psihică și chiar pot favoriza criminalitatea.

Cu privire la planificarea orașului din România, Mihăilescu *et al.* (2009: pp.32-33) face o precizare importantă: „orașul nu mai este plănuț și ridicat de către locuitorii săi, ca în cazul satului”, iar urbaniștii, mandatați de putere, și nu de colectivitate, au încercat să „transforme reședințele în «mărci de identitate»”, împărțind cu toții, „dincolo de culorile lor politice, o anumită ideologie a «modernizării»”.

CAPITOLUL II.

COMUNITATEA

„Dorința de a fi împreună cu cei cu care te asemeni și teama de străini sunt legi de bază ale «fizicii culturale». Vrem să fim cu cei care sunt ca și noi. Vrem să găsim un spațiu spiritual, poate chiar într-un spațiu geografic, căruia să îi aparținem. Neobosita mobilitate a modernității a devenit sursă de dezorientare și de teamă. Vrem să mergem acasă. Dar ce înseamnă să fii acasă în această lume?” (Rouner 1991 apud Precupețu 2006: p.71).

2.1. Definiții ale comunității²

Micul Dicționar Enciclopedic (1979) definește comunitatea ca fiind „faptul de a fi comun mai multor lucruri sau ființe; posesiune în comun. Grup de oameni cu interese, credințe sau norme de viață comune; totalitatea locuitorilor unei localități, ai unei țări etc”. Aceeași definiție o întâlnim și în *Dicționarul Explicativ al Limbii Române* (1998).

Marele Dicționar de Neologisme (2006) prezintă o definiție asemănătoare cu cea sus-menționată: comunitate = 1. caracterul a ceea ce este comun mai multor persoane sau grupuri sociale. 2. grup de oameni cu interese, credințe, obiceiuri, norme de viață comune; colectivitate, societate”.

The Oxford English Dictionary prezintă următoarele semnificații ale conceptului de comunitate: provine de la latinescul *communis* care înseamnă camaraderie, tovarășie, comunitate de relații sau sentimente.

I. Ca și calitate sau stare: 1. calitate de a aparține sau de a fi ținut în comun; proprietate, arendă, responsabilitate comună; comunitate a bunurilor / de bunuri. 2. caracteristică comună; calitate comună; înțelegere, acord, identitate; interese comune. 3. raporturi, relații sociale;

---

² Părți din acest subcapitol au fost publicate în Sava (Mardache) A. (2009) și Mardache A. (2010).

prietenie, comuniune. 4. viață în asociere cu alții; societate, stare socială. 5. evenimente, împrejurări obișnuite, normale.

II. un grup de indivizi: 6. grupul celor care au în comun sau drepturi egale sau rang, diferențiați de clasele privilegiate; grup de oameni obișnuți. 7. un grup de oameni organizați într-o unitate politică, municipală sau socială. a. Stat sau republică / federație. b. Un grup de oameni locuind în aceeași localitate. c. Deseori aplicată acelor membri ai unei comunități civile, care au anumite caracteristici de naștere, religie, sau ocupație, comune lor, dar nu împărtășite de cei printre care ei trăiesc; de exemplu, comunitatea britanică sau chineză într-un oraș străin, comunitatea comercială de peste tot, comunitatea romano-catolică într-un oraș protestant, comunitatea evreiască din Londra, cunoscută membrilor ei drept „comunitatea”. d. Locuitorii unei țări (sau district / județ) ca întreg; grupul general de care toți aparțin, publicul. e. Un grup de națiuni având o unitate de scopuri sau interese comune (de exemplu, Comunitatea Europeană de Apărare, Comunitatea Economică Europeană). 8. un grup de persoane trăind împreună și practicând, mai mult sau mai puțin, comunitatea bunurilor. a. o societate religioasă, un grup monahal. b. o societate socialistă sau comunistă, cum ar fi acelea fondate de Owen. 9. grup de plante sau animale crescând sau trăind împreună în condiții naturale, ocupând o anumită zonă. 10. centru comunitar: o clădire sau o organizație care furnizează servicii sociale, de recreere și educaționale pentru un cartier / o vecinătate; un fond constituit din donații individuale pentru a promova bunăstarea socială într-o comunitate; casă comunitară: o instituție pentru delincvenți tineri sau pentru copii luați în grijă de autoritățile locale; serviciu comunitar: o pedeapsă prin care un delincvent găsit vinovat prestează un anumit număr de ore de muncă neplătite pentru comunitate sau pentru un individ; comunități vocale, coruri.

Enciclopedia Dezvoltării Sociale (2007) subliniază importanța comunității, aceasta constituind „una dintre instituirile sociale fundamentale pentru dezvoltarea socială” și reprezentând „calea mediană între țesătura birocratică de tip etatic și procesele specifice pieței libere, caracterizate de urmărirea intereselor individuale”.

Enciclopedia Dezvoltării Sociale (2007) definește comunitatea ca fiind „o formațiune socială rezistentă în timp, reunind un număr relativ restrâns de indivizi, având un background cultural și statusuri sociale asemănătoare, ce locuiesc pe o suprafață puțin extinsă și între care există relații de cooperare bine stabilite și persistente, reușindu-se prin aceasta exercitarea unui control social eficient la nivelul grupului respectiv”.

Encyclopedia Universalis prezintă două tipuri de definiții neoperaționale: definiții generale, printre care se numără și definiția lui C.M. Arensberg, pentru care „comunitățile

sunt unități structurale de organizare și de transmitere culturală și socială”. O a doua definiție de acest tip, inspirată de lucrările lui G.A.Hillery care, în 1955, a adunat 94 de definiții ale comunității din literatura anglo-saxonă, ține cont de toate tipurile de comunități posibile: „o comunitate este o colectivitate ai cărei membrii sunt legați printr-un sentiment puternic de participare”. Alături de aceste definiții este menționată și definiția dată de Robert, ediția 1967: „grup social caracterizat de faptul de a trăi împreună, de a deține bunuri comune, de a avea interese, o țință comună”.

International Encyclopedia of the Social Sciences (1972) definește comunitatea astfel: „populație trăind în interiorul limitelor legal stabilite ale unui oraș”. Se precizează în continuare faptul că termenul este foarte rar folosit pentru a descrie o zonă metropolitană obișnuită, o zonă comercială sau o entitate definită de alte funcții decât cele politice. Problema stabilirii granițelor unei comunități este de nesoluționat (exceptând mijloacele arbitrare) deoarece este recunoscut faptul că decizii luate în exterior pot avea un impact semnificativ asupra alocării valorilor și asupra deciziilor private sau publice importante din interiorul comunității. Principala preocupare evidențiată în literatura privind puterea comunitară constă în conturarea și împărțirea acestor valori și decizii.

Precupețu (2006: p.73) îl citează pe Frazer care definește comunitatea pornind de la etimologia termenului: „Etimologic, comunitatea poate veni de la «Communitas», însemnând un univers simbolic al sufletului și, pentru mulți autori, comunitatea este locul unde se realizează comuniunea cu sufletele celorlalți oameni. O altă rădăcină etimologică pare să fie «comunitas» în sensul unui grup de oameni care își desfășoară activitatea prin consensul membrilor, acest sens fiind opus celui de «societas» care înseamnă asociație și celui de «civitas» (oraș). Comunele reprezentau asociații teritoriale, uneori bazate pe funcție, așa cum sunt, de exemplu, cele religioase”.

Pentru Nisbet, citat de Bădescu (2005: p.41), „comunitatea se referă la acele «legături sociale caracterizate prin coeziune emoțională, profunzime, continuitate, plenitudine», iar „societatea, ca noțiune opusă și complementară celei de «comunitate», desemnează relații impersonale, non-emoționale, adică integral «reflectate», contractuale, etc.”.

Pentru Sandu (2005: p.30) comunitatea „desemnează o grupare umană caracterizată prin probabilitate sporită de unitate valorică a membrilor ei. Operațional vorbind, comunitatea este recunoscută prin cel puțin unul dintre următoarele trei atribute: similaritatea culturală a membrilor ei; interacțiune intensă între membrii grupului; similaritate de status între membrii grupului (ocupație, educație, vârstă, localizare, etc.)”.

Marshal (1998), citat de Pascaru și Buțiu (2007: p.39) precizează faptul că „sociologia americană definește comunitatea în trei sensuri oarecum diferite: (1) ca așezare umană (sate sau cartiere urbane), tip ideal al modului de viață într-un anumit teritoriu; (2) ca rețea socială în cadrul căreia membrii au anumite caracteristici comune, diferite sau în adăos la cele împărtășite de comunitatea teritorială (cum ar fi etnia sau profesia) și (3) ca o combinație a celor două sensuri anterioare, situația cea mai des întâlnită”.

Pascaru și Buțiu (2007: p.39) îl citează pe Park care identifică „trei caracteristici ale comunității, definită ca populație care ocupă un anumit teritoriu: (1) organizarea teritorială; (2) o relativă înrădăcinare în teritoriul ocupat; (3) existența relațiilor mutuale de interdependență între indivizi, relații care sunt mai degrabă simbiotice decât societale”.

Potrivit lui Goodman, (1992: pp.73-74), comunitatea este „un grup social care împărtășește nu numai identitatea și un model organizat de interacțiune, ci și un teritoriu geografic comun. Acest teritoriu comun mărește frecvența, și deseori consecințele interacțiunii lor”. Deși comunitatea adesea se referă la un grup, relativ mic și chiar izolat, de oameni care trăiesc împreună, ea se poate referi și la o societate urbană modernă (de exemplu, mahalalele din oraș sunt comunități). Termenul comunitate este folosit din ce în ce mai mult cu referire la grupuri ai căror membrii nu au legături geografice unii cu alții; de pildă, «comunitatea oamenilor înțelepți» sau «comunitatea oamenilor de știință». Așadar, la baza unei comunități, fie că membrii săi au comun o bază geografică, fie că nu au, se află un set comun de valori și norme.

Etzioni (2002: p.161) consideră termenul de „comunitate” un concept-cheie pe care s-a sprijinit pentru caracterizarea unei societăți bune și formulează următoarea definiție a comunității: „comunitatea este o combinație de două elemente: (a) o rețea de relații încărcate afectiv între indivizii unui grup, relații care adeseori se intersectează și se consolidează reciproc (nu simple relații individuale bilaterale sau în lanț); (b) o doză a atașamentului față de un set de valori, norme și înțelesuri unanim împărtășite, precum și o istorie și o identitate comune – pe scurt, atașamentul față de o anumită cultură”.

Precizări cu privire la definiția sus-menționată (Etzioni 2002: pp.161-162):

-definiția lasă deschisă problema nivelului de conflict din interiorul unei comunități date, dar care deține elementele necesare (legături și valori împărtășite) pentru a menține conflictul între niște limite durabile.

-definiția indică faptul că aceste comunități nu trebuie să fie teritoriale, membrii lor locuind printre non-membri (de exemplu, comunități etnice, profesionale), dar care sunt de

obicei concentrate în jurul unor instituții cum ar fi locurile de rugăciune, birourile de plasare, barurile sau cluburile sociale).

Bauman și May (2008: p.65) propun o definiție largă, extinsă a comunității: „o adunare de oameni, care nu sunt clar definiți sau circumscriși, dar sunt de acord cu ceva respins de alții și conferă autoritate acestor convingeri, poate fi numită o comunitate”. Autorii precizează însă că nu poate exista o comunitate în afara unei unități spirituale, fiind fundamental „acordul, sau cel puțin disponibilitatea și potențialul de a fi de acord”.

Amerio (2003: p.25) definește comunitatea ca entitate socială globală „în care legăturile dintre membri sunt foarte strânse, iar sentimentul de *ingroup* e puternic și are rădăcini în tradiții profunde”; de asemenea, „comunitatea este depozitarea unui bine comun care nu numai că îl transcende pe cel individual, ci devine și garanția și măsura acestuia din urmă”.

Longres (1995: p.71) consideră faptul că „o comunitate este un tip de sistem social care se distinge prin caracterul personal sau afectiv al relațiilor/legăturilor care îi țin pe membrii săi împreună. Este un grup de oameni care au un sentiment de identitate comună, au legături unii cu ceilalți, și devin atașați unul de celălalt prin interacțiuni constante”. Pentru Longres (1994), comunitățile sunt foarte asemănătoare cu alte grupuri precum societatea și familia, toate trei având la bază identitatea comună și relațiile/legăturile interpersonale; ceea ce diferențiază totuși comunitatea de familie și societate este mărimea și gradul de intimitate: familiile sunt relativ mici și se caracterizează printr-un grad ridicat de intimitate; societățile naționale sunt de obicei largi/mari, „atașamentul personal se exprimă de obicei prin ritualuri patriotice mediate de birocrății impersonale precum guvernul și mediul de afaceri”; iar comunitățile se situează între familie și societate în aceste privințe. „Ele sunt relativ omogene, sau au o compoziție uniformă, nu sunt nici mari, nici mici, nici cu un grad foarte mare de intimitate, dar nici foarte birocratice” (Longres 1995: p.72).

Moser (2009: p.101) este de părere că definițiile termenului de comunitate sunt multiple: (1) poate să fie vorba despre o definiție pur administrativă și geografică; (2) termenul poate să desemneze un loc căruia îi este asociat un grup de persoane, fiind vorba despre comunități locale – altfel spus, despre „vecinătate”; (3) el poate dobândi un sens simbolic și psihologic și desemnează atunci caracteristici cum ar fi interesele comune ale unui grup de indivizi. În această accepție a cuvântului, indivizii au valori asemănătoare, se identifică cu grupul și se susțin reciproc”.

Brăileanu (1941: p.285) consideră comunitatea ca fiind „o unitate care se opune individualizării și fărâmițării biologice”, care „se opune autonomiei materiale a organismelor prinzându-le într-o nouă unitate în sfera spirituală (sufletească)”; este o unitate care se

bazează pe libertate, care nu afectează autonomia individului, „ci dimpotrivă îi deschide cea mai largă posibilitate de dezvoltare și afirmare”. De asemenea, apreciază Brăileanu (1941: p.294), „comunitatea ni se înfățișează ca o condiție fundamentală pentru nașterea și dezvoltarea sufletului și pentru înțelegerea a ceea ce este spiritul față de materie”. Brăileanu (1941: p.325) se străduiește să arate că „drumul spre libertate și spre împărăția lui Dumnezeu duce prin comunitate, unde se naște, se dezvoltă și se liberează sufletul individual, pentru a putea intra în sfârșit în comunitatea spiritelor nemuritoare supuse jurisdicțiunii lui Dumnezeu”.

Pentru Frazer, citat de Precupețu (2006: p.72), „comunitatea este un concept vag, iar acest lucru constituie unul dintre punctele forte, deoarece acționează ca un mecanism care ține împreună o coaliție, comunitatea reprezentând lucruri diferite pentru persoane diferite”.

Mai mult decât atât, în *Enciclopedia Dezvoltării Sociale* (2007) este menționată ambiguitatea noțiunii de comunitate care este utilizată atât în spațiul teoriei, cât și în vorbirea curentă pentru a caracteriza două tipuri diferite de relaționare: „Pe de o parte, termenul este utilizat pentru a desemna grupuri ale căror membri împărtășesc anumite valori, precum și un anumit mod de viață. Ei se identifică cu grupul și cu practicile acestuia, existând o percepție reciprocă a apartenenței. Mason (2000) numește aceasta conceptul obișnuit de comunitate. Pe de altă parte, termenul comunitate este utilizat într-o manieră ce restrânge aplicarea sa doar la grupurile ale căror membri se protejează reciproc, nu se exploatează unii pe alții sau nu se comportă injust unii față de alții, cel puțin nu în mod sistematic. Pe acesta îl numește «conceptul moral al comunității»”.

2.2. „Comunitatea” în sociologia clasică

După Avineri (1992), citat de Precupețu (2006: p.13), rădăcinile termenului de comunitate se află, la fel ca în multe alte cazuri în sociologie, în filozofia greacă în opera lui Aristotel, la Cicero (sub forma comunității romane de legi și interese comune), la Sf Augustin (sub forma comunității de legături emoționale), la Toma d’Aquino (ca o comunitate sub forma unui corp politic), în opera lui Rousseau și a lui Hegel.

Precupețu (2006: p.72) precizează faptul că, pentru o perioadă lungă de timp (anii ’60-’90), conceptul de comunitate a fost preluat de la Durkheim, comunitatea având un sens metodologic. În ultimul deceniu, mai ales ca urmare a lucrării lui Putnam (1995), „Making democracy work”, accentul major s-a deplasat din nou către sensul inițial al comunității, cel

de „relație” (în termeni noi: „capital social”) fără a se pierde valențele metodologice ale conceptului.

Nisbet, citat de Bădescu (2005: p.41), crede că există cinci idei elementare ale sociologiei, printre care se numără și comunitatea, fiecare având o «antiteză»: comunitate (în antiteză cu societatea), autoritate (puterea ca antiteză), status (are ca antiteză clasa), sacru (secular) și alienare (progres).

Bădescu (2005: p.57) consideră „comunitatea” ca fiind „una dintre ideile sociologice elementare cele mai cuprinzătoare și, cu adevărat, fundamentale”.

Cele cinci regimuri teoretice ale ideii de comunitate

Nisbet (1967), citat de Bădescu (2005: p.97), identifică cinci regimuri teoretice ale conceptului de comunitate în istoria sociologiei:

- a) „comunitatea morală” (sens identificat în sistemul sociologic al lui Auguste Comte).
- b) „comunitatea empirică” (Școala lui Frederic Le Play).
- c) „comunitatea ca tipologie” (la Tönnies și Weber)
- d) „comunitatea ca metodologie” (Durkheim).
- e) „comunitatea moleculară” (Simmel)

Acestor cinci regimuri funcționale, Bădescu (2005: p.98) le adaugă regimul funcțional ilustrat de marxism prin ideea de „comunitate soteriologică”, propunând încadrarea în sociologie și a celor două utilizări ale ideii de comunitate: religioasă și utopiană.

a) A. Comte: teoria comunității morale

Nisbet, citat de Bădescu (2005: p.63) precizează faptul că acest cuvânt, comunitate desemnează „toate formele de relaționare care sunt caracterizate de un înalt grad de intimitate personală, profunzime emoțională, angajare morală, coeziune socială și continuitate în timp. Comunitatea este fondată pe om conceput în integritatea și integralitatea sa, mai degrabă decât în raport cu unul sau altul dintre rolurile sale, luate separat, pe care el le poate deține într-o ordine socială dată”.

Pentru Bădescu (2005: p.63), „comunitatea este cadrul de referință al studierii omului ca întreg, ireductibil la oricare dintre status-urile sale”. Cu privire la Comte, Bădescu (2005: p.63) precizează faptul că acesta „a recuperat ideea comunității prin mijlocirea acelei distincții operate de el între «puterea spirituală» și «puterea temporală». El a observat că societatea, în evoluția sa (dinamica socială), își pierde coerența, ordinea, astfel că puterea spirituală se rupe de cea temporală. Consecința este prăbușirea comunității. Progresul spiritului pozitiv aduce

reunificarea celor două «puteri» și deci recuperarea ordinii în cadrul unei coerențe noi, care este produsul spiritului pozitiv”. Prin urmare, la Comte, comunitatea are înțeles de „«comunitate morală» prin cele trei tipuri corespunzătoare celor trei «grade de existență», adică viața individuală, viața domestică și viața socială” (Bădescu 2005: pp.63-64).

Bădescu (2005: p.65) observă faptul că atât Comte, cât și Tocqueville și Le Play, sunt „urmăriți de umbra comunității tradiționale care va răzbate în sociologia lor ca imperativ moral al «restaurării comunității»”.

b) Comunitatea empirică

Al doilea regim teoretic al ideii de comunitate este cel empiric și îi aparține lui Frederic Le Play. Bădescu (2005: p.100) afirmă faptul că Le Play „consacră o metodă și o tipologie” și se bazează pe date de teren și pe studii de caz, ilustrând „un întreg curent european de preocupări în chestiunea studiului empiric și istoric al comunității”.

Bădescu (1994: pp.102-103) menționează rolul important pe care familia îl joacă pentru școala lui Le Play: familia „reproduce toate caracteristicile empirice ale societății”, aceasta „sintetizează caracteristicile substanțial-empirice, în diversitatea lor, ale socialității însăși”. În viziunea acestei școli, studiul societății trebuie să pornească de la studiul empiric și unitar al familiei: ca metodă poate fi folosită monografia de familie, iar tehnica adecvată pentru studiul cantitativ este analiza bugetului de familie.

c) Comunitatea ca tipologie

Gemeinschaft și Gesellschaft

International Encyclopedia of Social Sciences (1972) menționează faptul că Ferdinand Tönnies a fost primul care a exprimat explicit natura și folosirea tipurilor ideale și a dezvoltat două astfel de tipuri care au dat numele cărții lui, „*Gemeinschaft und Gesellschaft*” (1887). Tönnies distinge două tipuri ale voinței umane: *Wesenwille* („voința naturală” sau „voința esențială”) și *Kürwille* („voința rațională”). Dacă prima se referă la voința care decurge din temperamentul, caracterul și obiceiurile individului, cea de-a doua este o voință dominată de rațiune.

Tönnies (1887: p.22) afirmă faptul că „teoria *Gemeinschaft* se bazează pe ideea că în starea originală sau naturală există o unitate completă a voințelor umane” și acest sentiment de unitate se păstrează chiar și atunci când oamenii sunt separați unii de ceilalți. Pentru Tönnies, „rădăcina comună a acestor relații este caracterul atotcuprinzător al vieții vegetative

subconștiente care provine de la naștere” și acestea sunt determinate de descendență și rudenie. Tönnies consideră că cele mai intense relații de acest tip sunt în număr de trei: relația mamă-copil, relația bărbat-femeie, care formează un cuplu și relația frate-soră.

Tönnies (1887: p.25) precizează faptul că în toate aceste relații există „anumite forme de diviziune și de partajare (împărțire, împărțășire) a îndatoririlor și a plăcerilor”.

În contextul acestor relații, Tönnies (1887: pp.27-28) vorbește despre *comunitatea de sânge* („care indică unitatea primordială a existenței”, în care împărțășim umanitatea noastră fizică comună), care se dezvoltă mult mai specific în *comunitatea de loc* („care este exprimată în primul rând prin a trăi într-o proximitată apropiată unul cu celălalt”, în care împărțășim pământul deținut în comun) care, la rândul ei, devine o *comunitate de spirit/spirituală* (care lucrează împreună pentru același scop, aceeași finalitate, în care împărțășim locuri sacre sau zeități comune).

Tönnies (1887: pp.28-29) este de părere că aceste trei tipuri pot fi descrise de *rudenie* (pentru „care casa este atât locația fizică, cât și corpul viu al rudeniei/înrudirii”), *vecinătate* (care „este caracterul general al vieții împreună într-un sat”) și *prietenia* sau *camaraderia* (care este condiționată și rezultă „din similaritatea muncii sau opiniei”, „trebuie formată și încurajată prin reuniuni ușoare și frecvente, ceea ce este mai probabil să se întâmple într-un oraș”).

În ceea ce privește teoria *Gesellschaft*, Tönnies (1887) consideră că aceasta se referă tot la un grup de oameni care trăiesc în pace unul alături de celălalt, ca și în *Gemeinschaft*, dar care nu sunt uniți, ci separați. Dar, dacă în *Gemeinschaft* „indivizii stau împreună în ciuda a tot ceea ce îi separă”, în *Gesellschaft* „ei rămân separați în ciuda a tot ceea ce îi unește” (Tönnies 1887: p.52). În *Gesellschaft*, activitățile desfășurate de indivizi nu sunt rezultatul unității dintre indivizi, nu sunt reflectarea voinței comune, iar interesul individului este mai presus de interesul grupului, „fiecare este preocupat de sine și trăiește o stare de tensiune împotriva tuturor celorlalți”. De asemenea, „nimeni nu vrea să facă nimic pentru altcineva, nimeni nu vrea să cedeze sau să dea ceva dacă nu primește altceva în schimb ceea ce el consideră ca fiind cel puțin un schimb echitabil”.

Potrivit *International Encyclopedia of Social Sciences* (1972), *Gemeinschaft* nu poate fi tradus cu exactitate și se referă la o „comunitate a sentimentelor” care rezultă din asemănare și experiență de viață împărțășită. Diferențele de putere și autoritate nu distrug *Gemeinschaft*, iar voința naturală este predominantă în acest tip de relații. Preponderența voinței raționale caracterizează *Gesellschaft*, iar relațiile sunt contractuale și valorile sunt monetare. Profitul este singurul scop al schimbului, și câștigul cuiva reprezintă pierderea altcuiva. Tönnies

precizează că în istoria marilor sisteme culturale, o perioadă de *Gesellschaft* urmează unei perioade de *Gemeinschaft*.

Bădescu (2005: p.168) precizează faptul că „legea comunității este legea voinței organice care face din orice act al individului un cadru de manifestare directă nemijlocită și indestructibilă a întregului, a «ființei sociale» (comunitare)”, în vreme ce „legea societății îmbracă o expresie paradoxală, în sensul că, în societate, realizarea maximă a întregului, adică împlinirea omului ca ființă socială se desfășoară în afara societății”.

Horton și Hunt (1984: p.197) evidențiază următoarele caracteristici ale relațiilor *Gemeinschaft-Gesellschaft*:

Tabel nr. 2. Relații tip *Gemeinschaft* și *Gesellschaft* (Horton și Hunt, 1984: p.197)

Relații tip <i>Gemeinschaft</i>	Relații tip <i>Gesellschaft</i>
Personale	Impersonale
Informale	Formale, contractuale
Tradiționale	Utilitare
Sentimentale	Realiste
Generale	Specializate

Schaefer (1986: p.122) sintetizează astfel diferențele dintre *Gemeinschaft* și *Gesellschaft*:

Tabel nr. 3. Diferențe dintre *Gemeinschaft* și *Gesellschaft* (Schaefer, 1986: p. 122)

<i>Gemeinschaft</i>	<i>Gesellschaft</i>
Specific vieții rurale.	Tipic pentru viața urbană.
Oamenii împărtășesc o comunitate a sentimentelor care rezultă din trecutul asemănător și experiențe de viață similare.	Oamenii percep puțin sentimentul comunității. Diferențele dintre ei par mai evidente decât asemănările/similaritățile.
Relațiile personale și îndatoririle nu pot fi separate.	Sarcinile de îndeplinit sunt mai importante decât relațiile (relațiile se subordonează sarcinilor de îndeplinit).
Există un spirit de cooperare și o unitate a voințelor.	Interesele personale domină.
Schimbarea socială este relativ limitată.	Schimbarea socială este foarte evidentă – chiar în cadrul unei generații.

Pentru Goodman (1992: pp.415-416), *Gemeinschaft* descrie mai mult viața rurală, în timp ce *Gesellschaft* caracterizează orașul. În comunitățile *Gemeinschaft*, oamenii se cunosc între ei, au interese comune și sunt orientați spre interesele colective ale comunității.

Legăturile de familie sunt puternice, iar viața deseori se concentrează în jurul acestor legături. Pe de altă parte, *Gesellschaft* descrie comunități în care oamenii sunt, în mare măsură, motivați de interesul personal și au puține valori comune sau identități împărtășite.

Vedinaș (2001: p.19) sintetizează în tabelul de mai jos diferențele dintre comunitate și societate:

Tabel nr. 4. Diferențele dintre comunitate și societate (*Vedinaș, 2001: p.19*)

CATEGORIA	COMUNITATEA	SOCIETATEA
I. Motivația acțiunii	Voința esențială	Voința arbitrară
II. Identitatea socială	Eul	Persoana
III. Autoritatea simbolică	Stăpânirea	Averea
IV. Fundamentul economic	Pământul	Banul
V. Ordinea socială	Dreptul familial	Dreptul obligațiilor
VI. Termenul relațiilor inter-individuale	Concordia	Convenția
VII. Autoritatea legislativă	Obiceiul, tradiția	Structura politică
VIII. Comunicarea socială	Religia	Opinia publică

Considerând că diferențierea între rural și urban nu este departe de viziunea lui Tönnies întemeiată pe dihotomia *Gemeinschaft-Gesselschaft*, Aluș (1998 *apud* Vedinaș 2001: p.19) enumeră următoarele criterii de diferențiere dintre rural și urban:

- criteriul ocupațional (ocupații agricole în mediul rural și non-agricole în cel urban);
- criteriul relațional (în comunitățile rurale, relația cu mediul este nemijlocită și continuă, iar în comunitățile urbane această relație este caracterizată prin distanță și izolare);
- criteriul demografic („densitatea populației este mai mică în comunitățile rurale și mai mare în comunitățile urbane”);
- criteriul omogenității („comunitatea rurală e mai omogenă, comunitatea urbană e mai diferențiată”);
- criteriul stratificării („stratificare mai redusă în comunitățile rurale și mai accentuată în comunitățile urbane”);
- criteriul componenței („populație autohtonă dominantă în comunitățile rurale și populație neautohtonă dominantă în comunitățile urbane”);
- criteriul interacțiunii (interacțiune nemijlocită în comunitățile rurale și „anonimă” în comunitățile urbane).

Bădescu (2006a: p.19) precizează faptul că Tönnies concepe stadial schimbarea societății. Și, deși nu se poate preciza când se poate vorbi despre progres (când se trece de la

comunitate la societate sau invers?), Tönnies numește mecanismul care face posibilă trecerea de la starea comunitară la cea societală „generalizarea schimbului”.

d) Comunitatea ca metodologie

Solidaritate mecanică și organică

International Encyclopedia of Social Sciences cuprinde următoarea sinteză a teoriei lui Durkheim privind solidaritatea mecanică și solidaritatea organică: în cartea sa „Diviziunea muncii sociale” (1893), Émile Durkheim afirmă că diviziunea muncii în societate este o sursă a solidarității sociale și faptul că societatea primitivă avea un caracter relativ omogen. Maine i-a furnizat o bază pentru analize ulterioare prin observația că legea în societățile antice/străvechi era o lege penală sau criminală, în timp ce legea civilă este predominantă în societatea modernă. Durkheim a numit primul tip de lege „represivă” și a identificat-o cu solidaritatea mecanică, sau unitate socială bazată pe asemănare. El considera că sentimentele morale comune tuturor membrilor societății constituie o „conștiință colectivă”, iar actele criminale sunt acelea care încalcă conștiința comună și determină reacții puternice de răzbunare. Pedepsa violentă a vinovatului poate ispăși fapta deoarece pedeapsa protejează conștiința colectivă a societății de o încălcare ulterioară.

În contrast cu legea represivă, care are de-a face cu actele criminale îndreptate împotriva societății, legea civilă are de-a face cu relațiile dintre diferite părți din societate. Sancțiunile legii civile implică mai degrabă restituirea decât pedeapsa și o astfel de lege „restitutivă” presupune cooperarea derivată din diviziunea muncii. Tipul de solidaritate socială asociat se bazează pe interdependența părților specializate și, folosind analogia biologică, Durkheim a denumit-o solidaritate organică. În final, Durkheim a utilizat indicii legali ai solidarității pentru a demonstra că pe măsură ce se dezvoltă un tip de solidaritate, cealaltă regresează. Întotdeauna solidaritatea organică va câștiga în fața celei mecanice. Evoluția societății poate fi văzută prin urmare ca o trecere de la solidaritatea mecanică la solidaritatea organică. Durkheim a văzut o legătură între acest proces evolutiv și factori precum creșterea densității populației, dezvoltarea orașelor și progresul în comunicare. În creșterea competiției rezultând din creșterea densității populației și creșterea interacțiunii sociale, el a descoperit cauza creșterii diviziunii muncii.

Durkheim (2001: p.19) afirma foarte sugestiv în acest sens: „pasiunile umane nu se opresc decât în fața unei puteri morale pe care o respectă. Dacă o autoritate de acest tip

lipsește, domnește legea celui mai tare și, latentă sau fățișă, starea de război este în mod obligatoriu cronică”.

e) Comunitatea moleculară

Potrivit lui Pitulac (2009: p.112), Simmel căuta „cele mai mici unități posibile (diadele, triadele) prin care instituțiile și asociațiile să poată fi analizate, deoarece știa că există o continuitate importantă a elementelor fundamentale ale asocierii de la epocă la epocă”. Acestea reprezintă „elementele constitutive ale legăturilor sociale”.

Acestor cinci regimuri funcționale, Bădescu arată că s-ar putea adăuga „ideea de comunitate mesianică ilustrată de marxism” și ar trebui încadrată în sociologie ideea de comunitate religioasă și utopică (Pitulac 2009: p.112).

2.3. Ce este o comunitate „bună”?

Cele trei perspective asupra unei comunități „bune” descrise mai jos sunt extrase din Precupețu (2006: pp.77-84):

◆ *Perspectiva sistemică.* Pentru Warren, nu există comunități ideale, dar pot exista mai multe comunități „bune” și identifică nouă aspecte ale unei astfel de comunități care se pot combina diferit unele cu celelalte: „relații primare de grup, autonomie, viabilitate, distribuția puterii, participare, gradul de implicare, angajare, atașament, gradul de eterogenitate, gradul de control la nivelul diviziunilor administrative și măsura în care este prezent conflictul în comunitate”.

◆ *Comunitatea competentă* se referă la „la capacitatea comunităților de a rezolva problemele cu care se confruntă: de a colabora în mod eficient la identificarea problemelor și nevoilor comunitare, de a atinge un anumit grad de consens asupra obiectivelor și priorităților, de a cădea de acord asupra mijloacelor de a realiza obiectivele și a coopera pentru realizarea scopurilor propuse”. O condiție esențială pentru eficiența comunității o constituie atașamentul față de comunitate, iar Cottrell consideră participarea o componentă de bază pe dezvoltarea comunității. De asemenea, este importantă definirea clară a identităților și a situațiilor, o imagine clară a nevoilor, intențiilor.

◆ *Paradigma calității vieții:* Precupețu precizează faptul că „o comunitate «bună» este una caracterizată de o înaltă calitate a vieții”.

Conceptul de comunitate „bună” la Etzioni

Etzioni se întreabă: Cum ar trebui să arate o societate bună? Cum poate fi ea realizată? Este o utopie?

Etzioni (2002: pp.162-163) constată că ideea potrivit căreia oamenii ar trebui să stabilească între ei legături afective, și nu doar să vadă unii în alții niște mijloace instrumentale, este foarte profund înrădăcinată. Alții, sprijinindu-se pe cercetarea empirică, au demonstrat că oamenii sunt niște ființe sociale și că au nevoie de legătura cu ceilalți pentru bunăstarea lor mentală și fizică. Pentru Etzioni (2002: p.163), „comunitățile nu sunt bune în sine; doar comunitățile care prezintă anumite atribute, un echilibru între legături și protecția eului ar putea fi socotite bune”.

Caracteristicile unei societăți bune

◆ Pentru ca o societate să fie bună, este necesară limitarea *exclusivismului*.

Etzioni (2002: pp.163-164) consideră că toate comunitățile fac distincții între membri și nonmembri, tratându-i în general mai prost pe nonmembri (excepție fac anumite ordine religioase și asociații voluntare laice care sacrifică bunăstarea membrilor lor atunci când îi ajută pe bolnavi și pe nevoiași.) Exclusivismul se datorează limitelor existente în ceea ce privește numărul de persoane cu care cineva poate întreține relații. De asemenea, legăturile se stabilesc mult mai ușor între oameni cu origini sociale și concepții similare. Mai mult, fluctuația trebuie să fie redusă, pentru ca legăturile să se cristalizeze. Dar criteriile de excludere nu pot fi rasa, originile etnice, religia, orientarea sexuală și o întreagă serie de alte criterii bazate pe atribuirea unui status.

◆ *Conflictele trebuie menținute în anumite limite definite de valorile comune.*

Totuși, în vreme ce comunitățile din trecut și din alte culturi au fost adeseori autoritare și opresive, comunitățile contemporane se dovedesc a fi mult mai democratice și mai moderate (Etzioni 2002: p.165).

◆ *Problema egalității.* Etzioni (2002: p.168) precizează faptul că „o societate bună este una în care inegalitatea din interiorul fiecărei comunități și dintre ele e semnificativ redusă”. Prin urmare, ea asigură un „minimum de bogăție” pentru toți membrii și se depun eforturi pentru reducerea inegalităților. Aceasta deoarece, egalitatea între membrii, „nu e nici posibilă, nici dezirabilă”, iar nivelurile înalte și în continuă creștere de inegalitate amenință să submineze nu numai legăturile societale, ci și elementele democratice ale societății (Etzioni 2002: p.166).

◆ O societate/comunitate nu este guvernată doar de legi, contracte și aranjamente formale, ci și de un set de valori fundamentale care alcătuiesc *nucleul unei culturi comune*. Această cultură comună este exprimată de așa-numita „voce morală” care reprezintă „controalele informale pe care membrii comunității le exercită unii asupra altora” (Etzioni 2002: p.173).

Dialogurile morale

O comunitate nu reprezintă doar o entitate socială ai cărei membri sunt conectați într-o rețea de legături afective complexe, ci și una în care membrii împărtășesc un set de valori fundamentale, o cultură morală. O societate bună, cu numeroase comunități, este guvernată nu doar de contracte, angajamente voluntare și legi urmate liber, ci și de un strat consistent de moravuri derivate la rândul lor din valori adoptate de un număr mare de oameni. Iar pentru ca membrii unei comunități să integreze noile valori în cultura lor morală, aceste valori trebuie să sufere un proces numit dialog moral (Etzioni 2002: p.168).

Caracteristicile dialogurilor morale:

◆ „Dialogurile morale sunt niște procese sociale prin care oamenii iau parte la deliberări ce implică nu doar fapte și logică, raționamente și schimburi raționale, ci și discuții intense în care sunt antrenate angajamentele lor normative” (Etzioni 2002: p.168).

◆ deși aceste dialoguri „sunt complexe, ample și, aparent, dezordonate”, multe dintre ele au produs schimbări importante în valorile sprijinite de membrii societății (Etzioni 2002: p.169).

◆ stabilirea valorilor care vor constitui culturile împărtășite de comunități se face, în spiritul gândirii liberale, prin deliberare și mai puțin pe baza tradiției. „Deliberarea și civilitatea (sau comunitatea politică democratică) sunt adeseori strâns asociate. O societate civilă este una care își rezolvă problemele într-o manieră deliberativă” (Etzioni 2002: p.170).

◆ în cadrul dialogurilor morale, participanții combină rezolvarea diferențelor normative dintre ei, într-o manieră civilizată, cu folosirea limitată, dar nu lipsită de importanță, a faptelor și logicii, a gândirii raționale, dar antrenând în bună măsură valorile lor. Dacă deliberările raționale aduc oarecum cu procesele științifice, dialogurile morale sunt mai înrudite cu gândirea etică (Etzioni 2002: p.171).

Întrebându-se dacă se va putea constitui la un moment dat o comunitate ideală, Brăileanu (1941: p.495) afirmă: „Răspundem cu Platon: fără îndoială că e cu putință! Dar mai presus de toate să ne străduim fără încetare să creăm condițiunile prielnice pentru înfăptuirea ei, să cercetăm și natura și sufletul omenesc pentru a descoperi drumul ce duce spre

perfectiunea ei”. Pentru Brăileanu (1941: p.497), „scopul suprem al omului nu poate fi decât perfectiunea sa morală, mântuirea sufletului său”, iar „comunitatea este o condiție pentru nașterea sufletului și înaintarea sa spre perfectiune”. De asemenea, consideră Brăileanu (1941: p.524), „prin intensificarea dragostei, o comunitate omenească se poate apropia tot mai mult de ideea comunității perfecte”.

Bădescu (2007: p.353) precizează faptul că atunci când „«modelele» și «spiritul» comunitar (de împreună-simțire, împreună-viețuire, împreună-gândire cu cei mulți) cuceresc instituțiile și practicile economice avem prosperitate și liniște (bunăstare). În această perspectivă, deși în orice societate există o tensiune între religie și economie, familia (ca unitate în trup și suflet între bărbat și femeie, realizată prin taina căsătoriei), rămâne ca element „nepieritor, asincron față de societatea economico-politică”.

În contextul analizei și caracteristicilor unei societăți și comunități bune, trebuie menționată și paradigma comunitaristă. Precupețu (2006: p.85) afirmă faptul că „din punct de vedere ideologic, comunitarismul este orientarea care a avut în centrul său ideea de comunitate și a încercat să îi valorifice valențele. Apărut ca o reacție și o alternativă la individualism, comunitarismul a încercat, în esență, să echilibreze respectarea drepturilor individuale cu asumarea responsabilității sociale”. Comunitariștii susțin că relațiile dintre indivizi trebuie să se bazeze pe afectivitate și solidaritate și trebuie depuse eforturi pentru consolidarea comunităților.

Printre reprezentanții paradigmei comunitariste se numără: Amitai Etzioni, Michael Sandel, Alasdair MacIntyre, Michael Walzer, Charles Taylor.

2.4. O scurtă tipologie a comunităților

Pitulac (2009: pp.101-104) prezintă următoarele tipuri de comunități:

◆ comunitatea etică și comunitatea estetică (așa cum sunt prezentate de Zygmunt Bauman).

◆ comunități anarhice și comunități intenționale: „Aici termenul anarhie nu înseamnă neapărat opusul statului, ci relevă independența față de acesta pe coordonate relevante”. Sunt menționate aici comunitățile „primitive” lipsite de stat și a comunităților „intenționale” cvasi-anarhice și a comunităților țărănești aparținând tipului închis, corporativ.

Comunitățile intenționale sunt localizate în societăți organizate în stat și, „fie ca urmare a unei decizii, fie de nevoie, unele își sunt și aproape suficiente din punct de vedere

economic, fiind de asemenea cvasi-anarhice” (exemple: comunitățile de tip fourierist, kibbutzurile israeliene ș.a.). De asemenea, „comunitățile intenționale încearcă de obicei să construiască în întregime o modalitate de viață alternativă raportat la aceea a societății din care parțial se retrag”. În acest sens, autorul ar include mănăstirile în grupul comunităților utopice.

Despre comunitățile monahale, Bădescu (2007: p.351) afirmă că apar atunci când „comunitățile exemplului” (adică comunități care se disting prin virtuți și exemplaritate) se combină cu „credința puternică în Dumnezeu”. Pentru Bădescu, „monasticismul este, deci, o ilustrare a triumfului legii comunității omenești”.

◆ comunitatea iluzorie („Marx a evidențiat modul în care statul se transformă într-o comunitate iluzorie. (...) În viziunea marxistă, doar societatea comunistă ar fi o adevărată comunitate, pentru că doar într-o comunitate adevărată libertatea personală este posibilă pentru toți”).

◆ „calea americană” (respectiv, gândirea politică americană din prezent) implică trei tipuri de comunități: a) comunitățile de idei (de exemplu, modelele democratic și republican de participare. „Esențiale pentru constituirea comunităților de idei sunt luarea în comun a deciziilor, dezbaterile față în față, conversația etc.”); b) comunitățile de criză (de exemplu, mișcarea ecologistă); c) comunitățile de memorie („prin comunitățile de memorie se înțeleg ideile curente despre comunitate, care derivă din sisteme de credințe bine stabilite, care leagă prezentul și trecutul, de exemplu, ideile religioase și cele tradiționale despre comunitate”. De exemplu: familia și comunitățile religioase).

◆ Petre Andrei realizează o clasificare a comunităților din punct de vedere psihologic: a) comunitatea de viață, „care presupune plăceri și dureri comune, sărbători religioase și profane comune, prânzuri comune etc.” (exemplu: familia); b) comunitatea afectivă, „care se naște din sentimente identice la mai mulți” (exemplu: tribul); c) comunitatea de scop și acțiune.

◆ comunități ocupaționale: „membrii acestora se văd pe ei în termenii rolului lor ocupațional; imaginea lor despre sine este centrată pe rolurile lor ocupaționale, astfel încât se văd ca polițiști, tipografi etc., și ca oameni cu anumite abilități, calități și interese”; aceștia „împărtășesc un grup de referință” și „se asociază cu și își fac prieteni mai degrabă din alți membri ai comunității ocupaționale”.

Longres (1995: p.72) menționează trei tipuri de comunități:

-comunități locaționale sau locative (*locational communities*): acestea au la bază o rezidență sau un teritoriu comun și se consideră că au luat naștere odată cu dezvoltarea agriculturii (pe măsură ce triburile de vânători au început să se stabilească în anumite zone).

Pentru vremurile moderne, un exemplu de comunitate locațională este vecinătatea sau cartierul. În ultimii ani, numeroase studii au evidențiat totuși pierderea sentimentului de comunitate în cadrul acestor comunități, în special din mediul urban;

-comunități de identificare (*identificational communities*): acestea se bazează pe o identitate comună (exemple de astfel de comunități: clase sociale, comunități rasiale, etnice, religioase, sau, mai recent, comunități constituite în funcție de orientarea sexuală);

-comunități de interes (*interest communities*): acestea au la bază un interes împărtășit, obiective și scopuri comune, iar afecțiunea și atașamentul decurge dintr-o preocupare mult mai particularizată (exemple de comunități de interes: asociații profesionale sau ocupaționale).

Din perspectiva noologiei, Bădescu (2007: p.350) vorbește despre comunitatea primordială despre care mărturisesc „toate marile tradiții spirituale ale omenirii”, transmisă oamenilor prin revelație. Bădescu (2006b: p.331) îl citează pe Anton Dumitriu care constată faptul că această „unitate bună” primordială este prezentă în toate culturile arhaice, confirmându-se ipoteza „omului comunitar”, dar și degradarea istorică a „marii comunități”. În acest sens, Nancy (2005: p.25) afirmă foarte sugestiv: „mărturia disoluției, a dislocării sau a conflagrației comunității este cea mai importantă și mai apăsătoare mărturie a lumii moderne, cea care reunește, poate, toate celelalte mărturii pe care această epocă se vede nevoită să le asume, în virtutea unui decret sau a unei necesități neștiute”.

La aceste tipuri de comunități, aș adăuga o perspectivă tot mai des folosită în ultima perioadă de timp, inclusiv la noi în țară, în special de realizatorii proiectelor de comunități intenționale: este vorba de comunitatea autosustenabilă.

Câteva precizări privind sustenabilitatea:

În DEX online găsim următoare definiție a sustenabilității:

Sustenabilitate (<engl. sustainable) s. f. Calitate a unei activități antropice de a se desfășura fără a epuiza resursele disponibile și fără a distruge mediul, deci fără a compromite posibilitățile de satisfacere a nevoilor generațiilor următoare. Conferința mondială asupra mediului de la Rio de Janeiro din 1992 a acordat o atenție deosebită acestui concept, care implică stabilirea unui echilibru între creșterea economică și protecția mediului și găsirea de resurse alternative. Când se referă la dezvoltarea economică de ansamblu a unei țări sau regiuni, este de obicei preferat termenul sinonim dezvoltare durabilă.

Vasile (2010: p.161) vorbește despre stiluri de viață sustenabile, dar cu referire la domeniul turismului. În societățile dezvoltate s-a produs o schimbare a patternului de consum în domeniul turismului: turiștii caută programe cât mai ecologice, doresc să petreacă mai

mult timp în natură, dar în același timp sunt mai preocupați de protejarea mediului. Ca urmare a acestei cereri, Vasile (2010) menționează apariția unui grup de antreprenori din Noua Zeelandă care sunt adepți ai valorilor „verzi” și își fundamentează afacerea mai degrabă pe principiul sustenabilității și nu pe cel al profitului.

Pentru Portney (2003: p.4), „comunitățile sustenabile sunt considerate mecanisme care pot fi folosite pentru a redresa efectele sociale și de mediu adesea negative și nocive ale aderării la abordările în masă ale dezvoltării economice”. Comunitatea, precizează Portney (2003: p.11), a ajuns să însemne orice de la vecinătăți, la organizații voluntare, asociații profesionale, grupuri civice, comunități virtuale. În contextul sustenabilității, ideea de comunitate pare să corespundă mai mult zonelor geografice unde există anumite probleme, dar are totuși multe alte semnificații. În consecință, ideea comunităților sustenabile poate avea numeroase semnificații și cuprinde numeroase activități și tipuri de zone geografice. Comunitățile sustenabile nu sunt doar grupuri relativ mici de oameni limitate geografic. O comunitate sustenabilă poate fi orice de la o vecinătate mică, la un grup de oameni care au un interes comune, la un program al unei organizații guvernamentale sau nonguvernamentale, la un ecosistem localizat sau o regiune care cuprinde mai multe ecosisteme. De obicei, însă, în limbajul comun, comunitățile sustenabile par să cuprindă într-adevăr sau să adopte zone geografice mici.

În studiul „Futures for Findhorn: Exploring challenges for achieving net zero in an ecological intentional community” (2023), conceptul de sustenabilitate este abordat din mai multe perspective, nu doar ca o problemă tehnologică sau ecologică, ci ca un proces social, cultural, legat de valori și de modul de viață al comunității. Copeland *et al* (2023) sunt de părere că această comunitate din nordul Scoției este un exemplu viu de sustenabilitate practică, fiind o comunitate care, de zeci de ani, trăiește conform unor principii ecologice (consum redus, economie circulară, agricultură organică, locuințe eficiente energetic). Autorii arată că sustenabilitatea este un proces dinamic, influențat de factori externi (politici, economici, climatici) și interni (decizii comunitare, tehnologii, valori).

În afara unei definiții a comunității intenționale (prezentate în Introducere), Leafe Christian (2003, xvi) oferă o definiție a satelor ecologice: „satele ecologice (ecovillages) sunt comunități care aspiră să creeze un mod de viață mai uman și mai sustenabil”, cu „o populație suficient de mică astfel încât fiecare să se cunoască unul cu celălalt și să influențeze rezultatele deciziilor comunitare”. De asemenea, doresc „să ofere locuințe, oportunități de muncă, oportunități sociale și spirituale, creând pe cât posibil o comunitate auto-suficientă. De obicei, un sat ecologic construiește locuințe ecologice sustenabile, își obține cea mai mare parte din hrana organică, reciclează produsele sale reziduale inofensive și, cât de mult este posibil, își generează propriile mijloace în afara rețelei”.

Leafe Christian (2003: xviii) menționează și comunitățile colocative (cohousing communities) care reprezintă „o formă populară contemporană în creștere de comunități intenționale”. Acestea „sunt mici vecinătăți, de obicei cu un număr de 10 până la 40 de locuințe, care sunt administrate de rezidenți și care, de obicei, au fost dezvoltate și proiectate de ei înșiși. Membrii unor astfel de comunități dețin în proprietate de obicei o unitate mică de locuit și împărtășesc proprietatea terenului și a întregii construcții (care cuprind bucătărie, sufragerie / loc de întâlnire, loc de joacă pentru copii, spălătorie, camere de oaspeți). Autoarea menționează faptul că până în anul 2002 funcționau în America de Nord 68 de comunități colocative și mai mult de 200 se aflau în diferite faze de dezvoltare.

Este important de precizat faptul că aceste comunități intenționale pot fi prezente în numeroase forme și nu numai în mediul rural, ci și în mediul urban, așa cum este descris în studiul “Re-Inventing How We Live in the City”: Well-being and the Los Angeles Ecovillage (2024). Studiul explorează modul în care viața într-o comunitate intenționată urbană (Los Angeles Ecovillage) cultivă bunăstarea psihologică și socială, printr-un set de comportamente ritualice, structuri comunitare și valori partajate. Astfel de comunități urbane pot fi modele și soluții la probleme sociale moderne precum izolarea, costurile mari de locuință și lipsa de conexiune socială.

O abordare interesantă a comunității intenționale este din perspectivă religioasă. Astfel, Hagley (2025) vede congregația ca o comunitate intențională care oferă spațiu, resurse și practici (cult, consiliere, programe spirituale) pentru indivizi care caută sens sau răspunsuri personale. Congregația nu funcționează doar ca spațiu de cult, ci ca comunitate de viață, în care membrii aleg conștient să trăiască împreună anumite valori, ritmuri și practici spirituale.

Pe site-ul Global Ecovillage Network (<http://gen.ecovillage.org/>) găsim următoarea definiție a satului ecologic: „un sat ecologic este o comunitate intențională sau tradițională care folosește procesele locale participative pentru a integra în mod holist dimensiunile ecologică, economică, socială și culturală a sustenabilității pentru a regenera mediul natural și social”. Tot aici găsim dimensiunile sustenabilității: socială, ecologică, culturală/spirituală și economică, după cum urmează:

Dimensiunile sustenabilității

Dimensiunea socială

Satele ecologice sunt comunități în care oamenii se simt susținuți și responsabili pentru cei din jurul lor. Ei dețin un puternic sentiment că aparțin unui grup. Sunt suficient de puțini astfel ca fiecare să se simtă în siguranță, împuterniciți, văzuți și auziți. Prin urmare, oamenii

sunt capabili să participe la luarea deciziilor care le afectează viețile lor și cea a comunității pe o bază transparentă.

Comunitatea înseamnă:

- recunoașterea și relaționarea cu ceilalți;
- împărtășirea resurselor comune și oferirea ajutorului reciproc;
- punerea accentului pe practicile de sănătate holiste și preventive;
- oferirea de muncă semnificativă și susținerea tuturor membrilor;
- integrarea grupurilor marginale;
- promovarea educației continue;
- încurajarea unității prin respectarea diferențelor;
- promovarea exprimării culturale.

Dimensiunea ecologică

Satele ecologice le permit oamenilor să experimenteze conexiunea lor personală cu tot ce este viu pe pământ (living earth). Oamenii se bucură de o interacțiune zilnică cu pământul, apa, vântul, plantele și animalele. Acestea le satisfac nevoile lor zilnice (hrană, îmbrăcăminte, adăpost), respectând în același timp ciclurile naturii.

Ecologia înseamnă:

- asigurarea hranei cât de mult posibil în cadrul comunității bio-regionale;
- susținerea producției de hrană organice în cadrul acesteia;
- construirea de locuințe cu materiale adaptate local;
- folosirea de sisteme energetice regenerabile integrate în cadrul satului;
- protejarea biodiversității;
- promovarea principiilor ecologice în afaceri;
- asigurarea ciclului vieții tuturor produselor folosite în cadrul satului ecologic atât dintr-o perspectivă socială și spirituală, cât și dintr-o perspectivă ecologică;
- conservarea curățeniei solului, apei și aerului printr-un management adecvat al energiei și deșeurilor;
- protejarea naturii și a spațiilor naturale, sălbatice.

Dimensiunea culturală/spirituală

Cele mai multe sate ecologice nu pun accent pe anumite practici spirituale particulare, dar în modurile lor specifice, satele ecologice respectă și susțin Pământul și toate ființele de pe el, exprimarea și îmbogățirea culturală și artistică și diversitatea spirituală.

Vitalitatea culturală și spirituală înseamnă:

- creativitate împărtășită, exprimare artistică, activități culturale, ritualuri și sărbători;
- sentiment al unității comunității și susținere reciprocă;
- respect și susținere pentru manifestarea spiritualității în multe feluri;
- viziune și hotărâri împărtășite care exprimă angajamentele, moștenirea culturală și unicitatea fiecărei comunități;
- flexibilitate și implicare, sensibilitate la dificultățile care apar;
- înțelegerea interconectivității și interdependenței dintre toate elementele vieții pe Pământ și locul comunității în relație cu tot ce-i în jur;
- crearea unei lumi sustenabile, iubitoare și pașnice.

Dimensiunea economică

Economia satului ecologic este robustă și plină de vitalitate în comparație cu alte economii locale. Vitalitatea economică înseamnă:

- păstrarea banilor în comunitate;
- circulația lor în comunitate cât mai mult posibil;
- câștigarea, cheltuirea și investirea lor în afaceri de comerț și servicii ale membrilor comunității;
- păstrarea lor în instituții financiare dezvoltate local.

Popescu (2008: pp.50-51) vorbește de sustenabilitatea economică a gospodăriei ca „element-cheie în perspectiva dezvoltării durabile”. Schimbările economice și sociale din perioada tranziției din România au afectat bunăstarea indivizilor. „Analiza datelor de anchetă a pus în evidență faptul că mai ales pentru gospodăriile din rural, dar chiar și pentru cele din urban, autoconsumul sau venitul în natură reprezintă o sursă importantă pentru sustenabilitatea economică a gospodăriei, indicând un standard de viață mai degrabă scăzut al populației”. De asemenea, „gradul de participare a persoanelor din gospodărie la activitatea economică are o importanță majoră în sustenabilitatea economică a gospodăriei”. Popescu menționează faptul că rezultatele anchetei evidențiază faptul că în mediul urban, costul vieții este mult mai ridicat: „o gospodărie din urban cheltuie în medie aproape dublu pe hrană, îmbrăcăminte, transport, educație, cultură, sănătate și de două ori și jumătate mai mult pe locuință. Raportarea veniturilor la cheltuielile efectuate întărește paternul unei economii de supraviețuire la nivelul gospodăriilor”.

Un studiu publicat în anul 2023 de Lasoff-Santos *et al* investighează motivația, satisfacția și bunăstarea psihologică a rezidenților din comunități intenționate agricole din

Statele Unite. Autorii studiului au identificat comunități intenționale cu profil agricol și au examinat legătura dintre implicarea în sistemele alimentare locale (ex: cultivarea și distribuția alimentelor în cadrul comunității) și satisfacția intrinsecă, bunăstarea psihologică percepută și sensul personal în viață. Autorii definesc comunitățile intenționate agricole ca forme de trai concepute pentru a reduce impactul ecologic și a promova moduri de viață sustenabile prin: producție locală de hrană, economie circulară și împărțirea resurselor și reducerea dependenței de sistemele industriale de producție alimentară.

Cu privire la aceste relativ noi tipuri de comunități în formare în întreaga lume, mi se par deosebit de semnificative următoarele afirmații făcute de Cătălin Zamfir în anul 1989:

„Interesant că în ultimele 2-3 decenii au apărut și în țările capitaliste, ca o reacție la «modul de viață dominant», în terminologia lui Galtung, căutări de moduri de viață alternative (...) Aceste moduri de viață alternative în raport cu modul de viață dominant se caracterizează printr-un refuz individual de a mai trăi după tabla de valori și în formele prescrise de organizarea socială capitalistă; încercarea de a construi comunități umane organizate după noile principii de viață. Aceste comunități au multe asemănări cu încercările socialist utopice de acum câteva secole. Ele însă reprezintă o căutare extrem de semnificativă pentru tendințele actuale de evoluție a modului de viață, chiar dacă ele se cristalizează la marginea unei organizări sociale capitaliste. Căutări de moduri de viață alternative încep să se prefigureze și în țările în curs de dezvoltare, ca o parte esențială a procesului de identificare a unor căi proprii, necapitaliste, de dezvoltare socială” (Zamfir 1989: p.53).

Analizând stilurile de viață din România, Vasile (2010: p.76) menționează stilurile de viață clasice și stilurile de viață alternative: stilurile de viață clasice „sunt apriori individului iar acesta adoptă unul sau altul în funcție de poziția sa socială” și „au un rol de conservare și reproducere a structurii sociale”; „stilurile de viață alternative susțin ideea unor cursuri ale vieții dinamice: individul alege ce să facă în viață”, „apar în funcție oportunitățile accesibile dar nu perpetuează în mod necesar formele structurii sociale” și, „pentru a exista, au nevoie deci de expunere la cantități mari și diverse de informație economică, socială, culturală, la practici diverse, la mobilitate spațială etc.” (p.71).

Pentru Zamfir (1989: p.54), „cristalizarea unor noi moduri/stiluri de viață reprezintă o componentă esențială a procesului de schimbare socială. Ea se poate dovedi a fi nu doar o simplă variabilă-rezultat, ci, totodată, o variabilă determinativă pentru profilul întregului proces, contribuind la modelarea finalităților sociale globale”.

2.5. Comunitatea la Zygmunt Bauman

„Ne lipsește comunitatea pentru că ne lipsește securitatea, o calitate crucială a unei vieți fericite, dar una pe care lumea în care trăim este tot mai puțin capabilă să o ofere și tot mai puțin înclinată să o promită. Insecuritatea ne afectează pe toți, scufunđați cum suntem într-o lume fluidă și imprevizibilă a lipsei de reglementare, a flexibilității, competitivității și nesiguranței endemice, dar fiecare dintre noi suferă de o anxietate a lui. Ni se cere, după cum a observat acid Ulrich Beck, să căutăm soluții biografice la contradicții sistematice; căutăm salvarea individuală la probleme împărțite. Este puțin probabil ca acea strategie să aducă rezultatele pe care le căutăm, de vreme ce lasă intacte rădăcinile insecurității; mai mult, exact această bazare pe înțelepciunea noastră individuală și pe resursele noastre este cea care injectează lumea cu insecuritatea de care dorim să scăpăm” (Bauman 2001: p.107).

2.5.1. Caracteristici ale comunității. Despre problema libertății și a securității

Pentru Bauman (2001: pp. 3-4), cuvântul „comunitate” este unul care, pe lângă înțelesul specific fiecărui cuvânt, are și „sentiment”. „Comunitatea pare să fie întotdeauna ceva bun”, cuvântul generează un sentiment plăcut. Comunitatea este un loc „cald”, plăcut și confortabil. În afara comunității există primejdii, trebuie să fim în alertă tot timpul, dar nu și în comunitate. Aici suntem în siguranță, avem încredere în ceilalți, „nu suntem niciodată străini unii altora”. Certurile, dacă există, sunt amicale, ne dorim binele unii altora. Aici putem conta pe bunăvoința celorlalți, iar ajutorul este reciproc și imediat. „Comunitate înseamnă genul de lume la care, din păcate, nu avem acces, dar în care ne-am dori mult să locuim și pe care sperăm s-o redobândim”. Este ca paradisul pierdut (dar nu un paradis în care trăim sau pe care să-l cunoaștem din experiență).

Bauman (2001: pp. 5-6) consideră că pentru a trăi un astfel de sentiment, pentru a fi în comunitate și pentru a trăi sentimentul de securitate trebuie plătit un preț, care rămâne însă invizibil și inofensiv atâta timp cât comunitatea rămâne un vis: libertatea. „Dacă-ți lipsește comunitatea, îți lipsește securitatea; dacă se întâmplă să fii în comunitate, în curând îți vei pierde libertatea”. Viziunea lui Bauman este oarecum pesimistă: nu putem trăi sentimentul de securitate și cel de libertate simultan, într-o manieră satisfăcătoare, deși firea umană ne îndeamnă să nu renunțăm, să căutăm.

După Bauman (2001: pp.9-10), înțelegerea de tip comunitar nu trebuie căutată, construită, nu trebuie să luptăm pentru ea. Ea este „acolo”, gata făcută și gata de folosit, ea „precede toate înțelegerile și neînțelegerile”, fiind „punctul de plecare pentru a fi împreună”.

De asemenea, aceasta este naturală, firească, tacită și ea este cea care îi ține uniți pe cei din comunitate, „în ciuda tuturor factorilor separatori”.

Acest ideal al comunității formulat de Bauman îmi amintește de acel ideal al iubirii necondiționate, un ideal al comunității prin iubire transmis de Sfântul Apostol Pavel în Epistola întâi către Corinteni, cap. 13:

1. De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător.

2. Și de aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință, și de aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt.

3. Și de aș împărți toată avuția mea și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește.

4. Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuește, nu se laudă, nu se trufește.

5. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul.

6. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr.

7. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă.

8. Dragostea nu cade niciodată.

Bauman (2001: p.10) îl citează pe Robert Redfield, pentru care comunitatea trebuie să întrunească trei condiții: să fie distinctă de alte grupări umane (este clar „unde începe și unde se termină” comunitatea), să fie mică (atât de mică încât fiecare să poată vedea pe fiecare) și să fie suficientă sieși (oferind tuturor membrilor toate activitățile, satisfăcând toate nevoile și fiind „un aranjament de la naștere până la moarte”).

Unitatea comunității se constituie din omogenitate, din identitate. Acestea se evaporă, după Bauman (2001: pp. 11-12) când contactele dintre membrii comunității și cei din afara comunității devin mai intense (ceea ce se întâmplă în prezent prin dezvoltarea mijloacelor de transport și, mai ales, ale informaticii). De acum înainte, precizează Bauman, „unitatea trebuie făcută”, „înțelegerea comună poate fi doar o dobândire”, prin efort, luptă și va deveni un „contract în desfășurare”, un acord care necesită reînnoire periodică. Prin urmare, „comunitățile înțelegerii comune vor fi fragile și vulnerabile, vor trebui păzite, întărite și apărate permanent”. „[C]omunitatea reală va fi ca o fortăreață sub asediu, fiind bombardată continuu de inamici din afară (adeseori invizibili), iar adeseori fiind spartă de discordia dinlăuntru – căutătorii căldurii comunitare vor trebui să-și petreacă cea mai mare parte a

timpului în tranșee și pe metereze”. Iar odată „desfăcută”, o comunitate nu mai poate fi refăcută.

Căutarea comunității în perioada contemporană, consideră Bauman (2001: p.14) necesită efort, luptă și este însoțită de dezamăgirea că realitatea este diferită de vis. „Va fi nevoie de vigilență timp de douăzeci și patru de ore pe zi și de arme mereu pregătite de luptă, în fiecare zi, pentru a ține străinii la poartă și pentru a spiona și a vâna trădătorii din mijlocul lor. Și, pentru a adăuga o ultimă tușă de ironie, numai prin această agresivitate, strigăte de luptă și scrâșnet de săbii sentimentul de a fi în comunitate, de a fi o comunitate, poate fi păstrat și protejat de la evaporare. Căldura casei trebuie căutată în fiecare zi pe linia frontului”.

Bauman (2001: pp. 15-16) consideră că în decursul istoriei nici una dintre diferitele forme de grupări umane nu a reușit să găsească o soluție fără cusur la problema securitate-libertate. De asemenea, precizează Bauman, „securitatea sacrificată în numele libertății tinde să fie securitatea altora, iar libertatea sacrificată în numele securității tinde să fie libertatea altora”.

2.5.2. Despre destrămarea comunității tradiționale. Revoluția industrială

Bauman (2001: p.18) consideră individualizarea o deviere adunată sub rubrica de „proces civilizator” care, precum toate celelalte valori umane, a reprezentat un târg în care libertatea a fost oferită în schimbul securității. În acest context, Bauman consideră că au fost și câțiva privilegiați care se bucurau și de libertate personală și de securitate existențială, dar care erau la rândul lor măcinați de o serie de nemulțumiri (precum cele prezentate în studiile de caz ale lui Sigmund Freud).

Bauman (2001: pp.18-19) prezintă opinia lui Freud potrivit căreia, exceptând anumite specimene ale rasei umane, toți ceilalți oameni „aveau nevoie de coerciție pentru a rămâne în viață și pentru a-i lăsa și pe alții să trăiască”. Adică, „emanciparea unora cerea oprimarea altora. Și exact asta s-a întâmplat – acest curs al lucrurilor a intrat în memorie sub numele oarecum eufemistic de «revoluție industrială»”.

Pentru Bauman (2001: pp.21-22), „etica muncii a industrializării timpurii era o încercare disperată de a reconstitui în mediul rece și impersonal al fabricii, prin comandă, supraveghere și regim punitiv, același meseriaș care, în rețeaua densă a inter-relațiilor comunitare, devenea un adevărat meșteșugar, artizan și comerciant”. În aceeași ordine de idei,

Bauman vorbește despre „instinctul meșteșugarului”, nume folosit de Thorstein Veblen pentru a descrie înclinația naturală a meșteșugarului „către munca efectivă, și un dezgust pentru efort inutil”, comun tuturor oamenilor. În acest context, nu-i mai era clar meșterului și artizanului de ieri ce înseamnă „lucru bine făcut”, iar „a face ceva bine” nu mai era asociat cu „demnitate, valoare și onoare”. Pentru întreprinzător însă, separarea afacerilor de gospodărie a fost o adevărată emancipare, șansa către o avere mai mare.

Bauman (2001: pp.26-27) consideră că două tendințe au însoțit capitalismul modern prin întreaga sa istorie: efortul de a înlocui „înțelegerea naturală” a comunității apuse cu o rutină proiectată artificial, impusă coercitiv și monitorizată (tendință care a culminat la începutul secolului al XX-lea în linia de asamblare și „organizarea științifică a muncii” a lui Frederick Taylor); cea de-a doua tendință a fost o încercare de a resuscita sau de a crea un „sentiment de comunitate” în cadrul noii structuri de putere (exemplul satelor-model construite în jurul fabricilor).

În aceeași ordine de idei, Stanciu (2009: p.269) afirmă: „În sinteză, prin reducerea lor la fapte, promisiunile modernității, ar putea suna și astfel: oamenii nu vor mai lucra în natură, ci în hale industriale, de obicei zgomotoase și presupunând diverse riscuri la adresa sănătății; nu vor mai trăi în locuințe construite pe principii simple, ecologice, în sate, ci în aglomerări urbane, în locuințe supraetajate. Orașenii, îndeosebi intelectualii, vor desfășura munci tot mai complexe, menite a supune natura și a o face să răspundă trebuințelor în creștere exponențială ale oamenilor...”.

Iar Brăileanu (1941: p.555) este de părere că „...raționalizarea și mecanizarea vieții, specializarea individului ucide comunitate, îl desprinde pe individ din legăturile sale sufletești cu semenii săi. Aceasta ni se pare a fi într-adevăr marea problemă a civilizației moderne. Mergând pe linia raționalizării și a specializării, comunitățile umane devin tot mai fragile și mai expuse disoluției, fie în mod lent, fie prin răsturnări sociale catastrofale”.

2.5.3. Tipuri de comunități în prezent

Bauman (2001: pp.38-39) se oprește și asupra „comunităților închise” din prezent, care ne pot duce cu gândul la așa-numitele cartiere rezidențiale care iau naștere tot mai mult în ultima perioadă și în România. Autorul consideră că aceste comunități sunt formate de copiii

generației care-a trecut prin Marea Depresiune, care s-au stabilit în suburbii afluate și care „au decis să ridice podul în urma lor”. Ei sunt cool, nu mai au nevoie de serviciile comunității (în schimb ar putea pierde destul de multe bunuri dacă s-ar supune cererilor solidarității comunitare.

Dar, aceste comunități sunt pentru Bauman (2001: pp.41-42) comunități numai cu numele. Aceste „comunități închise”, bine păzite și supravegheate electronic sunt cumpărate de cei care au suficienți bani sau credit pentru a rămâne la distanță de „intimitatea dezordonată” a vieții obișnuite de oraș. Cu toate acestea, lumea locuită de noua elită nu este definită de „adresa ei permanentă” (în sensul fizic sau topografic de modă veche). Lumea ei nu are nici o „adresă permanentă” cu excepția celei de e-mail și a numărului de telefon. Noua elită nu este definită de nici o localizare, ci este extrateritorială. Numai extrateritorialitatea poate fi garantată ca zonă fără comunitate.

Despre comunități estetice și comunități etice

În contextul celor discutate anterior, Bauman (2001: pp.46-49) este de părere că, deși sunt încrezători în puterile lor și le place mult autonomia, cosmopolitanii, adică membri elitei globale, simt uneori nevoia de apartenență. Iar comunitatea viselor lor, consideră Bauman, este o comunitate a identității, „a celor ce gândesc și se poartă asemenea”, întruchipată de comunitatea estetică a lui Kant, deoarece „identitatea pare să împărtășească același statut existențial ca și frumusețea – ca și frumusețea, nu are nici o altă fundație pe care să se bazeze în afara unui acord larg împărtășit”.

Bauman (2001: pp.54-55) precizează însă faptul că într-o astfel de comunitate estetică, membrii nu au responsabilități etice și angajamente pe termen lung, ci stabilesc între ei „legături fără consecințe”, sau „legături de carnaval”, iar comunitățile pe care le creează sunt „comunități de carnaval”. După Bauman, comunitatea etică este opusă în aproape fiecare aspect variantei „estetice” deoarece aceasta se caracterizează prin angajamente pe termen lung, drepturi și obligații de nerespins și în cadrul ei s-ar aplica principiul „împărțirii fraterne”, ca garant al certitudinii, al securității și al siguranței.

2.6. Comunitatea civică la Robert Putnam

Întrebându-se „de ce unele guverne democratice reușesc iar altele eșuează?”, Putnam (2001) demarează o cercetare în Italia pentru a afla ce deosebește nordul țării, unde instituțiile funcționau eficient, de sudul țării, unde instituțiile funcționau ineficient, în condițiile în care structura instituțională era aceeași, iar fondurile alocate erau în avantajul regiunilor din sudul țării.

Pentru explicarea acestei situații, Putnam (2001: p.99) admite două variante principale: 1. modernitatea socio-economică, adică rezultatele revoluției industriale și 2. „comunitatea civică”, adică modelele de implicare civică și solidaritate socială. Și, după aproape douăzeci de ani de cercetări, Putnam a ajuns la concluzia că ceea ce deosebește performanța instituțională din nordul Italiei de cea din sud este „comunitatea civică”.

Putnam (2001) identifică următoarele caracteristici ale unei „comunități civice”:

- ◆ Angajamentul civic: într-o comunitate civică, calitatea de cetățean presupune, în primul rând, o participare activă la treburile publice. „Cetățenii dintr-o astfel de comunitate nu sunt sfinți lipsiți de ego, dar nici nu consideră domeniul public ca fiind doar un câmp de luptă al intereselor personale” (*ibidem*: p.103).

- ◆ Egalitatea politică: într-o comunitate civică, calitatea de cetățean presupune drepturi și obligații egale pentru toți. Coeziunea internă a unei astfel de comunități este asigurată de relații orizontale de reciprocitate și cooperare, și nu de relații verticale de autoritate și dependență. Cu cât politica se apropie mai mult de idealul egalității politice între cetățenii care respectă normele reciprocității și care se implică în autogovernare, cu atât mai civică poate fi considerată comunitatea respectivă (*ibidem*: p.104).

- ◆ Solidaritatea, încrederea și toleranța: comunitatea civică nu este lipsită de orice conflict, pentru că cetățenii ei au puncte de vedere bine conturate cu privire la chestiunile publice, însă ei sunt toleranți față de oponenții lor. Chiar și tranzacțiile care par să urmărească doar „propriul interes” capătă un caracter diferit atunci când ele au loc într-o societate care promovează încrederea reciprocă, legăturile de încredere făcând-o capabilă să surmonteze cu mai mare ușurință ceea ce economiștii numesc „oportunism” (*ibidem*: p.104).

- ◆ Asociațiile, structurile sociale ale cooperării: asociațiile civile contribuie la eficiența și stabilitatea guvernării democratice, atât datorită efectelor lor „interne” asupra membrilor, cât și datorită efectelor „externe” asupra corpului politic, în general. În interior, asociațiile induc

membrilor lor obișnuința cooperării, solidaritate și conștiință publică. În plus, atunci când indivizii aparțin unor grupuri „încrucșate”, cu scopuri diferite și membrii diferiți, atitudinile lor tind să devină mai moderate, ca urmare a interacțiunii de grup și a presiunilor concurente (*ibidem*: p.105).

Putnam a analizat numărul de asociații locale din Italia, incidența lecturii ziarelor, participarea la vot în cinci dintre referendumuri cu privire la diferite probleme (divorț, finanțarea publică a partidelor, terorismul și securitatea publică, clauzele de ajustare salarială și energia nucleară) și votul preferențial (poate fi considerat un indicator al absenței comunității civice deoarece este o componentă esențială a relației de schimb patron-client). A reunit acești patru factori într-un singur indice al comunității civice. Concluzia: cu cât o regiune este mai civică, cu atât guvernul ei este mai eficient (*ibidem*: p.106).

Putnam compară, de asemenea, rezultatele cercetării sale cu teoria comunitate-societate a lui Tönnies. Astfel, dacă unii teoreticieni au asociat comunitatea civică cu paradisul pierdut al comunității tradiționale pre-moderne și consideră modernitatea un dușman al civismului, concluziile cercetării realizate de Putnam sugerează că lucrurile stau exact invers: zonele cele mai necivice din Italia sunt satele tradiționale din sud (dominate de ierarhie și exploatare, și nu de distribuții egale), iar cele mai civice regiuni ale Italiei au în componență orașele cele mai moderne ale peninsulei.

2.7. Comunități urbane

Analizând comunitățile urbane, Moser (2009: pp.102-103) constată că cetățenii ar fi membrii mai multor comunități neancorate spațial (rețea de colegi de muncă, de agrement etc.), în loc să aparțină unui singur grup localizat în vecinătate. Aceștia ar frecventa un grup sau altul în funcție de activități și interese particulare. Prin urmare, constată Moser, comunitățile de proximitate joacă un rol psihologic și social important, chiar dacă funcțiile lor spațiale scad (indivizii recurg tot mai puțin la comerțul de proximitate, a scăzut frecventarea sălilor de cinema din cartier ș.a.). S-ar părea că în marile metropole fiecare individ are astăzi relații ancorate în proximitatea spațială și în același timp relații spațiale îndepărtate și dispersate.

Tabel nr. 5. Componentă socială: orașe mici și mari aglomerări urbane (Moser, 2009: pp.102-103)

Sate/orașe mici	Mari aglomerări urbane
Comunitate unică ancorată spațial	Diverse comunități fără ancorare spațială
Norme sociale comune	Interese și scopuri diferențiate
Constrângeri puternice	Constrângeri slabe
Conformitate; intimitate redusă	Rețele neconectate între ele
	Favorizează mobilitatea
	Rețele de circumstanță

Comunități diferite pentru indivizi diferiți

Merton (1957), citat de Moser (2009: p.103), distinge două tipuri de cetățeni, cei locali și „cosmopoliții”. Primii sunt interesați și activi în vecinătate, pe când „cosmopoliții” se implică în relații interpersonale care se întind pe tot țesutul urban. Fiecare cartier trebuie să aibă locuitori de ambele tipuri (un cartier populat doar de „cosmopoliți” are o coeziune internă redusă, în timp ce o comunitate bazată pe vecinătate trebuie să conteze pe „cosmopoliți” pentru a întreține relații cu ansamblul orașului). „Cosmopoliții” sunt cel mai adesea tineri, celibatari sau divorțați, fără copii, cu un nivel socioeconomic mai ridicat. Prin urmare, ei vor căuta divertismentele și distracțiile pe care poate să le ofere orașul.

În funcție de natura înrădăcinării lor locale (alegere sau necesitate), Moser (2009: p.104) clasifică cetățenii în:

1. Comunitari omogeni: indivizi implicați local fără să resimtă nevoia de a se implica în alt loc. Pentru ei, comunitatea de interese coincide cu cea bazată pe vecinătate. Aceste comunități prezintă o puternică omogenitate a valorilor și intereselor, fiind vorba mai ales despre comunități etnice minoritare.

2. Comunitari constrânși: este vorba despre comunități bazate pe stiluri de viață, cu bariere care-i protejează de intruși. Găsim aici grupuri respinse de societate care au dificultăți de integrare sau care fac obiectul unor discriminări, cum ar fi săracii, persoanele în vârstă și marginalizații.

3. Comunitari angajați: sunt indivizi care se mulțumesc cu o relație funcțională cu spațiul în care locuiesc (cupluri cu copii de vârste mici, mame casnice). Ei formează grupuri de întraajutorare, interesate mai ales de facilitățile recreative și educaționale și care se implică la nivelul politicii locale. Aceștia sunt mai degrabă proprietari decât locatari și sunt foarte interesați de calitatea vieții din cartier.

Bădescu și Radu (1980: pp.57-58) definesc vecinătățile (cartierele) ca „forme de relaționare și asociere bazate pe proximitate, apropiere în spațiul fizic”. Dacă orașul mare generează pierderea individului în întreg, însingurarea, anonimatul, vecinătatea îi permite să

se regăsească, să se cunoască prin raportare cultural-afectivă la ceilalți. Vecinătatea este astfel opusul orașului ca întreg, ca atare ea poate fi întărită, personalizată prin planificare.

Tabel nr. 6. Tipuri de comunități de vecinătate (Riger și Lavrakas, 1981 în Moser 2009: p.104):

<p><i>Înrădăcinați/atașați</i> (34%) Atașament fizic față de vecinătate Participanți stabiliți cu copiii Proprietari (case individuale)</p>	<p><i>Înrădăcinați/neatașați</i> (13%) Izolați Înrădăcinați adulți vârstnici Lipsă de participare locală</p>
<p><i>Neînrădăcinați/atașați</i> (21%) Implicare locală Participare în activități Tineri cu eventualitatea de a se muta</p>	<p><i>Neînrădăcinați/neatașați</i> (32%) Tineri mobili, „cosmopoliți” Nivel socioeconomic ridicat Habitat colectiv</p>

Moser (2009: pp.104-105) prezintă o tipologie a vecinătăților realizată de Warren (1978), în funcție de următoarele criterii: frecvența interacțiunilor, sentimentul de apartenență, tipul de implicare în interiorul sau exteriorul comunității:

1. Comunități integrale: sunt formate din indivizi care se identifică cu comunitatea, au numeroase interacțiuni formale și informale, dar și interese politice care depășesc comunitatea.

2. Comunități parohiale: la fel ca și comunitățile integrale, acestea se caracterizează, printr-o puternică identificare și numeroase interacțiuni. Însă sunt comunități închise și izolate față de exterior, vulnerabile la diverse amenințări exterioare.

3. Comunitățile difuze: identificarea cu cartierul este puternică, locuitorii sunt prietenoși în public, însă centrați esențialmente pe viața privată.

4. Comunitățile-releu: se caracterizează printr-o rotație importantă a locuitorilor. Indivizii sunt tineri din clasele socioeconomice superioare care au ales să locuiască în apropierea locului lor de muncă. Implicarea în vecinătate este redusă sau inexistentă.

5. Comunitățile tranzitorii: fără identificare locală, fără interacțiuni în cartier, cu o rotație considerabilă a locuitorilor.

6. Comunitățile anomice: locuitorii nu sunt implicați în nici un fel, iar indivizii sunt izolați și anonimi.

În funcție de atitudinea și comportamentele față de mediu și problemele de mediu, Vasile (2010: pp.108-109) prezintă o clasificare a cetățenilor realizată de Stănculescu și Marin (2008):

-eco-indiferenții (8%): sunt „persoane care nu au adoptat nici un comportament de consum sau participativ care să protejeze mediul”;

-eco-neutrii (28%): sunt „persoane care au comportamente prietenoase cu mediul”, dar „din motive funcționale (pentru că sunt mai ieftine, mai la îndemână etc.)”;

c) eco-suporterii (53%): sunt „persoane care au comportamente prietenoase cu mediul”, „pe care le-au schimbat parțial cu scopul de a proteja mediul”;

d) eco-promotorii (11%): sunt „persoane care și-au schimbat semnificativ comportamentul în ultimii ani, adoptând cu scopul explicit de a proteja mediul comportamente participative sau de consum”.

Vasile (2010) precizează că plasarea într-o categorie sau alta este determinată de educație (cei cu studii superioare sunt mai predispuși să facă parte din categoria eco-promotorilor), regiunea istorică (Banatul și Transilvania au o probabilitate mai mare de fi preocupați de problemele de mediu) și mărimea orașului (orașele de peste 30.000 de locuitori au o probabilitate mai mare de a oferi susținători ai mediului).

Calitatea vieții comunitare

Mihalache (2011: p.131) precizează că există „cinci niveluri de referință în studiul calității vieții: individual, familial, comunitar, statal și global”, iar dintre acestea, nivelul comunitar și cel statal sunt cel mai frecvent utilizate în diferitele studii. Studiile la nivel comunitar asupra calității vieții au un caracter instrumental și „urmăresc să fundamenteze măsuri de schimbare a sistemelor sociale, jucând un rol important în luarea deciziilor la nivel local”. De asemenea, Mihalache (2011: p.132) precizează faptul că „una din particularitățile metodologice ale studiilor privind calitatea vieții comunitare” constă în folosirea metodelor calitative și prin utilizarea atât a indicatorilor obiectivi, cât și a indicatorilor subiectivi.

În prezent, datorită dezvoltării internetului și a tehnologiei informației, apar și sunt studiate tot mai multe comunitățile virtuale care apar în mediul online și care adună indivizi cu preocupări asemănătoare, dar care poate nu ajung niciodată să se întâlnească față în față.

CAPITOLUL III.

COMUNITĂȚI INTENȚIONALE

ÎN ROMÂNIA – CERCETARE CALITATIVĂ

După cum am precizat în introducerea cărții, și în România au început, de mai mulți ani, să ia naștere diferite inițiative de formare a unor comunități intenționale, deși astfel de comunități există în întreaga lume de mulți ani, și în număr mare. Proiectele comunitare românești pe care le-am studiat sunt: Armonia Brassovia (jud. Brașov), Aurora (jud. Hunedoara), Valea Curcubeului (jud. Hunedoara), SatCitAnanda (jud. Hunedoara) și Stanciova (jud. Timiș). Pentru cercetarea acestor comunități, am realizat o cercetare calitativă. Părți din acest capitol au fost publicate în Mardache (2015, 2016, 2017 și 2018).

3.1. Obiectivele cercetării

- ▶ Cum au luat naștere comunitățile?
- ▶ Care este motivația pentru care membrii comunității doresc să facă parte dintr-o astfel de comunitate?
  - ▶ Care este viziunea pe care membrii comunităților intenționale o au asupra comunității din care fac parte?
  - ▶ Care este viziunea membrilor comunităților intenționale asupra societății actuale?
  - ▶ Care este atitudinea față de oraș a membrilor comunităților intenționale?
  - ▶ Care este atitudinea membrilor comunităților intenționale față de sat și care sunt opiniile acestora cu privire la formarea comunității în cadrul unui sat?

3.2. Culegerea datelor

Pentru atingerea obiectivelor cercetării am vizitat cele cinci comunități și am realizat o cercetare etnografică folosind două metode:

- ▶ observația (de teren, deschisă, necontrolată, nestructurată, participativă, intensivă).
- ▶ interviul (nestructurat, narativ, tip povestire tematică).

Am luat 30 de interviuri nestructurate, de profunzime, cu o durată cuprinsă între 30 minute și 2 ore. Întrebarea generativă folosită a fost: „Spuneți-mi povestea prezenței dumneavoastră în comunitate”. Toate interviurile au fost înregistrate cu reportofonul și apoi transcrise integral, rezultând 388 de pagini A4 de text.

3.3. Analiza datelor

Pentru analiza datelor am folosit programul NVIVO 10 cu ajutorul căruia am realizat codarea deschisă (paragraf cu paragraf), în urma căreia au rezultat 246 subcategorii/categorii. Apoi am realizat codarea axială și codarea selectivă. Pentru codarea axială am ținut cont de aspectul temporal și de teoria simplității voluntare. De asemenea, cu ajutorul programului NVIVO 10 am realizat o frecvență a cuvintelor formate din minim 10 litere. Cele mai frecvente 10 cuvinte sunt:

Tabel nr. 7: Frecvența cuvintelor din interviuri (Mardache, 2015)

Cuvânt	Număr
comunitate (comunitatea, comunități, comunității, comunităților)	860
spirituală, spiritualitate, spirituale	101
permacultură, permacultura	100
alternative, alternativă	71
interesant, interesante, interesantă	64
autosustenabilitate, autosustenabilă, sustenabil, autosustenabili	49
societatea, societății	48
deocamdată	48
construcții, construcție, construiești	47
activități	40
experiență	37

Și un tree-map realizat de programul NVIVO 10 după frecvența cuvintelor:

CAPITOLUL IV.

INTERPRETAREA DATELOR

4.1. Povestea comunității

4.1.1. Cum au luat naștere comunitățile

a. Comunitatea Armonia Brassovia

Inițiatorul comunității Armonia Brassovia este F.D. din Brașov. În decembrie 2012, F.D. a fost implicat în organizarea „Festivalului comunităților autosustenabile din România”, la Brașov, în cadrul căruia a prezentat un proiect de comunitate pe care dorea să o înființeze într-o zonă din județul Brașov. La sfârșitul festivalului, a deschis o listă cu persoanele prezente la festival interesate să facă parte dintr-o astfel de comunitate. Începând cu luna ianuarie 2013, F.D. a organizat întâlniri o dată pe lună cu persoanele interesate de proiectul comunității (inclusiv cu posibilitatea participării de la distanță la aceste întâlniri prin intermediul programului Skype).

Cum a ajuns F.D. să-și dorească să înființeze o astfel de comunitate?

În cadrul interviului, F.D. a menționat că în urmă cu 5 ani în urmă a început să aibă o serie de preocupări care l-au adus în punctul de a dori să înființeze o astfel de comunitate: preocupări pentru producerea unor surse alternative de energie electrică (când a constituit și un blog), preocupări privind epuizarea resurselor de petrol, preocupări pentru o alimentație sănătoasă și tratamente naturale. De asemenea, înainte de a demara proiectul comunității, F.D. a încercat o reîntoarcere la natură, dar la nivel familial, nu comunitar („*chiar dacă stai în Brașov la casă, rupi contactul cu natura*”): împreună cu părinții, a cumpărat un teren lângă Brașov, la Podu Olt și apoi a cumpărat un teren la Tărlungeni, lângă Brașov, de unde este mama lui, unde au construit o căbănuță:

„Am inaugurat o casă ca să zic așa, vara trecută și atunci m-am lipit și eu de natură, de ce înseamnă să stai în aer, să dormi... Și pentru copii e bine, aleargă pe acolo, e fericire maximă. Și totuși mi-am dat seama că nu e bine și așa a venit festivalul de toamna trecută. Cu festivalul a fost deja actul comunității” (F.D.).

Ca sursă de inspirație pentru comunitate, F.D. menționează cărțile Anastasiei, seria „Cedrii sunători ai Rusiei” scrisă de Vladimir Megre.

b. Comunitatea Aurora

C.D. a inițiat proiectul comunității Aurora din jud. Hunedoara și care a declarat că totul a plecat de la o dorință pe care a avut-o împreună cu soția lui. Dar înaintea apariției acestei dorințe, C.D. a menționat că a trecut printr-o serie de transformări, în special de natură spirituală:

„... pe la 18 ani am avut un kick de genul spiritual, m-am decis ca da, eu vreau pace, că lumea asta nu e ok și nu îmi încăpea în minte să mă duc la facultate, să îmi scot diploma și dup-ai să lucrez pentru bani...Și m-am decis că nu, că eu vreau să mă dedic serviciului față de lume și vreau să fac altceva, și, efectiv, am intrat într-o instituție religioasă catolică, misionari, de preoți misionari, și un seminar, pac pac, am ieșit după 4 ani...” (C.D.).

Și transformările de natură spirituală continuă după ce o întâlnește pe soția sa:

„...Și-am început un proces ... de fapt să ne întrebăm unde suntem, cum trăim, de ce trăim în felul ăsta, partea importantă era cât de sustenabil era ceea ce facem, felul în care ne alimentăm, felul în care ne îmbrăcăm, felul în care facem tot ceea ce facem. (...) e o insatisfacție interioară cu ceea ce trăiești acum și aici...” (C.D.).

În acest context, au făcut niște cursuri de meditații și treptat apare dorința de a se muta la țară:

„...noi am ajuns la un moment, după toată partea asta cu meditațiile și yoga și cu renunțarea la carne și what ever, în care am pus problema cu lifestyle-ul în oraș, și am vrut efectiv să facem un downshifting și un slowing al vieții, și atunci ne-am decis că «mă, ar fi interesant să ne mutăm la țară»” (C.D.).

Nereușind să achiziționeze un teren în Portugalia pentru a se muta la țară și fiind nevoit să se întoarcă în România după 13 ani de stat în Portugalia pentru a-și reînnoi pașaportul, C.D. are sentimentul că locul lui este în România. Colaborează cu o firmă portugheză la un proiect derulat în România, care ulterior își deschide o sucursală în România și începe să vină în țară tot mai des. În paralel, intră în contact cu permacultura, mișcarea de tranziție, transition town, participă la o conferință organizată de Global Ecovillage Network în Portugalia unde descoperă că, de fapt, o comunitate este ceea ce caută:

„Am fost și mi-am dat seama ce căutam în tot timpul ăsta, e un context în care lumea trăiește de fapt mult mai, mult mai conectat unul cu celălalt, și aici apare dorința foarte clară că e o comunitate ce vrem, asta e ce vrem”.

c. Comunitatea Valea Curcubeului

Pentru M.C., inițiatorul proiectului comunitar de la Valea Curcubeului, dorința de a trăi în comunitate se întrepătrunde cu o dorință foarte puternică de a trăi în natură și mai puțin dependent de un trai la oraș:

„Păi am pornit ăăă.. în dorința de a trai aproape de natură, dar nu de unul singur ...de a fi împreună cu alții care își doresc același lucru și cu adevărat de a face pasul ăsta de a ieși din oraș și din sistemul de dependență total față de sistem și de a încerca să devenim cât mai sustenabili și în același timp de a deveni mai conștienți de puterile noastre și de ce suntem ca oameni ..”.

Iar dorința de a trăi cât mai mult în contact cu natura a avut-o de copil:

„A pornit ...bine dorința asta o aveam în mine de copil. Mi-a plăcut foarte mult la munte, eu sunt născut la București și trăit în București dar, am mers în toate vacanțele la munte și am colindat munții României și îmi place foarte mult...”

Și pentru M.C. cărțile Anastasiei au constituit o sursă de inspirație cu privire la formarea unei comunități:

„...din cărțile Anastasiei am avut impulsul de a forma concret și după o viziune despre Anastasia scrisă de Vladimir Megre. Și acolo am văzut un model destul de concret, am simțit că e funcțional și cu adevărat de viitor că împlinește aproape, sau la modul ideal toate aspectele unei comunități...”

Pornind de la modelul de comunitate al Anastasiei, M.C. consideră că sunt necesare următoarele: fiecare familie să dețină minim un hectar de pământ, să trăiască în contact cu natura, să conștientizeze „de unde vin toate și care sunt de fapt sursele vieții” și să aibă o practică spirituală pentru a avea loc sau pentru a continua procesul de trezire spirituală.

d. Comunitatea SatCitAnanda

Proiectul comunității a fost inițiat de un grup de cinci persoane care s-au cunoscut la un foc de tabără în comunitatea Apusenii Verzi, jud. Alba, unde veniseră pentru a participa la o conferință pe teme spirituale. Conferința îl avea ca invitat pe Sal Rachele, un autor de cărți cu tematică spirituală. Toți cei cinci au declarat că aveau preocupări spirituale foarte mari, iar

întâlnirea din jurul focului au simțit-o ca un moment magic, în care s-a produs o conexiune între sufletele lor:

„...și am mai rămas doar noi, ceilalți s-au retras, am mai rămas doar noi și a fost un moment, nu pot să îl definesc exact când s-a declanșat, dar a fost ca un moment magic” (M.A.).

„Și acolo cumva a apărut ideea că, ok, vrem să stăm mai mult împreună, și vrem să trăim împreună, să facem lucruri împreună că ne era bine împreună, pur și simplu din legătura asta sufletească a izvorât proiectul să-i spunem așa ...” (M.A.)

Una dintre cele cinci persoane, A.I. se întorsese de trei ani în România după o perioadă de 12 ani petrecută în Franța:

„... viața din Franța își pierduse orice sens, oricât de bine ne era, nu mai avea nici un sens... pentru că oamenii în jur erau în filmul acela al lor, casă, serviciu, credite, copii. Și stăteam și mă uitam la ei și ziceam Doamne...ce sens au toate astea că nu au nici un sens, nu găseam sensul la ele”.

A.I. a căutat „un sens de bucurie, pur și simplu. Bucuria de a fi cu ceilalți, cumva o bucurie, nu pot să îi spun acum cum mă gândeam atunci, o bucurie pur și simplu de a fi cu ceilalți și de a trăi într-un mediu de a te bucura de viață probabil”.

În acest context, împreună cu soțul ei au început să exploreze posibilitatea de a se muta într-o comunitate în Franța dar, considerând că nu vor avea suficiente resurse financiare pentru a face acest pas, și-au vândut casa și au venit în România cu gândul de a sta o perioadă de timp în comunitatea Apusenii Verzi. Ulterior s-a produs o separare între A.I. și soțul ei, acesta a rămas în comunitatea Apusenii Verzi, iar A.I. era în căutarea unei alte comunități.

Denumirea comunității, „SatCitAnanda”, au ales-o după mai multe luni de zile în care au încercat de mai multe ori să găsească un nume pentru comunitate. În cele din urmă, s-au hotărât să aleagă o carte pe care să o deschidă la întâmplare și ceea ce vor citi acolo să-i inspire să găsească un nume pentru comunitate:

„și ne-a fost clar că, a sunat foarte clar, SatCitAnanda, pentru că este pura existență, pura conștiință, pura beatitudine, deci efectiv înglobează totul. ... Prin urmare ne numim SatCitAnanda, comunitatea”.

e. Comunitatea Stanciova

Constituită la începutul anilor 2000, comunitatea Stanciova are cea mai mare vechime dintre toate celelalte. De asemenea, ea este singura dintre cele cinci comunități analizate care este constituită în cadrul unui sat, Stanciova, din județul Timiș, cei mai mulți membri ai comunității optând pentru cumpărarea unei case mai vechi în cadrul acestui sat și dorind să

aibă relații de conviețuire strânse cu locuitorii satului. Toate celelalte comunități se găsesc la o distanță mai mare sau mai mică de locuitorii satelor învecinate.

Proiectul comunității a fost realizat de un grup de studenți din Timișoara cu preocupări pentru mediu și implicați în diferite proiecte de protecția mediului. Aceștia conștientizează faptul că cea mai atractivă cale de urmat după finalizarea studiilor era constituirea unei comunități în care să trăiască. Alte opțiuni, considerate neatractive pentru ei, erau întoarcerea la părinți, plecarea în străinătate sau angajarea într-o companie multinațională „unde să muncim de ne sar capacele și poate, poate putem să reușim să câștigăm suficient cât să ne luăm un credit la bancă pentru a plăti rate 20 de ani la apartament la bloc” (T.B.).

Grupul de tineri a contactat asociația Global Ecovillage Network cerând ajutorul pentru înființarea unui sat ecologic (ecovillage). Ca urmare a acestei solicitări, au primit două bilete de interrail, o prezentare la membri rețelei de a-i putea vizita și o invitație la întâlnirea lor anuală care a fost în Spania. Această oportunitate i-a ajutat să adune informații cu privire la alte comunități din lume și să-i ajute să-și concretizeze o viziune despre propria comunitate pe care doresc să o înființeze.

De asemenea, tinerii au organizat în anul 1999 o tabără internațională pe teme de mediu, care a adunat aproximativ 500 de persoane și unde doreau să lanseze noua comunitate. În urma taberei, grupul de tineri a primit o donație în bani cu care ulterior au achiziționat și prima casă a asociației, în satul Stanciova.

C. își amintește:

„...ne imaginam că suntem într-o comunitate în care facem proiecte în continuare, cu finanțare, și încet-încet ne dezvoltăm un sistem în care să putem totuși trăi fără să..nu știi...să muncim pe brânci în nu știu ce domeniu care nu ne place”.

4.1.2. Constituirea juridică a comunității

Dintre cele cinci comunități, doar comunitatea Armonia Brassovia era constituită din punct de vedere juridic ca asociație la momentul culegerii datelor (martie-august 2014). În comunitatea Stanciova, există asociația Ecotopia înființată înaintea demarării proiectului comunitar, dar noii membri nu se afiliază acestei comunități („cert e că Asociația o folosim ca și instrument legal...nu e ceva care definește comunitatea Stanciova”, I.T.).

Celelalte trei comunități urmează să dobândească în timp personalitate juridică.

„... noi vrem să ne dezvoltăm și ca organizație, să facem un ONG, o asociație, astfel încât să putem atrage și fondurile pentru dezvoltare” (M.B., SatCitAnanda).

Pentru M.C. din comunitatea Valea Curcubeului, constituirea juridică a comunității are și o componentă de natură spirituală:

„Deci e nevoie, pentru că în orice comunitate există și o conduită, niște reguli de intrare de ieșire, niște drepturi, niște obligații care sunt, ele trebuie stipulate într-o formă juridică, omul trebuie să știe, devii mai puternic, nu ești doar un membru separat care vrei ceva, când sunt mai mulți este o putere mult mai mare, nu doar juridic ci pentru că mai mulți oameni care dorim același lucru deja ne punem gândul, forța gândului împreună și devine mult mai mare decât suma părților”.

4.1.3. Proiecte, transformări, preocupări anterioare integrării în comunitate

4.1.3.1. Proiecte anterioare integrării în comunitate

Înainte de a afla de comunitate și a dori să trăiască într-o astfel de comunitate, mulți membri ai comunităților au avut proiecte, în marea majoritate eșuate de a se muta din oraș, de a-și cumpăra un teren mai mult sau mai puțin aproape de oraș (unii dintre ei chiar și-au cumpărat) sau chiar de a constitui comunități.

„Noi ne gândeam ceva, la țară să ne mutăm, undeva, oricum ne săturasem de stat la bloc” (A.Z., Armonia Brassovia).

„... ideea mea era să-mi iau un teren aproape de Brașov, să am grădină, mai mult spațiu, să nu fiu încorsetat de oraș, de condițiile de trai de la oraș...” (I.D., Armonia Brassovia).

„Ne-am luat teren cu gândul să fugim din oraș și ne-am apucat să construim. (...) Dar uite, încă o dovadă că cu o floare nu se face primăvară. .. Erau mai mulți dinăștia care erau cu furat, cu distrus, nici nu vreau să mă gândesc” (A.B., Armonia Brassovia).

„... înainte să încep cu comunitatea am avut și eu un episod de mutat, mi-am cumpărat un teren lângă oraș la 10 km și am încercat, dar am văzut că nu a funcționat nimica. (...) În clipa aia mi-am dat seama, hopp, stai că nu calea individuală e ceea ce caut eu și uite că același lucru facem, tot așa, dar în grup și mult mai eficient” (B.S., Armonia Brassovia).

B.K., în încercările lui a găsi „o familie mai mare”, a fost implicat în constituirea unei asociații prin care avea „grijă de vechile datini”, în amenajarea unei grădini urbane, dar și a unei livezi, când a putut experimenta atât munca individuală, cât și beneficiile muncii în grup.

G.B. și O.T. din comunitatea Armonia Brassovia și-au dorit să înființeze o astfel de comunitate:

„eu am cochetat mult înainte, cu ideea de comunitate și cu ideea de a înființa ceva, chiar fiind unul dintre cei care îmi doream”.

„Eu cu mulți ani în urmă am gândit un proiect exact ca ăsta, pe care eu să îl dezvolt. Am un teren la Bod pe care l-am păstrat pentru genul ăsta de proiect”.

V.N. a făcut un proiect pentru care dorea să obțină finanțare de la organizatorii emisiunii „Arena leilor” în care să fie implicate circa 10 familii și prin care să construiască locuințe, grădină etc., la care a renunțat, fiind nemulțumit de condițiile impuse de finanțatori:

„Plusul la comunitate e că nu mai ești implicat în business. Pentru că dacă ai face proiectul acela, să zicem că l-aș fi făcut, îmi dau seama iarăși ce bine că n-a mers, că nu s-a legat, eram bombardat tot timpul de stat”.

4.1.3.2. Transformări, preocupări anterioare integrării în comunitate

O parte dintre membri comunităților descriu anumite preocupări sau transformări anterioare integrării în comunitate și care au constituit o bază pentru dorința de a se integra ulterior în comunitate. Aceste transformări sau preocupări sunt foarte diverse:

▶ probleme de sănătate care au determinat o schimbare radicală a alimentației (A. și R. din comunitatea Valea Curcubeului au trecut de la o alimentație omnivoră la una complet vegană, adică 100% hrană vie – nici un produs de origine animală, legume, fructe, semințe neprocesate termic).

▶ scăderea interesului pentru dezvoltare profesională și contacte sociale:

„Între timp am mai tăiat legăturile cu lumea, nu mai sunt așa implicat în societate sau într-un grup social, chiar nu mă mai interesează nici ideea asta de evoluție profesională sau realizare profesională” (C.C., Armonia Brassovia).

▶ concedierea și schimbarea succesivă a mai multor locuri de muncă:

„Și la un moment dat am fost concediat pentru diverse motive de gen, multe detalii și chichițe și atunci s-a rupt ceva în mine, în sensul că mi-am dat seama că ceva nu mai merge, ceva nu știam exact ce se întâmplă, după aceea am flat că ceva nu mai era sustenabil, ceva din punct de vedere al stressului, al banilor, al rezistenței în general” (C.R., Armonia Brassovia).

▶ schimbarea concepției privind locul de muncă:

„Acuma zic: aș vrea să fiu lăsată cât mai în pace, ceea ce înseamnă nu într-o companie în care să fiu stresată și toți oamenii stresați .... Acuma sunt orientată spre a face cu plăcere ceea ce fac, a face exact ceea ce știu ...” (M.T., Armonia Brassovia).

▶ accesarea unui credit:

„... experiența care am avut-o cu creditul a fost punctul maxim de trezire al nostru, care ne-a făcut să ne gândim ... Păi stai puțin, am ajuns să muncim, să ne dăm aproape toată

energia noastră ca să câștigăm niște bani, cu care să plătim rate, facturi și să mâncăm, și în final ce mai rămâne de fapt? Viața trece și tu rămâi un sclav pe plantație și nu faci nimic și am zis ok, stai puțin, noi de fapt ce vrem de la viață?” (Ș.B., Armonia Brassovia).

► preocupări pentru permacultură și dorința de a pune în practică principiile permaculturii prin amenajarea unei grădini.

► anumite transformări, preocupări spirituale:

Aflând că „indienii au o datină și au o credință că cine iese un an de zile la răsăritul soarelui în fiecare dimineață, aia se vindecă de toate bolile”, B.K. a început să facă acest ritual și a perceput anumite schimbări în propria ființă:

„...sufletul meu începea să se trezească, și am început să am percepții așa extrasenzoriale, deci am început să simt ce gândesc oamenii, ce simt, ce simte natura ce facem noi cu copacii, ... Am luat o decizie, mi-am vândut terenul și am zis că iau vacanță un an de zile, cel puțin, sau un an jumate, trăiesc bine, citesc și trăiesc pentru sufletul meu și, între timp, o să găsesc, o să meditez ce să fac, de ce o să mă apuc”.

► transformări determinate de citirea cărților Anastasiei și venirea pe lume a copiilor:

„Eram foarte obsedată de a face carieră, de a face bani iar în momentul în care am rămas însărcinată și citind Anastasia cu toate informațiile care vin de acolo am început să am alte preocupări. Să mă preocupe o hrană sănătoasă, o educație sănătoasă pentru copii. Normal, asta a fost primul gând că ce le dau eu mai departe copiilor.” (G.G., Armonia Brassovia).

O parte dintre membrii comunităților vorbesc despre experiența unei treziri personale:

„După ce în 2009 a avut loc o trezire mai puternică pentru mine pe care am cerut-o de fapt și am primit-o” (A.I., SatCitAnanda).

„...procesul ăsta de de trezire interioară, să zicem așa, face o trezire, are un reflex față de viața noastră de zi cu zi și așa spune că astea două aspecte se iau mână în mână, deci, na, așa spune că înainte să începem să mergem la cursuri de meditații, deja începusem să lăsăm fumatul, într-un mod foarte natural, după ne-am lăsat de mâncat carne, what ever, și chestiile astea când te trezești începi să te întrebi ce faci, de ce faci ceea ce faci cum faci...” (C.D., Aurora).

„Povestea este așa...am spus de curând pe forum-ul Armoniei...pe scurt povestea cum am reușit eu să mă trezesc. ...Cu conștiința trezită înseamnă, îmi place să spun o conștiință postcapitalistă...” (C.R., Armonia Brassovia).

„Idea de bază este următoarea: experiența care am avut-o cu creditul a fost punctul maxim de trezire al nostru” (Ș.B., Armonia Brassovia).

4.1.4. Motivația de a trăi în comunitate

Motivația de a trăi în comunitate cumulează nevoia de a trăi mai aproape de natură (toți membri comunităților provin din mediul urban), împreună cu oameni cu preocupări asemănătoare, îmbinate cu dorința mai mare sau mai mică de dezvoltare personală, spirituală și cu dorința unei autosuficiențe, autonomii alimentare și energetice.

► a fi împreună cu oameni cu aceleași preocupări:

B.K. afirmă: „eu doresc să trăiesc într-o astfel de comunitate unde ne simțim unii alții sufletul, deci unde, unde lucrăm așa că, pentru mine e foarte important ce vise ai tu și ce vise au restul, pentru mine e foarte important ca acele vise să se împlinească”.

C.R.: „motivația pentru activitățile zilnice acolo... motivația ar fi, nu știu exact, sunt mai multe, să fii alături de oameni calzi, de exemplu la mine să fiu alături de oameni calzi, să nu mai am în jurul meu conflicte de nici un fel...”.

„Și avem un scop comun. Toți oamenii aceștia au un vis pe care vor să-l traducă în realitate, acela de a se muta undeva în mijlocul naturii și atunci este normal ca să cauți să fii într-o comunitate, nu singur ... să ne ajutăm unii pe alții, nu-i așa că întotdeauna specia umană a căutat asta” (S.S., Armonia).

► nevoia de a trăi alături de oameni cu aceleași preocupări spirituale:

„...pentru mine era ideea să găsesc ființe cu vibrație cel puțin asemănătoare cu a mea și împreună să putem să aducem un plus acestei lumi” (M.A., SatCitAnanda).

► căutarea armoniei cu semenii și cu natura:

„Eu caut... cred că în esență e armonia. Să fie totul așa lin, frumos, să creezi o lume mai bună, altfel de lume, știi?!” (C.R., Armonia Brassovia).

„...dorești de fapt să faci o comunitate, ca să poți să conviețuiești cu cei de lângă tine, să ai viziuni cât de cât comune asupra lucrurilor, să poți să crești împreună cu ei, să știi că copilul tău poate să interacționeze cu copilul lui frumos, să existe o armonie, că de la asta a plecat Armonia (Ș.B., Armonia Brassovia).

„Ăă...și-n primul rând, mi-am dorit foarte mult ca noi, ca și indivizi, fiecare membru în parte, să trăim curat, în armonie cu natura. Astfel încât, și noi la rândul nostru, prin această armonie cu natura, altfel aduci societății acea armonie” (M.B., SatCitAnanda).

► nevoia de a trăi mai aproape de natură

„...eu iubesc natura și totdeauna am iubit natura, și animalele chiar dacă am crescut la bloc în oraș dar vacanța era la țară...Principiile de viață comune ale celor din comunitate ar fi: în primul rând dragostea de natură și...deci stilul ăsta de viață ecologic în primul rând” (S.S., Armonia Brassovia).

„Dar, în final, una peste alta, poți să ajungi să îți produci tu singur și să îți îndeplinești nevoile de bază, ca să zic așa. Dacă te muți undeva și ți-ai produs tu toate astea și în același timp ai în permanență contactul ăsta cu pământul care te încarcă, că de fapt, asta este, cu lumina, cu soarele, cu apa” (Ș.B., Armonia Brassovia).

► dorința de a crește copiii într-un mediu natural:

G.G. din comunitatea Armonia Brassovia este de părere că traiul în natură ne schimbă valorile, ne oferă repere autentice în viață:

„...apropiindu-mă și de natură, sentimentul meu este că ne schimbăm un pic valorile și nu neapărat mie, că eu știu deja chestia asta, dar copiii. ...Cel puțin acum în primii ani, eu cred că este vital să le dai copiilor repere autentice, adică viața în natură.....”.

Alți membri ai comunităților sunt de părere că natura te însănătoșește:

„...mi s-a părut fantastic cât de mult te aproprie, te deschide, îți deschide simțurile, te însănătoșești, fiind cât mai aproape de natură” (G.G., Armonia Brassovia).

„...probleme de sănătate, eu sunt așa un gen mai firav, fizic și am constatat că de fiecare dată când ieșeam în natură, după o zi-două imediat îmi schimbam felul de a fi, eram altfel, fizic eram bine, nu mai aveam sensibilități, alergii ...Am crescut la oraș, acum mi-am dat seama că inima mă cheamă în natură” (B.S., Armonia Brassovia).

„... oamenii au venit la bloc, au avut salarii, au avut unde să muncească, au avut de toate, dar și-au dat seama că lipsește ceva totuși, adică s-au rupt de natură, s-au rupt de ritmurile naturii...” (I.S., Armonia Brassovia).

Traicul în natură îți oferă posibilitatea de a fi în armonie cu tine însuți:

„...Nu o văd ca o fugă. O văd ca o reîntoarcere în natură pentru foarte mulți. Acum în bloc acolo, dacă stai în bloc, nu poți să trăiești în armonie cu tine însuți, poți fi în armonie atunci când ești în natură” (G.B., Armonia Brassovia).

„Ăă..și-n primul rând, mi-am dorit foarte mult ca noi, ca și indivizi, fiecare membru în parte, să trăim curat, în armonie cu natura” (M.B., SatCitAnanda).

Pentru I.S. (Armonia Brassovia), necesitatea de a trăi mai aproape de natură determină dorința de a construi o casă mică:

„...dacă eu am nevoie să, visul meu e să fiu în contact cu natura de ce dumnezeului m-aș izola, m-aș băga într-un căsoi eu știu, ca să stau acolo închis, pentru ce?” (I.S., Armonia Brassovia).

C.C. (Armonia Brassovia) constată dificultatea de a te simți aproape de natură în oraș:

„...mie mi-au plăcut mai mult plantele, chiar îmi pare rău că aici în București văd copaci înfloriți, dar nu pot să urmăresc tot ciclul, cum apare floarea, fructul ...”.

A.B. din comunitatea Armonia Brassovia declară că are nevoie de liniște, ceea ce nu poate găsi în oraș:

„Și atunci a apărut nevoia de a lua terenul, să fie cât mai departe de oraș, să nu mai aud manele, să nu mai aud bormașini, vroiam să aud liniștea, vroiam să aud vântul, vroiam să aud animalele”.

► asigurarea auto-suficienței, autonomiei alimentare, energetice:

„Eram măcinat de mic să ai hrana asigurată. În momentul în care suferi de lipsa mâncării, e greu. Pe primul loc sunt nevoile de bază. Prima motivație: să fie abundență și să nu aveți grija asta” (V.N., Armonia Brassovia).

„Practic noi pierdem foarte mult timp câștigând niște bani cu care să ne cumpărăm ceea ce mâncăm, ori mâncarea ar trebui să fie ceva.. deci nu ar trebui să muncim pentru mâncare, ar trebuie să fie ceva care se găsește în abundență” (G.G., Armonia Brassovia).

„Dar poți să trăiești sustenabil, să-ți asiguri hrana, să-ți asiguri traiul de zi cu zi și chiar și pe viitor și prin ceea ce produci tu să poți să oferi și societății ceva” (M.B., SatCitAnanda).

„... poți să ajungi să îți produci tu singur și să îți îndeplinești nevoile de bază, ca să zic așa. Dacă te muți undeva și ți-ai produs tu toate astea și în același timp ai în permanență contactul ăsta cu pământul care te încarcă” (Ș.B., Armonia Brassovia).

„Păi am pornit ăă.. în dorința de a trai aproape de natură, dar nu de unul singur ...de a fi împreună cu alții care își doresc același lucru și cu adevărat de a face pasul ăsta de a ieși din oraș și din sistemul de dependență total față de sistem și de a încerca să devenim cât mai sustenabili” (M.C., Valea Curcubeului).

„Păi sunt oameni care au aceleași țeluri, care au recunoscut nebunia sistemului, vor să trăiască în natură pe propriile picioare. Asta e important, când trăiești, când reușești să-ți asiguri hrana și apa ... nimeni nu te mai poate controla. Asta contează. Păi cu asta te au ei la mână” (A.S., Armonia Brassovia).

► dorința de a face activități care să aibă sens:

„...e o dorință mai mult de a face ceva, de fapt, cel puțin, din punctul meu de vedere, de a face ceva care să însemne ceva pentru mine. .. Când am văzut că petrec atâtea ore pe zi într-un loc unde simt că nu fac nimic care să însemne ceva” (E.M., Armonia Brassovia).

„După ce în 2009 a avut loc o trezire mai puternică pentru mine pe care am cerut-o de fapt și am primit-o. Si apoi toată viața și-a pierdut sensul și am căutat un sens pe care nu l-am găsit acolo și am început să ne interesăm de comunități” (A.I., SatCitAnanda).

► nevoia de a pleca din oraș:

„Nevoia de a pleca din oraș a pornit de la faptul că nu ne mai găseam locul aici, nu știu, energetic, spiritual... La acel moment când am vrut să plecăm mă sâcăia faptul că nu îmi găseam locul aici. Mă sâcăia orice.” (A.B., Armonia Brassovia).

„Am avut, da, în primul rând cred că exista un fel de saturație față de oraș..” (F., Stanciova).

► dorința de a se bucura de viață:

„Am zis că acuma suntem tineri, acuma putem să clădim ceva, să avem energie, să ne bucurăm de viață...facem acuma investiții pentru viitor, investim în comunitate” (I.T., Stanciova).

„Căutam un sens de bucurie, pur și simplu. Bucuria de a fi cu ceilalți, cumva o bucurie, nu pot să îi spun acum cum mă gândeam atunci, o bucurie pur și simplu de a fi cu ceilalți și de a trăi într-un mediu, de a te bucura de viață probabil” (A.I., SatCitAnanda).

► dorința de a face ceva pentru oameni în general:

„Eu mă simt foarte bine și aici, la căsuța mea din Brașov, să-mi cresc copiii la Târlungeni, să stau liniștit, să duc o viață lejeră. Evadarea asta am făcut-o pur și simplu, așa am simțit, ideea de a face ceva pentru comunitate” (F.D., Armonia Brassovia).

► dorința de a aplica principiile permaculturii:

„Căutam, adică simțeam că am nevoie să trăiesc într-o comunitate. Că singur nu pot să fac, adică pot să fac lucruri dar nu așa cum se fac într-o comunitate, mai .. și relațiile dintre oameni. Și plus că am mai căutat un grup care practică principiile permaculturii” (R., Aurora).

► împlinirea nevoilor de socializare ale copiilor și adulților:

„... nevoile sociale și nevoile de socializare ale copiilor e greu să le satisfaci de unul singur undeva. Copiii au nevoie să aibă și prieteni, să se joace...” (A.B., Armonia Brassovia).

„Pentru că iar să fii independent cum am zis, să ai hectarul tău și cu capul tău ești sustenabil, ok, ce faci, ești de unul singur, așa, nu mai trebuie să socializezi, sunt anumite lucruri care te depășesc” (I.D., Armonia Brassovia).

► susținerea grupului în realizarea proiectelor:

„...dacă eu mă duc și mă izolez undeva și nu am un suport în spate, ești, cum se zice, ușor de... Nu găsesc cuvântul. Ești o țință sigură, îmi scapă cuvântul. Ești expus. Deci te duci de unul singur și fâs, când s-a format deja un grup e altceva. Se impune” (V.N., Armonia Brassovia).

► a trăi într-un mediu favorabil dezvoltării:

„O comunitate mie mi se pare că creează acel mediu care te ajută să te dezvolti tu ca om, dincolo de orice” (I.S., Armonia Brassovia).

„Știu, cred și sunt convins că omul nu este în armonie și în echilibru decât într-un mediu natural” (Ș.B., Armonia Brassovia).

4.1.5. Ce-i atrage la comunitate, ce le place în comunitate

► Oamenii din comunitate

„Am ales comunitatea deoarece aici oamenii sunt pe aceeași lungime de undă cu mine și toți de aici oferă ajutor când avem nevoie și voiam să socializăm mai mult cu oameni care sunt ca noi” (A.Z., Armonia Brassovia).

„...și asta contează până la urmă pentru o comunitate. Oamenii care să fie unu și unu” (A.S., Armonia Brassovia).

„Oamenii din comunitatea asta îmi plac, deși mai sunt divergențe, până la urmă va fi o selecție” (C.C., Armonia Brassovia).

„Și încet, încet a început să-mi placă ideea asta de comunitate și am rămas, am zis ok, mă simt bine, sunt altfel de oameni, sunt oameni mai calzi față de cei din București unde toți oamenii alegă după bani și nu mai au timp să fie buni....” (C.R., Armonia Brassovia).

„...când am descoperit Armonia și așa m-am gândit și la partea cealaltă, că totuși să ai lângă tine niște oameni care să te ajute și cu care să te simți bine și cu care să împărtășești idei, diverse, e ceva. Și cu cât îi cunoaștem mai bine pe oamenii de aici, plusul acesta devine și mai mare” (E.M., Armonia Brassovia).

„...chiar dacă aș fi avut puterea financiară, era foarte important și unde anume, și nu neapărat ca locație, cât faptul de a fi înconjurat de niște oameni care să aibă niște, să spun, niște orientări apropiate” (F., Stanciova).

„La acest proiect m-au atras oamenii care împărtășeau o viziune comună despre un trai mai armonios, că până la urmă asta a fost și denumirea. Deci un trai mai armonios din toate punctele de vedere” (G.I., Armonia Brassovia).

„La comunitate mă atrage implicarea oamenilor, faptul că suntem o energie cu toții.. sunt oameni așa cum, simt că vibrăm la fel, că suntem pe aceeași lungime de undă să zic așa” (G.G., Armonia Brassovia).

„Pentru mine mai puțin locația în natură, sau undeva în natură contează, cât faptul să fim împreună. Să putem împreună, împreună putem fi foarte puternici” (G.B., Armonia Brassovia).

„Acuma iarăși, chestia asta cu căsuța sau cu locul, terenul și căsuța e important într-un fel, dar de când și cu Armonia, a început să-mi fie foarte clar că de fapt oamenii sunt un pic mai în față de toate chestiile astea” (I.S., Armonia Brassovia).

„Am ales această comunitate deoarece aici există oameni cu aceleași interese ca și mine, și în viață e de dorit să fi acolo unde sunt oameni care împărtășesc aceleași valori ca tine, aceleași dorințe de bine, de mai bine, de sprijin” (O.T., Armonia Brassovia).

„...avantajul comunităților de genul ăsta este că oamenii care se adună aici sunt de o anumită calitate (...) noi ne dorim un mod de viață sănătos, în armonie cu natura și împreună cu oameni de calitate” (S.F., Armonia Brassovia).

„...este o vorbă „cine se aseamănă se adună” și mă simțeam atât de bine între acei oameni, deja de la prima întâlnire, în prima oră, m-am simțit ca într-o familie cu ei” (S.S., Armonia Brassovia).

„ ...practic mediul în care sunt, asta a fost de fapt cel mai important, mediul social, oamenii pe care i-am găsit aicea s-au, s-au potrivit exact la ceea ce eu căutam ca nivel, ca mod de interacțiune și mod de a privi lucrurile..” (F., Stanciova).

► Diversitatea oamenilor

„.....suntem și foarte diferiți, ceea ce e comun e că ne acceptăm diferențele și le celebrăm, mai mult decât că le acceptăm chiar ne bucurăm” (I.T., Stanciova).

► Întrajutorarea în comunitate

„...noi acum suntem dependenți de servicii sociale suntem în societatea civilizată acolo, chestiile astea sunt asigurate, by default, nu trebuie să faci ceva” (A.S., Armonia Brassovia).

„...noi muncim nu pentru a avea niște hârtii albastre în buzunar... noi muncim pentru a avea acces la resurse, știi? Și pe alea poți să le obții și din suflet. Poți să le obții și prin free-sharing, prin car-sharing, bike-sharing, food-sharing....” (C.R., Armonia Brassovia).

„Mie îmi place foarte mult ideea asta de a împărți, a împărtăși, cum e ghift economy... Eu am conștiința, asta că totul se întoarce...” (I.D., Armonia Brassovia).

„.....ne ajutăm reciproc și muncim ca și la țară, pe vremuri strămoșii noștri, la fel făceau, cum spuneau ei, ne facem o clacă” (S.S., Armonia Brassovia).

„În clipa aia mi-am dat seama, hopp, stai că nu calea individuală e ceea ce caut eu și uite că același lucru facem, tot așa, dar în grup și mult mai eficient” (B.S., Armonia Brassovia).

► Toleranța

„Una din caracteristicile principale este toleranța și faptul că fiecare face ce are chef, ce vrea. ..Toată lumea este foarte relaxată și faci ce vrei atâta timp cât nu contravine principiilor noastre generale” (C., Stanciova).

„Ce-mi place mie la Armonia este că în răgazul ăsta de un an de zile, am încercat să ne armonizăm și am constatat că e loc pentru orice idee” (I.D., Armonia Brassovia).

„...există o plajă foarte largă de, de acceptare a diverselor persoane cu diverse orientări, diverse vârste, nu știu, mie mi se pare că, că e o comunitate mai sănătoasă ...” (F., Stanciova).

► Starea de optimism, generozitate

„Satisfacția mea și ceea ce mă motivează imens, este punctul definitoriu al experienței mele în comunitate, este starea asta de energie pozitivă, de optimism, de generozitate cu care mă hrănesc atunci când noi suntem împreună și facem orice” (T.B., Stanciova).

► Plusul informațional

„Deci asta-i un punct forte al comunității: informația circulă într-un ritm amețitor, deci cu tot internetul, înainte, nici vorbă. Aici circulă informație utilă, internetul e cu informații cu tonele, nu știi să faci legăturile cu ce trebuie” (B.S., Armonia Brassovia).

► Vindecare și evoluție personală

„Mă interesează în primul rând scopul personal de vindecare și de evoluție, iar în paralel cu asta apare automat și vindecarea grupului” (B.S., Armonia Brassovia).

► Dezvoltarea oamenilor

„Și iarăși comunitatea, așa cum o văd eu, are aici o, adică părerea mea e că face ca indivizii ei să se dezvolte cu totul și cu totul într-un alt mod decât într-o societate normală” (I.S., Armonia Brassovia).

► Senzația de libertate

„Senzația de libertate, este absolut magnific ce am trăit când am fost de curând să vizitez terenul de la Șinca Veche, este o senzație de libertate care este contrar opusă oricărei colivii de aur din cuburile de sticlă capitaliste în care se presupune că oamenii fac carieră, dar nu e întotdeauna așa” (C.R., Armonia Brassovia).

► Posibilitatea de a practica permacultura

„Și mă atrage faptul că tot acolo pot să fac permacultura, că găsesc un spațiu mare, un teren mare în care pot să zic da, asta e terenul meu pot să mă joc cu permacultura, să experimentez, să mă simt bine să așa...” (C.R., Armonia Brassovia).

► Localizarea comunității

„Ar mai fi și faptul că sunt în Ardeal, sunt mai aproape de locurile mele ideale pentru vacanță gen” (C.R., Armonia Brassovia).

„...zona asta e mai mult decât deosebită. Zona Făgărașului, munții Făgărașului... Bunicul meu a făcut parte din grupările de rezistență și am crescut cu o istorie puțin altfel decât au crescut alți copii. ...Știi cât de mult au contat locurile astea pentru cei din familia mea și atunci legătura mea e puțin ...” (O.T., Armonia Brassovia).

► Posibilitatea de a avea un trai simplu

„Eu văd o chestie importantă noi am învățat cu succes să ne complicăm foarte tare viețile deci, părerea mea este că comunitatea așa cum o văd și cum o văd alții care simt chestia asta. O să ne ajute să avem acea viață simplă din punct de vedere exterior dacă vrei, dar bogată din punct de vedere interior” (I.S., Armonia Brassovia).

4.1.6. Scopul comunității. Viziunea asupra comunității

Pentru membri comunității SatCitAnanda, scopul comunității este de natură spirituală:

„Și apoi, despre scopul nostru, l-am denumit spațiu de puritate și el spune așa: «Un spațiu în care cei care vin să găsească toate condițiile necesare, fizice și subtile în care ei să se simtă liberi și dornici să își atingă potențialitățile maxime și să se regăsească pe sine»” (A.I.).

Pentru C.D., inițiatorul comunității Aurora, comunitatea are atât un scop spiritual, cât și unul de susținere a tuturor proiectelor comunitare din România:

„...noi ce am simțit e că e nevoie în zona asta, adică în România, în general, e de un proiect care să susțină celelalte comunități în general ... și eventual să fie un centru, așa spune eu, un exemplu pentru toată mișcarea, mișcarea asta de neoruralism, comunități intenționale ... deci ceea ce simțim e emergența unei comunități intenționale, internaționale, pe caracter spiritual, în care transcendența eului, individului, fiecare se caută, să spunem așa, transcendența individului precum și transcendența comunității în sine...”.

► O viziune spirituală asupra comunității, ca urmare a unor necesități spirituale:

„...pentru că la mine nu era nevoia să trăiesc cu oameni într-un anumit fel sau să fac o comunitate, pentru mine era ideea să găsesc ființe cu vibrație cel puțin asemănătoare cu a mea și împreună să putem să aducem un plus acestei lumi ... să îi ajutăm pe ceilalți și să ajutăm” (M.A., SatCitAnanda).

„Viziunea asta de a trăi, de a reveni la țară în mediul natural, a fi în comuniune cu oamenii și cu natura, dar mai presus de asta, cumva legat și de un scop personal de evoluție, de vindecare, de evoluție spirituală” (B.S., Armonia Brassovia).

„Deci, eu percep așa, că, la ora actuală, ca să putem ieși din impas, e nevoie de comunități spirituale, care, cel puțin la nivelul iubirii sau a bucuriei vieții rezonază” (B.K., Armonia Brassovia).

„...ne-am unit așa în proiectul ăsta, pentru că avem aspirații comune, fiecare pe partea lui aspiră la o dezvoltare personală spirituală și ne-am dorit ca în această comunitate să trăim împreună în idealurile astea” (M.B., SatCitAnanda).

„...și în paralel cu astea automat se face și o trezire spirituală și dacă există și o practică spirituală e clar că ... că înțelegi mult mai repede multe lucruri...” (M.C., Valea Curcubeului).

► Comunitatea reprezintă împlinirea, transpunerea în realitate a unui vis frumos:

„Chiar e un proiect foarte frumos și un vis foarte frumos și toate lucrurile bune care au început în societate au început ca un vis frumos (G.I., Armonia Brassovia).

„...E un vis pus în realitate. Un vis în care să credem în totalitate. Dacă în visul ăsta putem să credem 100%, atunci putem să ajungem la un astfel de trai. Dacă nu ai visul, n-ai cum să ajungi la realitate. Și visul a fost comunitatea (G.B., Armonia Brassovia).

„Și avem un scop comun. Toți oamenii aceștia au un vis pe care vor să-l traducă în realitate, acela de a se muta undeva în mijlocul naturii, și atunci este normal ca să cauți să fi într-o comunitate, nu singur, se poate și singur sau cu familia, hai să zicem într-un vârf de munte, de deal dar te descurci mai greu cu toate, e mai bine într-o comunitate..” (S.S., Armonia Brassovia).

„...pentru mine e foarte important ce vise ai tu și ce vise au restul, pentru mine e foarte important ca acele vise să se împlinescă și chiar să avem și visele noastre individuale și visele noastre comune și să visăm și împreună un vis frumos și pentru noi, dar și pentru cei din afara comunității, din popor...” (B.K., Armonia Brassovia).

► Traiful în comunitate oferă posibilitatea unui trai simplu:

„Eu văd o chestie importantă noi am învățat cu succes să ne complicăm foarte tare viețile deci, părerea mea este că comunitatea așa cum o văd și cum o văd alții care simt chestia asta. O să ne ajute să avem acea viață simplă din punct de vedere exterior dacă vrei, dar bogată din punct de vedere interior” (I.S., Armonia Brassovia).

„Povestea noastră este că am putea trăi mai simplu, putem trăi fără joburi de la 8 la 5, putem trăi fără credite, putem trăi dincolo de bani și ne ancorăm valorile mai degrabă în relații sociale decât în goana după bani” (T.B., Stanciova).

► Viața în comunitate permite aplicarea principiilor permaculturii:

„...esența acestui comportament ar fi cele trei principii ale permaculturii: grija față de oameni, grija față de natură, pământ și distribuirea surplusului. Deci practic să fii tu un om mai bun și să faci în jurul tău o lume mai bună, din toate punctele de vedere....” (C.R., Armonia Brassovia).

► Dorința de a avea un trai mai armonios:

„La acest proiect m-au atras oamenii care împărtășeau o viziune comună despre un trai mai armonios, ...este vorba, mai degrabă, de a căuta un mod mai armonios de existență pe care încă societatea nu îl, nu îl dă, nu îl oferă” (G.I., Armonia Brassovia).

„...eu caut... cred că în esență e armonia. Să fie totul așa lin, frumos, să crezi o lume mai bună, altfel de lume, știi?! ...Adică să trăiesc eu viața aia pe care o visez așa în deplină armonie cu mine însumi, cu natura, cu oamenii din jurul meu” (C.R., Armonia Brassovia).

► Comunitatea înseamnă a trăi alături de oameni care au același vis, aceleași idealuri:

„Noi ne dorim un mod de viața sănătos, în armonie cu natura și împreună cu oameni de calitate în care să putem să schimbăm idei și de la care să învățăm și noi...” (S.F., Armonia Brassovia).

„Comunitatea în ideea de oameni care să fie pe aceeași lungime de undă, care să... Chiar dacă suntem diferiți și e foarte bine că suntem diferiți, să putem atunci când ne vedem să ne bucurăm unii de alții... Să putem împreună, împreună putem fi foarte puternici.” (G.B., Armonia Brassovia).

„Eu văd comunitatea ca o familie mare. ...Într-o comunitate trebuie să fim maxim 50 de familii, cu pregătire diferită pentru că toți venim de la oraș, avem deschiderea toți spre permacultură. ... La un moment dat am zis că important într-o comunitate este să ne armonizăm între noi, că de fapt, comunitatea suntem noi, oamenii, nu înseamnă un pământ, o locație ...Un mod de viață de sustenabilitate ... ” (I.D., Armonia Brassovia).

„...avem o sinergie destul de bună, suntem foarte diverși...multă lume ne întrebă ce ne leagă, care e viziunea comună și sigur sunt lucruri comune...dar suntem și foarte diferiți, ceea ce e comun e că ne acceptăm diferențele și le celebrăm, mai mult decât că le acceptăm chiar ne bucurăm.... ” (I.T., Stanciova).

„Ideea e că fiecare familie ar trebui să aibă minim un hectar de pământ, între un hectar și două și să stabilească vatra familiei acolo și evident să trăiască în contact cu natura și foarte conștient de unde vin toate și care sunt de fapt sursele vieții” (M.C., Valea Curcubeului).

► Traicul în comunitate permite a duce o viață în care nu mai ești nevoit să lupți:

„În stilul vechi, în sistem, practic tu lupți pentru orice, aici nu mai e nimic o luptă, dezideratul este să nu mai fie nimic o luptă... Viziunea este de a trăi într-o stare de comuniune, de iubire să zic așa, de neagresiune cu ceilalți din jur și și cu natura. Să reciclăm complet, să ajutăm să se refacă oarecum paradisul pe pământ” (B.S., Armonia Brassovia).

„...și în momentul în care ai un suport din partea celor din jurul tău, viața nu mai e o luptă, e frumoasă și nah...e așa cum e firesc să fie” (I.T., Stanciova).

► Comunitatea este o formă de luptă împotriva unui sistem defectuos:

„Chestia cu comunitățile e ca o luptă, le arată la oameni, la ceilalți, că se poate. Revenind la pământ e foarte frumos, îți iubești strămoșii. ....Eu o văd și ca o luptă politică și ca o luptă economică, pentru că economia e o luptă. ... Nu își dau seama foarte mulți. ...Dar în spate, dând și mai mult, și mai mult, se ajunge la lupta aceea a strămoșilor noștri, pentru ce-i al nostru” (V.N., Armonia Brassovia).

► Comunitatea poate constitui un exemplu de urmat, o alternativă:

„Noi ce facem aici? Păi în primul rând trăim și în plus trăim ca să spunem o altă poveste... eu pe noi ne văd așa ca o parte a unei vaste rețele de micelii de schimbare care zic o contrapoveste față de ce reprezintă societatea globalizată de azi” (T.B., Stanciova).

„Cred că inspirăm pe destul de mulți cu viziunea asta. ...să le arătăm oamenilor că așa se poate și că e un loc pentru oricine vrea să facă o schimbare, nu trebuie să fie o schimbare radicală, nu-i musai să trăim foarte simplist, dar se poate...” (I.T., Stanciova).

„De fapt, noi avem o misiune în a crea comunități. Nu este doar ceva frumos, că ne iubim și așa. E, de fapt, o luptă, eu așa o văd” (V.N., Armonia Brassovia).

„...împreună să putem să aducem un plus acestei lumi ... să îi ajutăm pe ceilalți și să ajutăm” (M.A., SatCitAnanda).

„...și o să se molipsească și restul, deci asta trebuie să facem, să arătăm că se poate, să arătăm, să prindă încredere oamenii, să-și dea seama până la urmă că ceea ce este în interiorul tău, ceea ce trăiesc, ceea ce trăiești aici în sufletul tău, aia se, aia..deci, aceea apare în exterior” (B.K., Armonia Brassovia).

„Și dacă e să rezum în câteva cuvinte ce facem noi la Stanciova acum, este că trăim, deci suntem ancorați în cotidianul ăsta și în același timp lăsăm suficient spațiu și uși deschise astfel încât să oferim și altor oameni posibilitatea de a trăi cu noi stilul ăsta de viață diferit și de a vedea altă poveste” (T.B., Stanciova).

Fiind nemulțumiți de societate în general, cei mai mulți membri ai comunităților consideră că viitorul aparține comunităților:

„...și-n primul rând, de ce spun că la momentul acesta doar comunitățile ar fi viabile, pentru că modul în care sunt construite orașele, modul de guvernare, de administrare, sunt total păguboase” (M.B., SatCitAnanda).

„...noi ca omenire o să mergem exact pe idea asta comunități legate între ele în sensuri mici...ideea e că eu cred că dacă se fac comunități din astea mici în care o sa-și crească gradul, o să fie procesul invers decât globalizarea asta idioată...” (I.S., Armonia Brassovia).

„...eu caut... cred că în esență e armonia. Să fie totul așa lin, frumos, să crezi o lume mai bună, altfel de lume, știi?! ...eu văd calea de urmat, cea a comunităților...” (C.R., Armonia Brassovia).

Pentru anumiți membri ai comunităților, nu poate exista un viitor al societății în afara comunităților:

„Eu pot să spun foarte clar, deci, nu există viitor pentru umanitate în afara comunității, nu există, e imposibil să existe, ceea ce noi trăim în momentul de față e o deconectare absolută de ceea ce noi suntem ca ființe umane și o deconectare absolută de ceea ce noi suntem ca ființe într-un ecosistem mai mare, care aparține acestei planete...” (C.D., Aurora).

„...comunitățile reprezintă viitorul societății. Încet-încet, societatea actuală ori se va reforma după principiile iubirii, ori va dispărea. Comunitățile formează un exemplu astfel încât societatea să se reformeze” (B.S., Armonia Brassovia).

„Părerea mea e că ăsta o să fie viitorul pentru că n-ai cum altfel...” (I.S., Armonia Brassovia).

„Da, proiectul comunităților este vital...” (M.C., Valea Curcubeului).

Dacă unii membri ai comunităților nu vizualizează un viitor în afara comunităților, pentru alții comunitățile constituie doar o alternativă, dar care va fi urmată de tot mai mulți oameni în viitor:

„...da, la început e greu, că sunt puțini, e unul colo, unu colo, unu colo, știi, sunt puțini, dar părerea mea e că atunci când o să fim din ce în ce mai mulți care gândim în anume fel o să se ajungă la punctul ăla de inflexiune, la masa aia critică care o să schimbe societatea. Poate mai e până atunci, dar drumul într-acolo e” (I.S., Armonia Brassovia).

„Deci, eu percep așa, că, la ora actuală, ca să putem ieși din impas, e nevoie de comunități spirituale, care, cel puțin la nivelul iubirii sau a bucuriei vieții rezonează ...și o să se molipsească și restul, deci asta trebuie să facem, să arătăm că se poate” (B.K., Armonia Brassovia).

„Comunitatea nu este o soluție pentru toți. N-aș vedea-o ca pe ceva forțat, să merg la oraș și să le zic ce bine este la noi. Fiecare se trezește la momentul lui” (E.M., Armonia Brassovia).

„Nu cred că neapărat întreaga societate să fie alcătuită numai din comunități, dar poate așa ar fi frumos” (E.M., Armonia Brassovia).

„Eu văd proiectul comunităților mai degrabă ca o alternativă, deci el nu poate să modifice societatea, societatea este mult prea mare ca să înțeleagă lucrurile astea. Eu cred că numărul de persoane care vor să schimbe ceva în viața lor, într-adevăr numărul este în creștere și într-adevăr sunt convins că în momentul când va apărea o comunitate funcțională, aia o să fie un exemplu” (S.F., Armonia Brassovia).

Modelul comunităților poate ajuta la ieșirea din criză a societății:

„Sunt convinsă că dacă tot mai mulți oameni s-ar decide să facă lucrul acesta, țara noastră și nu numai țara noastră, lumea ar putea ieși din criză, din orice fel de criză...” (G.G., Armonia Brassovia).

Comunitățile au rolul de a trezi conștiințele oamenilor:

„...cumva cred că genul ăsta de comunități sunt pur și simplu o metodă de a mai trezi din conștiințe, sau de a face oamenii pur și simplu mai conștienți de ce se întâmplă în jurul lor, de ce consumă..de ce risipesc” (C., Stanciova).

„...aceste comunități sunt ca niște focare spirituale și niște ghizi care vor influența și vor arăta celorlalți oameni cum e armonios. ...Și cu cât mai mulți oameni se trezesc din punct de vedere al spiritualității, cine să mai vină la putere? Vor veni exact oamenii capabili, oamenii deștepți, oameni care au aceasta legătură deschisă cu divinitatea și cu semenii prin empatie” (M.B., SatCitAnanda).

„...dacă unii măcar nu ne trezim și nu începem să facem lucruri bune, copiii noștri o să sufere și o să arate cu degetul că proștii ăștia ce ne-au..în ce probleme ne-au băgat pe noi, ce ne-au lăsat moștenire, numai probleme, numai probleme, din cauza egoismului și vederii înguste” (B.K., Armonia Brassovia).

„Cred că ușor, ușor ne vom trezi. Dacă aș spune un interval, chiar dacă mi-aș dori mai repede, dar probabil că este vorba de câteva sute de ani. Cam asta e viziunea mea asupra unei transformări totale. Doar că unii vor fi mai devreme, se vor trezi mai devreme, alții un pic mai târziu, dar ușor, ușor ne vom trezi toți” (G.B., Armonia Brassovia).

Pentru V.N. din comunitatea Armonia Brassovia, constituirea comunităților reprezintă o formă de luptă (ceea ce îmi amintește de afirmația lui Duane Elgin, 2010 care a numit mișcarea pentru un trai simplu „revoluția tăcută”):

„Țara noastră e divizată în tot felul. Și atunci cu ce îi poți bate? Cu comunități... și prin asta ar fi o mică luptă deci și de eliberare de asupra asta pe care o avem. Mi-am dat seama că e o luptă...”

C.D. (comunitatea Aurora) afirmă faptul că această mișcare a comunităților este privită cu interes și susținută de anumiți membri ai clasei politice internaționale:

„E foarte clar, nu există alternativă fără chestia asta, noi, noi putem vorbi despre un context în care, la nivel, să zicem, macropolitic, chestiile astea sunt și știu deja că sunt privite cu interes din punct de vedere politic, inițiative de genul ăsta, de tranziție, cu viața simplă și așa mai departe...” (C.D., Aurora).

„...am avut niște discuții cu politicieni din afară și le e foarte clar încotro ne îndreptăm și nu e o chestie de „dacă”, e o chestie de „când” și toți caută și nu au soluțiile, de fapt, pentru ziua de mâine, soluții foarte concrete pentru probleme pe care le avem... ceea ce se întâmplă aici e interesul absolut al lor ... pentru a avea o continuitate, nu poate să aibă continuitate în afara contextului ăsta” (C.D., Aurora).

4.2. Viziunea asupra societății actuale

În general, membrii comunităților intenționale au o atitudine negativă față de modul de organizare și funcționare al societății în care trăim și consideră că în viitor vor interveni schimbări majore în acest sens:

„Sistemul în care trăim mi se pare total defect, dezavantajos, nu văd direcția în care se îndreaptă sistemul, societatea.. care trăiește în sistemul ăsta mi se pare falimentară. Pur și simplu la un moment dat nu o să mai fie, e o minciună, totul e o mare minciună” (G.G., Armonia Brassovia).

„Situția eu o văd așa...sistemul ăsta pică la un moment dat, deci toate strălucirile astea capitaliste pe care le vezi în jurul nostru vor pica la un moment dat sau își vor reduce importanța, ponderea undeva sub 50%. ...nu știu dacă vor dispărea complet. Dacă s-ar produce acum o schimbare bruscă ar fi tragic, înțelegi?” (C.R., Armonia Brassovia).

„...societatea asta care merge numai pe orizontală, spre entropie, spre dezintegrare, nu este ceea ce ne dorim” (M.B., SatCitAnanda).

„Legat de societate, mă bușește râsul. Am de la bunicul meu o piatră de aici, din zona Făgărașului, datată de acum 50 milioane de ani (am citit pe internet) și are fosile marine în ea. Și stau și mă uit la politicieni și îmi vine în minte imaginea acestei pietre și îmi dau seama că în vastitatea timpului aceștia sunt milionari de week-end” (O.T., Armonia Brassovia).

„Văd că din ce în ce mai mulți zic că societatea asta n-are unde să meargă mai departe, o să se lovească de un zid la un moment dat” (I.S., Armonia Brassovia).

„Eu mi-am pierdut încrederea definitiv în cei care profită, care produc chipurile în ghilimele, acuma nu mai e conducere...” (V.N., Armonia Brassovia).

Printre **cauzele** acestei atitudini negative față de societatea actuală se numără:

► perspectiva unor costuri mari de întreținere în viitor:

„În perspectiva modificărilor la nivel global, lucrurile în următorii zece ani se vor modifica în mod dramatic, adică apreciez că costurile de supraviețuire vor fi foarte mari...” (S.F., Armonia Brassovia).

► este o societate preocupată de bani, nu de grija față de oameni:

„...în sistemul actual nu prea există grija față de oameni. Totul e..totul ce vezi în jurul nostru are ca unic scop banul” (C.R., Armonia Brassovia).

„.....lucrezi pentru bani, bine, lucrezi pentru bani, dar... Și restul? Adică, ai impresia că te ofilești, că, practic, nu îți îndeplinești menirea sau scopul tău în viață...” (G.I., Armonia Brassovia).

„O altă temă în povestea actuală este faptul că generația asta a noastră foarte deșteaptă, mesajul subliminal este că suntem atât de deștepți încât nu putem produce decât bani, cu care să consumăm...” (T.B., Stanciova).

► în societate, totul este o luptă:

„În stilul vechi, în sistem, practic tu lupți pentru orice, aici (în comunitate – n.a.) nu mai e nimic o luptă, dezideratul este să nu mai fie nimic o luptă” (B.S., Armonia Brassovia).

► presiunea exercitată de societate spre consum, consumerism:

„E destul de ciudat, așa, e o presiune a, cum să spun eu, a mondenității mai degrabă, nu întotdeauna ai nevoie de un anumit lucru...” (G.I., Armonia Brassovia).

„Povestea de mainstream este că în viața asta cumva metamesajele sunt: fiecare trebuie să muncească, să aibă un job și așa mai departe. Fiecare este consumator și ești definit după mașina pe care o ai și după telefonul pe care îl ai și mai știu eu ce. Obligația de a fi fericit, evident în calitate de consumator” (T.B., Stanciova).

► sistemul este corupt:

„...căutam să mă despart de așa zisa lume civilizată, care numai civilizată nu este ... civilizația este numai o aparență...eu sunt sclav sistemului corupt, că nu știu să prelucrez pământul.... Păi sistemul e la fel de corupt peste tot, că aici colivia e ruginită și acolo (în străinătate) colivia e de aur, asta e altceva” (A.S., Armonia Brassovia).

► modul de organizare al societății este generator de stres:

„Eu zic că trăim într-o societate destul de nesănătoasă în ziua de astăzi și majoritatea se plâng și de stres și de felul în care... sunt organizate lucrurile” (G.I., Armonia Brassovia).

„...dacă toată lumea, în stres-ul care este, în societatea de consum în care omul gândește doar să-i fie lui bine, nu o văd viabilă o sută de ani, deci, e clar că modul de gândire ar trebui schimbat” (M.B., SatCitAnanda).

► societatea îngrădește indivizii:

„...noi ca omenire suntem un pic debusolați, în sensul că suntem deturnați de mici de la ceea ce vrem, ceea ce dorim, ceea ce ne place, ceea ce facem să trăim...” (I.S., Armonia Brassovia).

„...acuma suntem la nivelul de societate în care de mic ți se spune „Tu trebuie să faci aia” sau „Să faci...”, deci să intri pe un tipar și să ți se spună ce anume să faci” (G.I., Armonia Brassovia).

► în societate, oamenii sunt precum sclavii:

„...suntem legați de finanțe, deci, deocamdată noi suntem niște sclavi liberi, da, din punct de vedere financiar, sclavi cu un anumit lanț liber” (G.I., Armonia Brassovia).

► problema egoismului:

„...văd că, la ora actuală, politicienii noștri pe care le-am ales, nu fac aproape nimic pentru poporul lor, deci, fac pentru ei, deci e un egoism exacerbă peste tot și, și, dacă tot mergem pe drumul ăsta, o să ajungem în prăpastie...” (B.K., Armonia Brassovia).

„Ei, de fapt, distrug țărișoara noastră. Ei numai o distrug. Părerea mea. Și atunci e ca și cum ar fi niște viespi, să zic așa, și tre să vină albinuțele alea de jos ca să înceapă să creeze din nou, de la început, în timp ce ăia distrug” (V.N., Armonia Brassovia).

„...noi ne-am făcut proprietari pe niște chestii care nu ne aparțin - noi suntem chiriași aici pe pământ, deci am mers prea departe cu astea, noi avem impresia că totul ni se cuvine” (I.D., Armonia Brassovia).

► societatea ar trebui să promoveze alte valori:

„Sunt adică niște valori care sunt date peste cap, de asta zic că aici e buba cea mai mare, că noi ca societate suntem un pic putrezi așa și trebuie să ne redefinim noi valorile și dacă

redefinim valorile n-o să mai conteze atât de tare, nici palatele, nici mașinile, nici nimic” (I.S., Armonia Brassovia).

► sistemul creează dependență:

„...deci pentru mine este foarte vizibilă dependența și nebunia sistemului actual și cât de nesustenabil este și cât depindem, tot sistemul depinde de niște sfori trase din invizibil pe care oamenii nu le cunosc...” (M.C., Valea Curcubeului).

„...acum societatea este foarte dezechilibrată, deci în primul rând nu avem control..., noi nu mai controlăm nimic, noi ne luptăm o viață ca să câștigăm bani ca să ne plătim apa, mâncarea, locuitul, mersul pe drum cu mașina și deci nu este asta sensul...” (M.C., Valea Curcubeului).

► societatea nu încurajează afacerile, micii întreprinzători:

„A face business în România e falimentar, nu se merită” (V.N., Armonia Brassovia).

„Sincer, dacă nu mă aruncam în chestiile ăstea, deci am luat-o așa, de bună, și am jucat-o la maxim. Asta e șmecheria. Să o joci la maxim. Jucând-o la maxim, îți dai seama mai repede de sistem. Deci dacă nu o joci la maxim, și stai cuminte într-un servici, te țacăni acolo și ieși la pensie..Deci n-ai cum, așa, stând la job, du-te și fă-ți o școală particulară. Du-te și fă-ți o croitorie. Ce-oi vrea. Atunci vezi adevărata față a societății. Nu când ești ascuns la un job. E mafie, da. Începând un business, vezi tâmpenia sistemului. Dar, din start simți greșeala și se perpetuează până în momentul în care tu dai faliment. Atunci îți dai seama...” (V.N., Armonia Brassovia).

► în societate nu se mai produce:

„...la ora actuală nu se mai poate produce nimic, doar se vând servicii, atât. Cât poate să mai susțină sistemul ăsta vânzările? Populația este în descreștere, mortalitatea este foarte mare. Așa-zis-ul modernism, prost înțeles, este văzut... ce-nseamnă că te dai mare că ai un telefon, o mașină bună, nu, astea-s prostii...” (M.B, SatCitAnanda).

G.I. (Armonia Brassovia) este de părere că actualul sistem în care trăim este rezultatul creația majorității oamenilor:

„...acești „ei” care conduc sunt, de fapt, umbra pe care o creăm noi, la nivel colectiv, umbra inconștientă a noastră, deci noi proiectăm întodeanua aceste frici în exterior și ele se materializează... Frica, furia, lăcomia...Și în momentul în care vom fi conștienți de lucrul acesta și vom spune „Gata, nu mai alimentez cu energia mea, nu mai proiectez această...”, e ca un fenomen care se termină”.

Deși sunt nemulțumiți de sistemul în care trăim, unii membrii ai comunităților consideră că această etapă a fost necesară pentru evoluția societății în general:

„...am ajuns unde suntem acuma ca societate într-un mod necesar, dar acuma trebuie să înțelegem că ne-am jucat un pic și că am ocolit așa și că e bine să o luăm în altă parte adică se schimbă un pic drumul..” (I.S., Armonia Brassovia).

Deși cei mai mulți membri ai comunităților sunt nemulțumiți de sistemul în care trăim, aceștia sunt optimiști că lucrurile se vor schimba în bine în viitor:

„Sunt tot mai mulți conștienți de ce se întâmplă pe lumea asta, adică nu se mai lasă așa ușor prostiți. ...Și-ți dai seama tu singur și nu mai accepți știi, deci eu cred că o să fie bine. Singura întrebare este când?” (Justin S., Armonia Brassovia).

„...nimeni nu i-a eliberat pe scalvi de bună voie, dar, în final, s-a întâmplat. Adică s-a întâmplat, e un anumit tip de evoluție care nu poate fi împiedicată, dar a fost întârziată destul de mult, zic eu...” (G.I., Armonia Brassovia).

„Am crezut și noi intens că sistemul o să colapseze.... nah, eu simt din ce în ce mai puțin că o să colapseze într-un mod violent ... important e să învățăm să nu ne distrugem unii pe alții...și orașele să nu acapareze tot și să fie totuși loc și pentru restul..” (I.T., Stanciova).

„...cred că e o chestie ciclică, în mod cert acum ne îndreptăm spre ceva care cumva va fărâmița în mod benefic cumva structura asta gigantică...” (F., Stanciova).

Pentru O.T. (Armonia Brassovia), traiul în comunitate nu reprezintă o fugă de sistem:

„Prietenii mi-au spus că vreau să fug de sistem, dar nu vreau să fug, sunt suficient de puternică și îmi dau seama că am puterea să pot crea altceva și nu o consider o fugă, este procreșul creației care îl avem, ni s-a dat, este la îndemâna noastră”.

B.K. din comunitatea Armonia Brassovia consideră că societatea trebuie ajutată să se vindece:

„... de fapt, treaba noastră este, deci, ceea ce am stricat trebuie vindecat, deci ceea ce am îmbolnăvit trebuie vindecat și dacă, dac-am înțeles ce înseamnă că totul este unul, asta înseamnă că dacă te vâd pe tine bolnavă, asta înseamnă că trebuie să te ajut să găsești calea spre vindecare, dacă ceri...”.

Unii membri ai comunităților cred că efortul lor individual și colectiv va avea puterea să schimbe societatea:

„Eu niciodată nu m-am gândit că societatea își va continua drumul ei așa, pentru că eu trăiesc cu ferma convingere că am puterea de a schimba lucrurile. Asta e convingerea mea, nu mă interesează că sunt persoane care râd de mine sau îmi spun că nu o să pot. Eu dacă vreau contez, pentru că vreau să contez” (O.T., Armonia Brassovia).

„Am observat că sunt foarte mulți în posturi cheie care sunt incapabili, sunt niște persoane limitate. Și atunci mie mi se pare normal să particip la formarea unei societăți, nu contează când, peste o sută de ani, peste două sute de ani, e vorba de o idee care dacă reușești să o dezvolți, să dănuie, atunci ai câștigat ceva pentru eternitate, ai adus un plus” (O.T., Armonia Brassovia).

M.B. din comunitatea SatCitAnanda consideră că este necesară o dezvoltare durabilă a societății, în care să se țină cont de Pământ și resursele acestuia:

„...adevărata modernitate este să dezvolți baza materială tehnico-științifică, astfel încât întreaga populație să trăiască mai bine. Să terminăm cu mașinile astea cu poluare, să luăm mașini care merg electric, să se reglementeze sistemul ăsta de free energy, energie liberă, astfel încât să fie costuri foarte mici să și le permită oricine, să nu mai muncești ca nebunul pentru a trăi. Ai văzut pe internet filmulețele ale Zeitgeist: o societate a viitorului în care resursele planetei sunt foarte bine cântărite, ceea ce tu consumi să fie în armonie cu ce se regenerează și modul în care sunt contruite orașele, modul în care se face agricultură bio. Este fantastic. Cam ăsta este idealul meu de societate a viitorului”.

T.B. din comunitatea Stanciova susține că schimbarea societății trebuie să se facă într-un mod natural, organic și folosește în acest sens metafora miceliului:

„...nu sunt nici adepta transformării prin foc să zic așa, întotdeauna, fac o altă metaforă, în momentul în care arzi un câmp prima oară apar buruienile care colonizează. Nu sunt adepta revoluțiilor violente pentru că e momentul ăla de criză de ardere, în care doar un anumit profil supraviețuiește. După un câmp ars întâi apar buruienile și nu e niciodată sigur că o să revii la un câmp plin de diversitate. Eu sunt adepta transformării organice, îmi place metafora asta a miceliului care se tot întinde pe tăcute în afara, nu suntem în vizorul, mai apărăm la televizor dar așa ca o chestie dispartă și la un moment dat unele chestii încep să se fructifice, mie de exemplu mișcarea de tranziție mi se pare clar o fructificare a miceliului ăsta de care povestesc” (T.B., Stanciova).

M.C. (Valea Curcubeului) consideră că schimbarea societății trebuie să se facă prin construirea unei alternative la care tot mai mulți oameni să adere:

„...să schimbi un sistem nu trebuie să fi împotriva lui ci să aduci în paralel unul nou care să funcționeze și care să ....lumea văzând că ala e mai bun să adere la el. Ori dacă ar cădea banii peste noape, bun dărâmi ceva și ce pui în loc? Nimic. Atunci apare anarhia și nu merge”.

4.3. Atitudinea față de oraș a membrilor comunităților intenționale

În general, membrii comunităților intenționale sunt nemulțumiți de viața de la oraș. Cu toate acestea, nu toți membri comunităților resping orașul, ci au o atitudine pozitivă sau neutră față de oraș.

Atitudine pozitivă, neutră față de oraș

„...iubesc Brașovul foarte mult, deci eu sunt brașoveancă și iubesc Brașovul foarte mult, este vorba, mai degrabă, de a căuta un mod mai armonios de existență pe care încă societatea nu îl, nu îl dă, nu îl oferă” (G.I., Armonia Brassovia).

„Orașul este bun pentru că, da înseamnă civilizație, în sensul, la utilități spre exemplu, la tehnologie, transport, sunt lucruri utile, bune pentru oameni pe care nu le ai la zona rurală” (S.S., Armonia Brassovia).

G.B. din comunitatea Armonia Brassovia nu respinge orașul pe care îl consideră creația noastră, a oamenilor, iar pentru ca oamenii să poată crea altceva mai bun față de oraș, aceștia trebuie să se schimbe:

„Nimic nu e de respins, noi l-am construit, e tot creația noastră și nu pot să spun că îl resping, am încercat să ne creem o oază aici, și în mare măsură am reușit, atât prin vegetație. În primul rând prin stările noastre. ... Și dacă toți am încerca să evadăm în momentul ăsta, să fugim de ceea ce am creat, atunci unde am fugi? Că nu știu ce am crea, am putea să creăm altceva, doar dacă noi suntem în stare”.

O.T. (Armonia Brassovia) consideră orașul un rău necesar care a jucat un rol important în procesul constituirii comunităților:

„Vezi, noi toți venim de la oraș. Noi la oraș ne-am luptat cu toate chestiile astea ca să ne dăm seama. Cred că orașul are rolul lui în crearea acestor comunități, este un rău necesar. De ce nu s-au format la sat astfel de comunități?” (O.T., Armonia Brassovia).

Deși nu respinge viața de la oraș, S.S. din comunitatea Armonia Brassovia consideră un dezavantaj locuirea la bloc și faptul că traiful la oraș nu permite o viață suficient de apropiată de natură:

„În primul rând pentru mine faptul că orașul, aglomerarea urbană de blocuri, de așa, și locuiești la bloc și nu mai ai acel, nu mai ești în natură. ...Brașovul este un caz fericit în care în 10 minute poți să fi în pădure sau în..na..la iarbă verde cum se spune, dar..aaa...doar în timpul liber poți face asta” (S.S., Armonia Brassovia).

Atitudine negativă față de oraș

O parte dintre membrii comunităților sunt nemulțumiți de faptul că viața la oraș este stresantă, locul de muncă este stresant, iar veniturile câștigate sunt în mare parte folosite pentru acoperirea cheltuielilor de întreținere, a costurilor necesare traiului:

„Nu mai vreau să stau în oraș pentru că aerul în oraș se bazează pe un job și la job-ul ăla este foarte stresant ...Adică dacă trăiesc doar pentru facturi și mâncare înseamnă că trăiesc degeaba... adică îmi place să stau în oraș, nu am o problemă, doar dacă aș avea totul pe tavă, dacă mi-ar da cineva bani pe gratis ar fi ok. În condițiile astea, nu mai pot să stau în oraș” (C.R., Armonia Brassovia).

„...nu mă încântă prea tare Bucureștiul. E frumos dar nu, are părțile lui frumoase dar, nu știu, din punct de vedere a ceea ce caut eu mi se pare foarte stresant, adică na, e zăpăceala

asta, toată lumea aleargă după toate cele. Nu poți să-ți tragi sufletul, ce câștigi pe o parte, dai pe altă parte” (I.S., Armonia Brassovia).

„...modul în care sunt construite orașele, modul de guvernare, de administrare, sunt total păguboase. Atât pentru individul în sine care continuă, stresat, rata de viață este foarte scăzută din toate punctele de vedere, alimentație proastă, stres, ăă..muncă foarte multă, bani puțini...” (M.B, SatCitAnanda).

F. din comunitatea Stanciova are un sentiment de saturație față de oraș, față de artificial și este nemulțumit de ritmul alert al orașului:

„...cred că exista un fel de saturație față de oraș...era și o reacție la, la, într-adevăr la un sistem care cumva pare disfuncțional sau...și un ritm pe care, nu știu, nu-l simțeam propriu ...am orientare spre partea rurală nu înseamnă că, știu eu, urăsc orașul sau...doar că, cumva, mă simt mai conectat într-o zonă rurală, la, știu eu, pământ, natură în general....Cred că ritmul, da, ritmul e foarte alert și apoi...saturație de artificial, cam asta e”.

C. din comunitatea Stanciova este nemulțumită de poluarea orașului, dar și de modul de viață de la oraș, în general (problema locuinței, proiecte posibile nesatisfăcătoare) și dificultatea constituirii comunității la oraș:

„Eram foarte idealști și era așa o chestie cum să stai în orașul ăla poluat....Păi, odată faptul că era prea poluat, din start apoi faptul că nu prea poate ai cum să construiești o comunitate în oraș, ca spațiu era foarte complicat și mai erau tot felul de aspecte practice, în condițiile în care n-ai avut părinți care să-ți cumpere apartament în oraș, ne imaginăm deja, plătim 20 de ani chirie în oraș, că nu ai altă variantă, ca proaspăt absolvent ce să faci în oraș, plătești chirie, te nevrozezi încet și așa mai departe. Și iarăși ca proiecte pe care să le faci în oraș, știam deja ce proiecte se pot face în oraș, gen de proiecte de on- off micuțe, care iarăși nu ne-ar fi asigurat ...eu știu..modul de viață pe care îl doream noi”.

Orașul îl rupe pe om de natură:

„...oamenii au venit la bloc, au avut salarii, au avut unde să muncească, au avut de toate, dar și-au dat seama că lipsește ceva totuși, adică s-au rupt de natură, s-au rupt de ritmurile naturii, de tot ce înseamnă anotimpuri, zile, zi-noapte. Și își dau seama că ne îndreptăm ca și albinuțele alea săracele într-o direcție în care o să fim toți bolnavi, știi?” (I.S., Armonia Brassovia).

Poluarea, stres-ul și atitudinea agresivă a oamenilor:

„...e absolut clară diferența între a sta într-un oraș sau a locui în orice formă de organizare că-i oraș, că-i sat că-i comună, unde este și poluarea, unde toți factorii te influențează, că n-ai cum, până la urmă și stresul și oamenii din jur dacă vin cu o atitudine foarte violentă te influențează și atunci când tu ca om pui accentul pe viață sănătoasă, e absolut clar că imediat faci diferența între două asemenea concepte sau stiluri de viață” (M.T., Armonia Brassovia).

Densitatea mare a populației din orașe este obositoare:

„În oraș aglomerația mă cam extenuază, cel puțin în Cluj era foarte mare presiunea pe mine, simțeam, cum eram și în vânzări, tot timpul se cerea mai mult, mai mult și.. Deși mergeam în pădure cu bicicleta în Cluj, când mă întorceam în oraș deja simțeam șocul și presiunea” (R., Aurora).

Dependența orașenilor de locul de muncă și locuirea la bloc:

„...dacă depinzi de un loc de muncă la oraș și ai pierdut serviciul, ce faci la bloc? Din ce trăiești? Că la oraș orice mișcare trebuie să na, să dai bani, ba în stânga, în dreapta. Pe când la mediul rural unde ai grădina ta...” (S.S., Armonia Brassovia).

„Le spun la prieteni că apartamentul nu mai valorează nimic, pentru că la oraș asta este valoarea lor. În oraș, dacă nu ești susținut de industrie, e zero, e mort” (V.N., Armonia Brassovia).

Orașul nu poate asigura dezvoltarea oamenilor:

„Orașul nu-ți poate asigura dezvoltarea, deci chiar nu poate. Ți s-a spus că..și modul în care, cum s-a spus eu, modul în care oamenii trăiesc în oraș, pentru că la ora actuală nu se mai poate produce nimic, doar se vând servicii, atât. Cât poate să mai susțină sistemul ăsta vânzările?...” (M.B., SatCitAnanda).

Alți membri ai comunităților sunt conștienți și sensibili la aspectele energetice negative ale vieții în oraș:

„Am stat o perioadă și în capitală și am simțit foarte multă dezorganizare în emoții, în energii, care pe mine nu mă prinde și mă și afectează în mod negativ” (O.T., Armonia Brassovia).

„În oraș ai nevoie de apă, ai nevoie de hrană, sursele de hrană sunt necunoscute, energia din hrană este necunoscută. Dacă intri în amănunt și te gândești ce mănânci, ce respiri, cum trăiești, la un moment dat spre îndrepti fie spre o comunitate, fie spre altceva” (G.B., Armonia Brassovia).

Sentimente legate de oraș

„...nu ne mai găseam locul aici, nu știu, energetic, spiritual... Mă săcâia orice... Comportamentul celor din jur mă apăsa foarte mult...nu puteam să mă integrez....îmi venea să fug, să nu mai văd comportamentele ăstea pe care eu nu le consideram omenești, mă deranjau... venea comunitatea peste mine, mă sufoca și mă agresa” (A.B., Armonia Brassovia).

„Nu-mi mai găseam locul, mediul în care trăiam. Începeam să văd tot mai multe lipsuri și tot mai multe chestii care nu mi se păreau ok, în jurul meu. Preocupările din trecut nu mai erau, mi se păreau superficiale și am început să caut oameni care gândesc la fel în prima fază” (G.G., Armonia Brassovia).

„...și acum, în toiul nopții ...deschid geamul și ascult orașul. Și are un urlet, un țipăt, un vaiet. Are un zgomot și tot încerc să văd de unde vine, nu este trafic, parcă e de infern. ... e un vuiet deranjant, te răscolește ... Parcă e o suferință comună pe care o simt în oraș...mă simt ca într-o clocitorie de suferințe...” (A.B., Armonia Brassovia).

„...la vremea respectivă respingeam totul la oraș...și în prima fază în care am început să intru în comunitate, atunci respingeam totul, tot ce asociază cu orașul și cu viața mea de până atunci, dar după aceea am învățat să le accept pe toate și să-mi dau seama că toate fac parte din mine, m-au ajutat să ajung aici ...” (B.S., Armonia Brassovia).

„...am început să-mi vindec problemele pe care le aveam cu orașul, tot ceea ce mă respingea de la oraș, dar mi-am dat seama că, dacă eu plec de la oraș, problemele de respingere o să le regăsesc aici, oriunde m-aș duce le voi regăsi. Practic sunt lecții care ori le înveți acolo în oraș, ori le înveți aici în comunitate, tot trebuie să le înveți” (B.S., Armonia Brassovia).

4.3.1. Problemele orașului

Problema consumerismului

„Nu ne place ideea asta de consumerism, așa aiurea” (A.Z., Armonia Brassovia).

„Oamenii în oraș sunt mai axați pe consumerism, foarte mult. Dar este o păcăleală...” (A.B., Armonia Brassovia).

„...nu mă mai impresionează mall-urile, clădiri din sticlă, mașini luxoase, nu mă mai interesează multe chestii. ...oricum multe chestii sunt nesănătoase, alea sunt puse acolo pentru bani. Sunt făcute în laborator, sunt chimizate...” (C.R., Armonia Brassovia).

„...e o presiune a, cum să spun eu, a mondenității mai degrabă, nu întotdeauna ai nevoie de un anumit lucru...” (G.I., Armonia Brassovia).

„...la oraș se induc foarte multe nevoi pentru care noi nu le avem, omul nu le are. Sunt induse tocmai de a deveni un consumator și un dependent de sistem, ca sistemul să funcționeze în continuare și omul să stea în ignoranță că de fapt asta este scopul...” (M.C., Valea Curcubeului).

„...dar se și observă că viața este dusă către consum și nu pe calitatea vieții” (M.B., SatCitAnanda).

Problema costurilor mari de întreținere la oraș

„Și facturile erau foarte mari la oraș” (A., Armonia Brassovia).

„...mai degrabă nu m-aș lega la rețea, că sunt sătul acum și de factura asta și nu... dacă nu dau la regia de încălzire centrală, dau la ENEL el, mă rog, dintr-o parte în alta” (C.C., Armonia Brassovia).

„...dacă mă mai iau cu treaba, nu e ca aici unde intru în apartament, închid caloriferele să nu mai plătesc atâta întreținerea...” (C.C., Armonia Brassovia).

Problema dependenței în oraș și a nesustenabilității orașelor

„...n-ai slujbă ești condamnat la moarte implicit. ...Mai cu picioarele pe pământ, nu ai sursă de venit, ești la îndemâna altora. Eu nu sunt genul care să-mi placă să fiu la îndemâna altora. ... îmi place să îmi decid eu viața mea, nu altul, sau să fiu cu cerșitul. Suntem cu cerșitul la slujbă, dă-mi și mie o slujbă. Dă-mi și mie salariu” (A.S., Armonia Brassovia).

„...omul e dependent acum pentru confort” (C.C., Armonia Brassovia).

„Aș vrea să se găsească niște formule ale electricității... energie liberă..... eu îmi doresc oricum, reducerea dependenței de sistemul actual și pe acest plan” (C.R., Armonia Brassovia).

„Autosustenabilitatea ne scapă de dependențe, de diverse forme de dependență pe care sistemul ni le-a creat. Începând de la dependența de utilități până la dependența de orice, orice cumpărăm, orice gândim” (G.G., Armonia Brassovia).

„Orașul ... îți creează un soi de dependență, ești dependent de job, de unde îți iei banii, muncești ca nebunul să-ți plătești proprietăți sau chirii din ce în ce mai mari, să-ți iei hrană și energie din ce în ce mai scumpă. Până la urmă e jocul ăsta în care niciodată nu ai suficient pentru că necesitățile sunt din ce în ce mai mari și deodată într-o comunitate totul se inversează” (I.D., Armonia Brassovia).

„Dar să nu mai existe o dependență de cum ziceam, de substanțele chimice, o dependență de calculator, o dependență de telefon, toate sunt bune într-o anume limită, asta-i filozofia mea de viață, dacă ești moderat și dacă știi să te adaptezi și să nu exagerezi va fi bine” (M.T., Armonia Brassovia).

„...deci pentru mine este foarte vizibilă dependența și nebunia sistemului actual și cât de nesustenabil este... la oraș se induc foarte multe nevoi pentru care noi nu le avem, omul nu le are” (M.C., Valea Curcubeului).

„Și orașele nu sunt sustenabile, pur și simplu deci în orice moment dacă se întâmplă orice avarie doar la nivel de oraș, e grav de tot. ... Aicea la bloc, depinzând de absolut toate, numai dacă se oprește apa o zi imaginează-ți ce se poate întâmpla, sau gazul sau ... astea arată cât de vulnerabili suntem și orașele de fapt nu au nici un control asupra la nimic...” (M.C., Valea Curcubeului).

Problema locuirii la bloc

„...dacă stai în bloc, nu poți să trăiești în armonie cu tine însuși, poți fi în armonie atunci când ești în natură” (G.B., Armonia Brassovia).

„...deci modul în care sunt construite blocurile, sunt un rău care produc foarte multă perturbare în ființa umană, alimentație..” (M.B., SatCitAnanda).

„Oamenii s-au înghesuit în cutiuțe, blocuri mici, și sunt aproape fizic, dar atât de departe spiritual unii de alții. Ei se gândesc că distanța dintre ei este distanța de la un etaj la altul.

Dar, de fapt, este distanța de la etajul întâi, înconjurul pământului și etajul doi” (O.T., Armonia Brassovia).

„Noi ne-am sălbăticit, trăim ca animalele într-o cușcă, așa ca animalele aici într-un apartament, ne închidem aici ca într-un seif....Pentru că asta izolează perfect de afară, mai pui și de alea, izolație din aia exterioară și nu mai ai nici un transfer între aici și acolo. Și tu practic respiri un aer închis, nu ai aer de afară, nu mai ai deloc sentimentul de a fi în natură. Nu ai echilibru” (Ș.B., Armonia Brassovia).

Problema relațiilor sociale în oraș (relații sociale nesatisfăcătoare în oraș)

„În oraș relațiile sociale sunt inexistente datorită faptului că toată lumea aleargă să-și asigure traiul...Ar trebui să avem preocupări sociale mult mai mari. Noi suntem așa la preocupările primare. Unde e socialul, unde sunt relațiile, unde este culturalul? Ce activități culturale sunt? Sunt așa niște chestii izolate la care oricum participă puțini... Noi ne simțim nelegați între noi, ne-relaționați în oraș” (A.B., Armonia Brassovia).

„...aicea sunt la bloc, cunosc un vecin, doi. Dacă e o chestie, nu știu cum mă pot ajuta oamenii ăștia... aicea la oraș suntem separați toți, nici bună ziua nu ne dăm câteodată, nici nu nu știm care suntem” (A.S., Armonia Brassovia).

„Începe să lipsească ceva, începe să lipsească cumva relația dintre oameni și mulți o caută” (C., Stanciova).

„...cu cât e o aglomerație urbană mai mare, cu atât distanțele dintre oameni sunt mai mari. Deci, chiar dacă tu ești mai aproape de vecinul, ești ușă în ușă cu el, practic nu știu dacă în afară de vecinul, dacă mai știi pe ceilalți din bloc, dacă ești mai demult acolo, dacă știi cum îi cheamă sau așa” (I.D., Armonia Brassovia).

„Oamenii s-au înghesuit în cutiuțe, blocuri mici, și sunt aproape fizic, dar atât de departe spiritual unii de alții. Ei se gândesc că distanța dintre ei este distanța de la un etaj la altul. Dar, de fapt, este distanța de la etajul întâi, înconjurul pământului și etajul doi” (O.T., Armonia Brassovia).

„...am conștientizat că eu nu prea sunt în comunitate chiar dacă sunt în oraș și chiar dacă am prieteni, gândesc altfel și nu reușesc să ajung pe aceeași lungime de undă cu oamenii din jurul meu” (A.B., Armonia Brassovia).

„Prietenii pe care îi aveam încet, încet au început să nu mă mai înțeleagă. Deci, simțeam că vorbesc cu ei și că nu pricep despre ce e vorba, nu mai eram pe aceeași lungime de undă” (G.G., Armonia Brassovia).

Problema poluării mediului

„La o casă în oraș am avea o grădină, dar ne deranjează în primul rând poluarea și agitația orașului” (A., Armonia Brassovia).

„În oraș nu, cam ieșea din discuție, nu știu exact acuma de ce ieșea din discuție. Eram foarte idealști și era așa o chestie cum să stai în orașul ăla poluat” (C., Stanciova).

„...e un anumit tip de evoluție care nu poate fi împiedicată, dar a fost întârziată destul de mult, zic eu, că noi n-am mai trebui, la ora actuală, să mai folosim mașini care consumă hidrocarburi. E deja mult prea târziu, e, sunt atâtea soluții care au fost înăbușite. Și după aceea plângem cu lacrimi de crocodil la televizor „Vai, ce poluare!” păi de ce? Oare?” (G.I., Armonia Brassovia).

„...acum societatea este foarte dezechilibrată, deci în primul rând nu avem control, aerul îl primim, îl respirăm așa poluat în oraș” (M.C., Valea Curcubeului).

„...erau țiganii la gunoi, cerșeau și mă agresau cu comportamentele lor și cu mizeria care era pe acolo” (A.B., Armonia Brassovia).

Problema zgomotului în oraș

„Atunci eram tânără mamă, nu știu, eram așa, mai leoaică și parcă îmi venea să-i mușc pe toți cei care ne alterau liniștea ... nu aveam nici o oră de liniște ...Erau manele...și acum, în toiuł nopții (eu lucrez foarte mult noaptea, pentru că atunci îmi găsesc liniștea), deschid geamul și ascult orașul. Și are un urlat, un țipăt, un vaiet” (A.B., Armonia Brassovia).

Problema densității populației

„Mă sâcăia faptul că nu puteam merge cu căruciorul pe trotuar pentru că erau mașini parcate...Mergeam și încercam să mă plimb cu Daria prin cartier și nu puteam trece cu căruciorul pentru că erau mașini parcate pe trotuar” (A.B., Armonia Brassovia).

„În oraș aglomerația mă cam extenuază, cel puțin în Cluj era foarte mare presiunea pe mine” (R., Aurora).

Problema lipsei de responsabilitate a oamenilor

„Acum în oraș nimeni nu își asumă responsabilitatea pentru nimic. Adică toată lumea aruncă pe jos prin parcuri și să vină măturătorii și să facă curățenie. Nu-și asumă responsabilitatea: trebuie să arunc la gunoi. ..dacă se întâmplă un furt nimeni nu își asumă responsabilitatea să ajute omul ăla să nu fie furat. Și asta este lipsă de responsabilitate socială” (A.B., Armonia Brassovia).

Problema stres-ului

„Până la urmă intră tot la capitolul stres, știi?! Că faptul că auzi manele, clacsoane sau știri nepatriotiste sau vezi străzi murdare sau neîngrijite, tot negativism înseamnă, tot la stres, tot nepăsare față de semenii lor. Adică tot o absență a aplicării principiilor permaculturii. Știi tot un fel de absență a grijei față de o lume mai bună, tot un fel de lipsă a preocupării oamenilor pentru a face lumea mai bună” (C.R., Armonia Brassovia).

„...în condițiile în care n-ai avut părinți care să-ți cumpere apartament în oraș, ne imaginăm deja, plătim 20 de ani chirie în oraș, că nu ai altă variantă, ca proaspăt absolvent ce să faci în oraș, plătești chirie, te nevrozezi încet și așa mai departe” (C., Stanciova).

„Deși mergeam în pădure cu bicicleta în Cluj, când mă întorceam în oraș deja simțeam șocul și presiunea” (R., Aurora).

Problema educației copiilor

„...noi avem trei nepoți și eu nu i-am văzut liberi vreodată ba din contră i-am văzut, vai să nu cadă copilul, nu pune mâna pe jos că e murdar, nu, nu face aia, n-ai voie aia, numai nu-uri, deci numai nu-uri tot timpul este așa. Foarte greu pentru copiii de la oraș, și noi suntem copii de oraș, dar na....în general copiii de la oraș socializează prea mult cu copiii celilalți și ajung să se facă anturaje, ajung să facă numai prostii în anturajele respective...” (R., Valea Curcubeului).

„La oraș sunt tot felul de tentații și destul de agresiv inoculate de media, de copiii din jur. Copiii care sunt educați altfel decât îmi închipui eu că ar trebui să fie. Și atunci tot zgomotul ăsta l-ar influența negativ” (G.G., Armonia Brassovia).

„...îmi doresc ca și copiii mei să aibă posibilitatea să înțeleagă cine sunt și de ce sunt și să înțeleagă mult mai bine ceea ce este în jurul lor, că ei sunt parte integrantă a unui tot. Iar eu consider că la oraș, cu viața pe care o avem disponibilă acum, este practic imposibil” (O.T., Armonia Brassovia).

Problema satisfacerii nevoilor de bază, accesul la resursele naturale

„.... s-a ajuns să fie o foarte mare problemă procurarea de lucruri care sunt esențiale pentru traiul omenesc... Adică mâncarea și apa să fie o problemă, sau nu știu, căldura.... S-a ajuns în situația ca apa de la chiuvetă să nu îți mai folosească, pentru că trebuie să te duci să îți cumperi... Toată lumea fuge să supraviețuiască...Noi suntem așa la preocupările primare” (A.B., Armonia Brassovia).

„...dacă trăiesc doar pentru facturi și mâncare înseamnă că trăiesc degeaba” (C.R., Armonia Brassovia).

„...în condițiile în care n-ai avut părinți care să-ți cumpere apartament în oraș, ne imaginăm deja, plătim 20 de ani chirie în oraș, că nu ai altă variantă, ca proaspăt absolvent ce să faci în oraș, plătești chirie, te nevrozezi încet și așa mai departe” (C., Stanciova).

„Orașul nu are cum să-ți ofere, îți creează un soi de dependență, ești dependent de job, de unde îți iei banii, muncești ca nebunul să-ți plătești proprietăți sau chirii din ce în ce mai mari, să-ți iei hrană și energie din ce în ce mai scumpă. Până la urmă e jocul ăsta în care niciodată nu ai suficient pentru că necesitățile sunt din ce în ce mai mari și deodată într-o comunitate totul se inversează” (I.D., Armonia Brassovia).

„...începând de la apă care se plătește noi nu mai controlăm nimic, noi ne luptăm o viață ca să câștigăm bani ca să ne plătim apa, mâncarea locuitul, mersul pe drum cu mașina și deci nu este ăsta sensul” (M.C., Valea Curcubeului).

Problema lipsei de autenticitate a oamenilor din oraș

„Mai este și o altă problemă în oraș: nu există autenticitate. Adică ceea ce sunt eu mă manifest în ceea ce sunt eu....În oraș trebuie să fii altcineva decât ești pentru că așa dă bine, așa vrea șeful. Nu ai posibilitatea să te manifesti autentic... Un job ideal ar trebui să aibă, să dea posibilitatea oamenilor de a fi autentici. Ceea ce sunt, să facă și să gândească...Adică

nu oamenii să se conformeze funcției, ci funcția să se conformeze oamenilor” (A.B., Armonia Brassovia).

Probleme legate de locul de muncă

„Eu sunt inginer economist, am și masterat pot să conduc o întreprindere, cum să zic, fluierând cu toate tre ...cu toate astea, ca să-mi fac eu întreprindere, legislația este de asemenea natură încât nu te încurajează și nu te ajută de nicio culoare și s-o faci pentru altu, una la mână, ori n-o recunoaște valoarea, ori nu este în stare să observe, ori nu recunoaște în mod pecuniar” (A.S., Armonia Brassovia).

„Și iarăși ca proiecte pe care să le faci în oraș, știam deja ce proiecte se pot face în oraș, gen de proiecte de ON, Off micuțe, care iarăși nu ne-ar fi asigurat ...eu știu..modul de viață pe care îl doream noi...” (C., Stanciova).

„...job-ul ăsta sau mă dă afară sau din orice alt motiv, nu mai merge job-ul actual, mă duc în altă parte, unde e la fel. După pregătirea și experiența mea aș găsi același job într-un tub de sticlă din ăsta capitalist, adică o colivie de aur în care totul e frumos și curat și așa... și în care te bagă în niște birouri și te analizează și îți reproșează... că de ce nu ai făcut aia... x, y, z și s-o faci și pe aia și pe aia și repede și bine și devreme dimineța și până seara târziu și s-o faci și pe aia și pe aia și așa mai departe” (C.R., Armonia Brassovia).

„...este o senzație de libertate care este contrar opusă oricărei colivii de aur din cuburile de sticlă capitaliste în care se presupune că oamenii fac carieră, dar nu e întotdeauna așa. Adică pot să stai 5 ani fără să promovezi pe unde erai și toate chestiile alea și acele cuburi de sticlă sunt pentru bani, toți vin acolo pentru bani” (C.R., Armonia Brassovia).

„...vreau să mă rup de locul de muncă, nu de acest loc de muncă, în general de orice loc de muncă care ar impune o, un ritm care mie nu mi se pare firesc...motivul pentru care lucrează în general sunt banii, foarte puțini fac cu adevărat ceea ce le place, și și cei care fac și care sunt în categoria asta care fac ceea ce le place, cumva tot există niște constrângeri de program” (F., Stanciova).

„Deci eu am fost crescut la țară de bunici mă rog de părinți, apoi de bunici în vacanță și astea. Eu eram învățat să fiu liber și m-am băgat așa în niște ...într-o viață constrânsă în care te duci dimineța într-o cutie, vii înapoi obosit te bagi în altă cutie și aia e viața și nu...” (I.S., Armonia Brassovia).

4.3.2. Nevoia de a pleca din oraș și păstrarea legăturii cu orașul

Nevoia de a pleca din oraș

Pentru o parte dintre membrii comunităților, traiul în comunitate a constituit și constituie o cale de urmat care răspunde nevoii de a pleca din oraș:

„...ne-am dat seama că asta trebuie să facem, trebuie să părăsim orașul și să facem ceva cu noi, deci să putem să lăsăm ceva mai departe, să oferim ceva cu adevărat, deci copilul meu să poată să aibă ceva cu adevărat și nu neapărat să aibă, ci experiența în sine care o s-o dobândească prin ceea ce putem noi să-i oferim” (R., Valea Curcubeului).

„...Și atunci a apărut nevoia de a lua terenul, să fie cât mai departe de oraș, să nu mai aud manele, să nu mai aud bormașini, vroiam să aud liniștea, vroiam să aud vântul, vroiam să aud animalele. ... Ne-am luat teren cu gândul să fugim din oraș ...” (A.B., Armonia Brassovia).

„Din 1985 tot vroiam să scap de București, de când am venit nu m-am adaptat. ...Cu Bucureștiul nu mă adaptez deloc” (C.C., Armonia Brassovia).

„...ne-am rupe total de oraș în maxim 2 ani... Total în sensul să poate să avem poate o casă construită acolo ca să avem unde dormi și să ne putem asigura necesarul de hrană” (E.M., Armonia Brassovia).

„...între timp am aflat...eu și Gab, prietenul meu...am simțit că nu e locul nostru în oraș și cu joburile și cu statul la calculator tot timpul... Cred că trăind în oraș văd mult mai de aproape distrugerea...și toate mizeriile și publicitatea inutilă și oamenii înrăiți de mediu nepropice speciei umane...nu suntem, adică nu suntem obișnuiți să trăim în aglomerări așa de mari urbane, fizicul nostru nu ne permite, mentalul nostru nu ne permite și, evident că devenim mai morocănoși, mai nervoși, mai așa...și văd asta prea de aproape, cum ziceam...cum merg acuma la Timișoara am bulele mele, dar locuind acolo, cred că ar fi prea multă durere să simt, mai ales locuind acolo, ar trebui ori să mă atrofiez, ceea ce nu-mi doresc...” (I.T., Stanciova).

F.D. din comunitatea Armonia Brassovia nu se declară nemulțumit de oraș, iar dorința de a pleca din oraș este motivată de dorința de a ajuta comunitatea:

„Eu mă simt foarte bine și aici, la căsuța mea din Brașov, să-mi cresc copiii la Târlungeni, să stau liniștit, să duc o viață lejeră. Evadarea asta am făcut-o pur și simplu, așa am simțit, ideea de a face ceva pentru comunitate”.

Păstrarea legăturii cu orașul

În ceea ce privește păstrarea legăturii cu orașul pentru cei care locuiesc sau care urmează să se mute definitiv în comunitate, părerile sunt împărțite: dacă unii membri doresc să se deplaseze cât mai rar la oraș, alții doresc să meargă mai des la oraș.

„Păi eu în oraș nu mai simt că aș rămâne, vreau să fiu mai integrat în liniște, în natură...” (R., Aurora).

„Pe mine nu mă ține mare lucru în oraș. Stau cu chirie, nu am proprietăți care să mă lege. Am avantajul că din cauza meseriei, am mai multă libertate. Nu sunt legat de un serviciu permanent. Pot să mă mut și în vârf de munte” (I.D., Armonia Brassovia).

„Am vrea să ne rupem total de oraș și să mergem în oraș doar când avem nevoie de anumite lucruri, și veniturile să le obținem din munca în comunitate” (A.Z., Armonia Brassovia).

„...ne-am rupe total de oraș în maxim 2 ani... Aș menține legătura cu orașul pentru a face schimburi sau de a furniza materie, produse obținute în comunitate” (E.M., Armonia Brassovia).

„...m-aș rupe total de oraș, fără niciun regret, fără probleme. Că mai venim o dată pe lună la cumpărături, asta sau cine știe când, fiecare hotărăște pentru el” (S.S., Armonia Brassovia).

„E foarte greu, pe mine unul mă ajută foarte mult că nu am casă, că lucrul nu mai merge, mă ajută astea două. ...Eu sunt dispus de mâine mergem unde vreți voi, oriunde, nu poate toată lumea. Copilul e deja mare, soția are jobul aici, am muncit pentru asta 8 ani, 8-10 ore la lucru și încă 4-5 ore aici. Am creat prin muncă până la epuizare posibilitatea ca să facem chestia asta” (V.N., Armonia Brassovia).

„...Îmi doresc să rup orice legătură cu orașul și să îmi produc aici toate cele necesare, deoarece banii sunt o iluzie” (O.T., Armonia Brassovia).

Cei care doresc să păstreze legături mai strânse cu orașul doresc acest lucru din următoarele motive:

Dezvoltarea comunității în general, cu condiția ca orașul să nu-și exercite influența negativă:

„...da, aș mai ține legătura cu orașul, de ce nu? Atâta timp cât orașul nu-și exercită influența negativă...relații economice, sociale, culturale. Ok, să zicem că se formează comunitatea, comunitatea va fi o entitate. Această entitate va avea nevoie ca toate celelalte entități, adică va avea nevoie ca să crească pe interior, să evolueze, dar va avea nevoie și de schimburi, de relații cu alte comunități. Nici o entitate nu crește singură într-un loc, totul este într-o rețea” (A.B., Armonia Brassovia).

M.T. (Armonia Brassovia) dorește să mențină legătura cu tot ce înseamnă evoluție și progres cu privire la viața de la oraș:

„Eu vreau sincer o împletire a celor două stiluri, adică vreau să fiu conștientă de ceea ce se întâmplă aici și la curent cu tot ce se întâmplă pentru că evoluția are și punctele ei bune, asta-i clar”.

G.G. (Armonia Brassovia) nu vrea să rupă legătura cu orașul pentru a nu-și izola copiii, pentru a le arăta acestora cum este modul de viață de la oraș:

„Din punctul meu de vedere, da, aș rupe legătura cu orașul .... dacă aș fi singură da, doar că nu vreau să-mi izolez copiii și să nu le arăt și acea față a lumii. ...deși sincer nu știu ce ar putea câștiga mai mult decât aici în oraș, nu știu ce ar putea beneficia cu toate aparent, cu toate tentațiile de acolo care sunt doar aparente și foarte superficiale le pot găsi aici sub altă formă mult mai autentică...”.

F.D. (Armonia Brassovia) consideră că trebuie păstrată legătura cu orașul pentru a-i ajuta pe cei rămași în oraș:

„Eu văd totul ca o transformare, văd ca o tranziție, și apoi trebuie să-i ajutăm și pe cei rămași” (F.D., Armonia Brassovia).

Legătura cu orașul este motivată și de dorința de a păstra legătura cu prietenii de la oraș, pentru activități culturale, pentru schimb informațional:

„...e plăcut să păstrezi legătura și cu mediul de acolo, în plus Timișoara este destul de culturală...” (C., Stanciova).

„Da, suntem legați nah...ne legăm singuri de oraș...mai avem prieteni acolo, prieteni care ne vizitează.....eu am așa nevoie din când în când să schimb peisajul și să mă duc la Timișoara...e drept că și acolo am niște bule așa în care mă simt bine, mă feresc să mă duc în locuri în care nu mă simt bine...deci chiar văd orașul ca pe un loc în care circulă ideile mult mai repede decât într-o comunitate mică și atunci pentru polenizarea asta eu mă mai duc și le dau câte o îmbogățire așa, le mai povestesc „uite ce s-a mai întâmplat la Stanciova”, ei mai îmi zic ce chestii se mai mișcă pe la oraș și ne legăm așa” (I.T., Stanciova).

B.S. și G.B. (Armonia Brassovia) consideră că relațiile cu orașul se vor diminua de la sine:

„Da, aș vrea să mă rup de oraș, încă mai am lecții care trebuie să le trec și încă simt că am învățat să mă las dus de viață... Mai sunt câteva mici legături cu orașul, dar teoretic aș putea în orice clipă să le rup, dar nu le rup, se pare că se diminuează de la sine, le las să evolueze până când o să se rupă automat” (B.S., Armonia Brassovia).

„N-aș vedea o ruptură totală. Nu poți să fugi de ceva. Sunt rădăcini și aici. Însă pe de altă parte și atașamentul de ceva. Nu e de dorit să te atașezi de ceva, ar trebui să te simți bine oriunde. ...Sunt implicate, și toți suntem implicați în creația din momentul ăsta, așa că nu poți să spui că dai totul peste cap și...Eu nu sunt adeptul schimbărilor bruște” (G.B., Armonia Brassovia).

Speranțe, soluții pentru oraș, orașul în viitor

O.T. (Armonia Brassovia) este de părere că primul pas pentru schimbarea societății, a orașelor este reprezentat de dorința de a schimba, dorința de a acționa:

„Modul cel mai bun pentru societate de a face ceva este să vrea, dorința, să se lupte cu blocajele pe care și le pun, zidurile pe care și le construiesc”.

A.B. (Armonia Brassovia) consideră că orașul poate deveni un loc bun pentru oameni dacă ar îndeplini condiții precum: satisfacerea nevoilor primare ale oamenilor (chiar prin

cultivarea unei grădini de către fiecare familie), consituirea și consolidarea comunităților urbane:

„Orașul ar putea deveni un loc bun pentru oameni, dar orașul nu ar mai fi ca acum... ar trebui ca nevoile primare să fie asigurate în oraș... Ar putea să funcționeze și cu blocurile dar oamenii trebuie să-și găsească, să facă relații cu vecinii, să aibă relații cu vecinii, direct, aproape... (A.B., Armonia Brassovia).

„...orașele le văd în transformare, prin proiecte gen grădini verzi pe acoperiș” (E.M., Armonia Brassovia).

Și F. din comunitatea Stanciova susține ideea constituirii și consolidării comunităților urbane și dezvoltarea spațiilor verzi:

„...peste tot se pot face mici și, și în cadrul, de fapt în cadrul unui bloc, nu știu, comunități urbane, exact, deci până la urmă e vorba de a te, de a te conecta, reconecta cu cei din jurul tău acolo unde ești, indiferent că ești între betoane sau în partea rurală, ok, e mai ușor... când ești înconjurat de natură și ritmul e mai natural, dar bineînțeles că și în oraș se pot face, adică poți să, să ai o explozie de vegetație”.

I.T. (comunitatea Stanciova) consideră că este foarte importantă reconectarea oamenilor:

„...cred că triburile care se formează vor fi și la oraș și la sat...văd asta și în vestul Europei, sunt oameni care trăiesc alternativ și foarte sustenabil și ecologic în oraș refolosind o grămadă din chestiile aruncate aiurea... Oamenii simt nevoia de conectare și de la conectarea asta și între ei și cu lumea din care facem parte pur și simplu”.

Cu privire la proiecte, soluții pentru orașe, membrii comunităților menționează *Transition Towns* (Orașe în tranziție):

„Cu mișcările de tranziție...în Timișoara ne-am implicat ...adică, s-au creat legăturile că știi „cine apare e cine trebuie să fie acolo”, dar observ că fără denumirea de Timișoara în tranziție, apar mișcări și au existat mișcări care fac exact asta și se conectează și totul decurge așa de natural încât nu-mi mai fac griji...” (I.T., Stanciova).

„Pentru oraș există transition towns care caută idei pentru oraș și ei tot pe asta se bazează să se formeze relații cu vecinii” (A.B., Armonia Brassovia).

Pe site-ul <http://www.transitionnetwork.org/> găsim următoarea descriere a acestor proiecte:

O inițiativă de tranziție este un loc unde există un proces de constituire a unei comunități care ajută orașul/satul/cartierul să devină mai puternice și fericite. Aceste comunități au demarat proiecte în domenii precum hrana, transportul, energia, educația,

locuințele, deșeurile, artele care reprezintă răspunsuri locale la scală mică la provocări globale precum schimbările climatice, probleme economice, scăderea rezervelor de energie ieftină. Este un mod în care oamenii pot ajuta în mod efectiv și nu se limitează să se plângă de diferite probleme, iar unul dintre rezultate este acela că cei implicați în astfel de inițiative se declară mai fericiți, au reușit să-și facă mulți prieteni noi, iar comunitatea este mai puternică.

Câteva dintre convingerile acestor grupuri de inițiativă sunt următoarele:

- schimbările climatice și epuizarea rezervelor de petrol necesită o acțiune urgentă.
- viața cu mai puțină energie este inevitabilă și este mai bine să planifici această situație decât să fi luat prin surprindere.
- societatea industrială nu este capabilă să facă față șocurilor din domeniul energetic.
- trebuie să acționăm împreună, acum.
- dezvoltarea la infinit în cadrul unui sistem finit (precum planeta Pământ) este imposibilă.
- dacă ne propunem și acționăm suficient de repede, și ne vom folosi creativitatea și cooperare pentru a declanșa geniile din comunitățile locale, putem construi un viitor mult mai împlinit și îmbogățit, mai conectat și mai blând pe Pământ decât viața din prezent.

4.4. Atitudinea față de sat

Opinii cu privire la formarea comunității în cadrul unui sat

În ceea ce privește constituirea comunității în cadrul unui sat, situația diferă de la o comunitate la alta, iar părerile și motivele sunt împărțite între membrii comunităților. Toate comunitățile studiate sunt localizate în mediul rural și aparțin din punct de vedere administrativ de anumite sate, dar membrii comunității Stanciova sunt singurii care doresc să aibă relații de colaborare și întrajutorare strânse cu locuitorii satului, locuințele lor fiind dispuse printre locuințele sătenilor (în cazul celorlalte comunități, locuințele membrilor comunității sunt grupate și la distanțe mai mari sau mai mici de locuințele sătenilor).

„.....cumva suntem și dispersați în sat, ceea ce ne permite cumva să interacționăm mai bine și cu ceilalți săteni” (I.T., Stanciova).

Motivele pentru care unii membrii ai comunităților doresc să păstreze distanțe mai mari de sate:

► diferențe de mentalitate, valori, principii de viață, nivel de conștiință:

„La sat ai vecini, dar nu au aceleași idei ca și tine” (A.Z., Armonia Brassovia).

„Suntem persoane care își doresc ceva aparte și de asta noi toți de acolo nu suntem de acord să locuim într-un sat, să ne cumpărăm un sat nou, într-un sat în care este populație deja pentru că poate nu avem același principii de viață cu acei oameni...” (S.S., Armonia Brassovia).

„...Și acolo la țară îmi place dar vreau să am lângă mine oameni, copiii mei trebuie să interacționeze cu cineva, nu poți să fi sălbatic. Acolo e un sat populat cu țărani, cu oameni normali” (Ș.B., Armonia Brassovia).

C.R. (Armonia Brassovia) consideră că oamenii de la sat nu au conștiința trezită:

„...nu vreau să fiu la sat pe modelul bunicilor din partea mamei, pentru că pe mine mă interesează să fiu neapărat să fiu printre oameni cu conștiința trezită, care gândesc la fel ca mine, eu dacă mă mut într-un sat, după modelul actual, dau de aceeași oameni, cum să zic, înguști la minte, poate e răutăcios termenul, dar eu așa îi văd” (C.R., Armonia Brassovia).

G.B. (Armonia Brassovia) este de părere că principala diferență dintre membrii comunităților și locuitorii satelor este nivelul de conștiință:

„...ce încercăm noi, este pe un alt nivel de conștiință, pe un alt palier de conștiință. Ceea ce într-o comunitate actuală sătească este mai greu de găsit. ...Poate asta e principala diferență pe care o văd eu, un alt nivel de conștiință. Nivel, care înseamnă, cum am zis și mai înainte, o muncă permanentă cu noi înșine, de a putea să accedem spre lumină până la urmă”.

I.D. (comunitatea Armonia Brassovia) nu consideră oportună constituirea comunității în cadrul unui sat deoarece aceasta ar implica o conformare la valorile grupului majoritar:

„Idea de a merge într-o comunitate rurală deja existentă: E mai greu. Tu dacă ești în minoritate, trebuie să te adaptezi, tu trebuie să respecti fiind o minoritate, trebuie să respecti obiceiurile, n-ai cum să impui, doar dacă îți crezi de la zero o comunitate. Noi venim cu valorile noastre comune și trebuie să le împărtășim toți și credem în ele”.

Pentru M.C. (comunitatea Valea Curcubeului), satele aparțin trecutului:

„...să fie izolat, deci să nu facă parte dintr-un sat deja constituit, deci să fie aparte pentru că este alt curent, altă viață și nu te poți combina cu trecutul și cu valorile alea ...că nici ei nu vor lua valorile noi pe care le aduci și nici tu nu vrei să fii pisat la cap cu gura satului și cu cheștiile astea și atunci clar am dorit ceva separat de ce există deja”.

M.C. (Valea Curcubeului) este de părere că locuitorii satelor au valori diferite față de membrii comunității, precum:

-aspecte spirituale, religioase: oamenii de la sat merg la biserică din obișnuință, le este frică de Dumnezeu.

„În primul rând că omul este parte din Dumnezeu și nu trebuie să-i fie frică de Dumnezeu. Dumnezeu este în noi adică nu este cineva separat de noi. Ori în sat trebuie să-ți fie frică de biserică, de preot, de Dumnezeu din biserică care te pedepsește ori astea nu-s valorile adevărate”.

„ ...adică satele din punctul meu de vedere sunt moarte, adică chit că mai au biserici și mai merg 5% din oamenii dacă mai merg la biserică câteodată, ei merg din obișnuință nu pentru că au o căutare spirituală nu pentru că înțeleg ceva ce se întâmplă acolo”.

-viziunea asupra îngrijirii pământului:

„Și al doilea lucru foarte important este pur și simplu viziunea asupra îngrijirii pământului care tradițional se face într-un fel oamenii nu-și dau seama că pământul e viu și-l otrăvesc cu o grămadă de chimicale... Și noi clar nu avem viziunea aceasta din contră totul trebuie lăsat natural și îngrășat cu metode naturale dar fără a folosi nimic, permacultura e un alt mod de a privi”.

M.C. (Valea Curcubeului) consideră că sătenii îi privesc cu suspiciune pe cei care se mută de la oraș la sat:

„...te privesc cam ciudat când vii acolo...și singurele lor explicații sunt ori că ești vreo sectă, că faci parte dintr-o sectă sau chiar vrei să înființezi o sectă acolo sau că în scopuri ascunse, că te ascunzi de lume că vrei să produci ceva ilegal deci astea sunt filmele lor... Ceva nu este în regulă cu ei acolo ...conceptul la țară este să pleci pentru un trai mai bun evident doar din punct de vedere material și ei își imaginează că traiul mai bun este la oraș, când vin oameni de la oraș la țară nu corespunde cu filmul, nu pricep ...cum adică?”

Membrii comunității Stancova consideră însă că legăturile strânse cu locuitorii satului prezintă numeroase avantaje:

► posibilitatea realizării sustenabilității la nivel comunitar:

„...sunt foarte recunoscătoare că stau într-un sat, pentru că așa nu trebuie să cresc eu capre, găini și alte cele. Cred că nici unul dintre noi nu crede în autosustenabilitate, ci crede în sustenabilitate la nivel comunitar” (I.T., Stanciova).

Posibilitatea partajării/împărtășirii:

„Eu, de exemplu, cu vecinii mei de alături, practic avem curțile comune, le-am botezat fiuca mai mică, este o relație extrem de caldă, curtea lor e ca și curtea mea și viceversa avem diverse chestii împreună” (T.B., Stanciova).

- posibilitatea de a beneficia de toate cunoștințele și experiența acumulată de generații întregi de săteni:

„...susțin în continuare cu foarte foarte multă multă tărie, chiar devin fanatică uneori, că trebuie să ai legături cu o comunitate tradițională existentă... Pentru că era clar, eram toți copii de oraș cu cheia de gât, e drept că foarte porniți și cu foarte multă energie în același timp eu una eram realistă și conștientă de faptul că ne lipsesc o grămadă de abilități și în continuare, după 13 ani de legături cu Stanciova, mă înclin cu imens respect în fața sătenilor de la care am învățat foarte foarte mult...” (T.B., Stanciova).

„...chiar dacă, să zic, vii cu, vii cu niște idei mai mult sau mai puțin noi, dar e vorba de a, de a comunica și de a învăța la rândul tău și de la cei care deja stau acolo și care au sute de ani în spate de tradiții...” (F., Stanciova).

- beneficierea de ajutor din partea comunității tradiționale în etapa de formare a comunității:

„...o lungă perioadă de timp proiectul nostru nu a avut energia și un număr atât de mare cum suntem acum, acum suntem practic în jur de 7 gospodării. O perioadă destul de lungă nu a fost decât o singură familie care locuia full-time a fost groaznic deoarece ei nu puteau trăi în sălbăticie și atunci relațiile cu satul au fost foarte importante” (T.B., Stanciova).

Ajutorarea comunității locale, a satului

Deși își doresc să aibă legături mai mult sau mai puțin strânse cu locuitorii satelor, membrii comunităților intenționale s-au implicat și/sau doresc să se implice în proiecte de dezvoltare a satelor învecinate.

„...eu sunt foarte interesat și în a dezvolta comunitatea locală, satul de exemplu să nu mai depindă așa de mult de tăiat pădurea, de subvențiile de la APIA” (R., Aurora).

„...zona e defavorizată, cu slabe posibilități de a aduce oameni să trăiască în acele zone..., comunitatea, primăria, cei care trăiesc deja acolo, sunt oameni ai locului care îmbătrânesc și se duc, oricum din partea administrației avem toată deschiderea pentru că...pentru că cu cât comunitatea crește și vin oameni care investesc în zonă și se preocupă de trai sustenabil, cel puțin din punctul lor de vedere sunt deschiși și ce se poate ajuta o să ne ajute” (M.B, SatCitAnanda).

S.S. (Armonia Brassovia) și R. (Aurora) doresc să se implice în acțiuni de revigorare a tradițiilor:

„Poate partea de artizanat am continua noi, asta da, adică să preluăm de la niște meșteri din zona rurală, care mai sunt, să preluăm niște îndeledniciri de artizanat să continuăm niște.... Olărit, asta da, țesuturi și aștea da. ...Sculptură în lemn sau ce mai e, toată partea de artizanat cred că da, am putea s-o continuăm” (S.S., Armonia Brassovia).

„...vreau să fac circuite cu bicicleta, caut oameni care încă mai fac ceva tradițional în zonă, costume populare am auzit că face o femeie și caut oameni care lucrează în lemn, vreau să învăț și eu. ...Și vreau să fac un circuit așa cu opriri pe la oamenii aștia care încă mai fac ceva deosebit. ...Poate ar fi și un suport pentru comunitate, o mică sursă de venit așa doar de simbol și vreau să păstrez și tradiția, să învăț și să fac și ceva care are valoare” (R., Aurora).

În comunitatea Stanciova, membrii comunităților intenționale au implementat diferite proiecte de dezvoltare a comunității locale. Dacă inițial doreau să transforme satul Stanciova într-un sat ecologic, ulterior au realizat că la nivel local era nevoie de proiecte de dezvoltare socială:

„...ideea inițială era să facem tot felul de proiecte de protecția mediului, să învățăm încet încet satul într-un sat ecologic, dar după ce ne-am mutat am văzut că de fapt era nevoie mai mult de proiecte cu tentă de socială decât de...sau cel puțin așa voiau oamenii la momentul respectiv” (C., Stanciova).

Printre proiectele de dezvoltare locală realizate de membrii comunității Stanciova se numără:

► realizarea unei grădinițe în sat:

„...când ne-am mutat nu era grădiniță și am făcut o grădiniță în regim de voluntariat, ulterior s-a reînființat grădinița care fusese desființată o lungă perioadă înainte să venim noi” (I.T.)

► constituirea unui centru cu calculatoare pentru tineri:

„Timp de un an de zile a mai funcționat un centru de tineret cu calculatoare, ăla a fost un proiect al meu la un moment dat” (I.T.).

Iar în viitor urmează să deschidă un printshop:

„...noi renovăm un grajd, e în gospodăria noastră, facem un atelier în care eu o să fac săpun, va fi și un printshop, ...ajutăm copiii care vin cu referate...vor să-și printeze” (I.T.).

► proiect de dezvoltare locală prin cicloturism:

„Paul iar a făcut un proiect de dezvoltare, prin cicloturism, la un moment dat am dat 40 de biciclete în sat la copii și am făcut un proiect de marcare a unor trasee” (C.).

„...la un moment dat au făcut un proiect...au dat biciclete la toți copiii din sat, șpilu era că, copiii vor fi mesagerii în sat, că nu era încă semnal la telefon până...un an înainte să ne mutăm eu și Gab nu era semnal la telefon” (I.T.).

O altă modalitate de ajutorare a comunității locale este reprezentată de cumpărarea de produse locale:

„...mă bucur foarte mult să pot s-o susțin pe Aglaie, care are vaci și le văd cum vin seara de la păscut, le mulge și primesc laptele cald și...știu că are copii, știu că se descurcă greu cu banii” (I.T.).

...și mă bucur că avem de la cine să luăm lemne, că nu trebuie să mergem noi în pădure să tăiem lemnele, că avem de unde să luăm brânză, ouă...și ei se bucură că au unde să vină să-și printeze referatele sau să aibă conexiune la internet sau să le repare cineva calculatorul, încercăm să le dăm din ce știm noi și nu au ei și ei din ce au ei și nu ne e nouă foarte la îndemână, deci cumva simbioza se întâmplă” (I.T.).

De asemenea, I.T. este de părere că traiul printre săteni îi poate ajuta pe aceștia să aprecieze mai mult viața la țară:

„...știu că sătenii în continuare sunt un pic așa...se gândesc că parcă-i mai bine la oraș cu slujbă și vrem să le arătăm că suntem super fericiți în Stanciova și că locul ăsta are foarte mult potențial cumva și către ei...”.

„...le oferim energia și bucuria că suntem acolo și bătrânii se bucură că sunt tineri care îi mai salută și mai schimbă o vorbă cu ei și...tinerii iarăși cumva îi văd că se uită un pic ciudat la noi, că suntem altfel decât restul tinerilor, dar ne salută și ne respectă, simt respectul ăsta din partea lor”.

Atitudinea autorităților locale față de comunitate

În general, autoritățile locale privesc cu bunăvoință aceste proiecte de comunități:

„Până și primarul este foarte deschis pentru că au rămas puțini oameni în sat. A fost foarte bucuros că am venit. Dacă mai aducem alți oameni, e chiar foarte deschis... mai ales că sunt tineri. E foarte bine din punct de vedere administrativ-local” (A.I., SatCitAnanda).

„...în general cam toți primarii au fost destul de suportivi. Chiar când ne-am mutat noi era un primar, noi ne-am dus să îi spunem cam ce vrem, că ne-am mutat și așa mai departe. A fost drăguț. Adică ne-a întrebat dacă suntem într-o sectă, i-am explicat că nu suntem o sectă și gata...” (C., Stanciova).

„...pentru că proiectul Stanciova e de demult...au avut timp să se obișnuiască cu ciudații ăștia orășeni, care se îmbracă amuzant...le-au câștigat încrederea făcând proiecte împreună cu tinerii, cu copiii...Da, deci...cumva le-au câștigat încrederea sătenilor, cu autoritățile știu că Teodora și Paul au lucrat amândoi la primărie la Recaș și...primărie nu e în Stanciova, ține de Recaș...și nah, primarii se tot schimbă, dar cumva au ceva capital de imagine” (I.T., Stanciova).

Opinii despre țărani din prezent

R. (Valea Curcubeului) critică tendința țărănilor care, din comoditate, cumpără produse pe care ar putea să le producă ei înșiși (și care să fie mai sănătoase) și faptul că se implică foarte mult în activități de creștere a animalelor:

„...acum umblă cu gunoaie de grajd și atâta, nu mai știu altceva, sunt fixați pe anumite lucruri, au uitat și de leșie și de chestii din alea, se spală cu șamponul de la magazinul din comună, ...ăștia de aici sunt dependenți de animale, deci de dimineață se trezesc și până noaptea când se culcă nu știu altceva, animalul este sfânt aici”.

M.B. din comunitatea SatCitAnanda consideră că omul de la țară nu și-a pierdut bunul simț:

„...N-am reușit să ne izolăm..nici nu-i necesar sincer, pentru că ne-am dat seama că cel puțin că omul de la țară încă mai are acea spiritualitate înrădăcinată a creștinismului, și bunul simț ăla românesc, e suficient și deschiderea. N-am avut cu localnicii nici o problemă, ne-am ajutat reciproc. ...Când mă refer la asta, mă refer la faptul că omul de la țară nu și-a pierdut bunul simț”.

În ceea ce privește viitorul satelor, pentru M.C. (Valea Curcubeului), satele sunt moarte:

„...satele din punctul meu de vedere sunt moarte, adică chit că mai au biserici și mai merg 5% din oamenii dacă mai merg la biserică câteodată, ei merg din obișnuință nu pentru că au o căutare spirituală nu pentru că înțeleg ceva ce se întâmplă acolo. Deci lucrurile astea-s moarte nu au o valoare a lor adevărată, că de aia se și duc se...își pierd importanța chiar și la sate că omul nu a găsit ceva autentic” (M.C., Valea Curcubeului).

S.S. (Armonia Brassovia) consideră că depopularea satelor ca urmare a migrației externe este un fenomen momentan, iar tinerii se vor întoarce:

„...probabil tinerii vor veni, care au plecat la muncă dincolo, poate câțiva ani chiar, și au reușit acolo să-și strângă, dar vor reveni” (S.S., Armonia Brassovia).

CONCLUZII

Pornind de la obiectivele cercetării calitative, se pot desprinde următoarele concluzii:

► Cum au luat naștere comunitățile?

În general, motivația inițiatorilor comunităților intenționale analizate de a constitui aceste comunități se regăsește în motivația membrilor comunităților de a trăi într-o astfel de comunitate (descrisă mai jos): dorința de a trăi mai aproape de natură, în armonie cu natura, dorința de a ajunge la auto-suficiență alimentară și energetică, de a trăi alături de oameni cu aceleași idealuri, preocupări, de a desfășura activități care să aibă sens, de a avea parte de liniște, armonie, de a desfășura activități spirituale ș.a. Am observat însă că inițiatorii acestor comunități sunt motivați și de dorința de a ajuta, de a schimba, de a face ceva pentru oameni (deși acest aspect poate fi regăsit în diferite grade și forme la cei mai mulți dintre membrii comunităților). Aceasta deoarece membrii comunităților consideră că traiul în comunitate poate oferi un stil de viață alternativ care ar putea fi un model, un exemplu de urmat de tot mai mulți oameni în viitor (în acest sens, unii dintre membrii consideră că nu există un viitor viabil în afara comunităților).

În acest sens, F.D., inițiatorul comunității Armonia Brassovia, a dorit să ajute oamenii prin constituirea unei astfel de comunități. Membrii comunității SatCitAnanda consideră că pot ajuta oamenii prin activitățile de natură spirituală pe care le desfășoară. Membrii comunității Stanciova și Valea Curcubeului consideră că pot ajuta prin oferirea unui mod de viață armonios ș.a.m.d. Pe lângă aceste motivații, C.D., inițiatorul comunității Aurora dorește să susțină dezvoltarea celelalte comunități.

De asemenea, pentru comunitatea Armonia Brassovia și Valea Curcubeului, cărțile Anastasiei au constituit o sursă de inspirație pentru proiectul comunității.

Dacă motivațiile sunt destul de asemănătoare, modalitățile de demarare a proiectelor comunitare sunt diferite:

-în cazul comunității Armonia Brassovia, F.D. a fost implicat în organizarea „Festivalului comunităților autosustenabile din România”, în decembrie 2012, la Brașov, în cadrul căruia a prezentat proiectul comunității pe care dorea să o înființeze într-o zonă din

județul Brașov. La sfârșitul festivalului, a deschis o listă cu persoanele prezente la festival interesate să facă parte dintr-o astfel de comunitate. Începând cu luna ianuarie 2013, F.D. a organizat întâlniri lunare cu persoanele interesate de proiectul comunității, în cadrul cărora au avut loc dezbateri și s-au luat hotărâră în grup privind localizarea comunității, achiziționarea terenului, designul comunității ș.a.m.d.

-comunitatea Aurora a fost constituită de o familie care a achiziționat o gospodărie într-un sat din județul Hunedoara, unde au organizat diferite activități, iar promovarea comunității a fost și este realizată atât în mediul online, cât și prin activitățile desfășurate.

-comunitatea Valea Curcubeului a fost creată de un grup de tineri care au avut o întâlnire în București în cadrul căreia au discutat despre proiectul comunității. A început apoi căutarea terenului, găsirea și achiziționarea acestuia, cultivarea pământului ș.a.

-comunitatea SatCitAnanda a fost inițiată de un grup de cinci persoane care s-au cunoscut la un foc de tabără în comunitatea Apusenii Verzi, jud. Alba, unde veniseră pentru a participa la o conferință pe teme spirituale. Toți cei cinci au declarat că aveau preocupări spirituale foarte mari, iar întâlnirea din jurul focului au simțit-o ca un moment magic, în care s-a produs o conexiune între sufletele lor și și-au dorit să constituie o comunitate care să atragă oameni cu aceleași preocupări ca și ei.

-comunitatea Stanciova a fost constituită la începutul anilor 2000 în cadrul satului Stanciova din jud.Timiș de către un grup de studenți din Timișoara cu preocupări pentru mediu și implicați în diferite proiecte de protecția mediului. Aceștia conștientizează faptul că cea mai atractivă cale de urmat după finalizarea studiilor era constituirea unei comunități în care să trăiască. Alte opțiuni, considerate neatractive pentru ei, erau întoarcerea la părinți, plecarea în străinătate sau angajarea într-o companie multinațională. De asemenea, aceștia au fost susținuți în demararea proiectului comunității de către asociația Global Ecovillage Network căreia i-au cerut ajutorul pentru înființarea unui sat ecologic (ecovillage).

Constituirea juridică a comunității

Dintre cele cinci comunități, doar comunitatea Armonia Brassovia era constituită din punct de vedere juridic ca asociație la momentul culegerii datelor (martie-august 2014). În comunitatea Stanciova, există asociația Ecotopia înființată înaintea demarării proiectului comunitar, dar noii membri nu se afiliază acestei comunități. Celelalte trei comunități urmează să dobândească în timp personalitate juridică.

Proiecte, transformări, preocupări anterioare integrării în comunitate

Înainte de a afla de comunitate și a dori să trăiască într-o astfel de comunitate, mulți membri ai comunităților au avut proiecte, în marea majoritate eșuate de a se muta din oraș, de

a-și cumpăra un teren mai mult sau mai puțin aproape de oraș (unii dintre ei chiar și-au cumpărat) sau chiar de a constitui comunități.

O parte dintre membri comunităților descriu anumite preocupări sau transformări anterioare integrării în comunitate și care au constituit o bază pentru dorința de a se integra ulterior în comunitate. Aceste transformări sau preocupări sunt foarte diverse:

- probleme de sănătate care au determinat o schimbare radicală a alimentației.
- scăderea interesului pentru dezvoltare profesională și contacte sociale.
- concedierea și schimbarea succesivă a mai multor locuri de muncă.
- schimbarea concepției privind locul de muncă.
- accesarea unui credit și implicațiile acestuia.
- preocupări pentru permacultură și dorința de a pune în practică principiile permaculturii prin amenajarea unei grădini.
- anumite transformări, preocupări spirituale.
- transformări determinate de citirea cărților Anastasiei.

► Care este motivația pentru care membri comunității doresc să facă parte dintr-o astfel de comunitate?

Motivația de a trăi în comunitate cumulează nevoia de a trăi mai aproape de natură (toți membri comunităților provin din mediul urban), împreună cu oameni cu preocupări asemănătoare, îmbinate cu dorința mai mare sau mai mică de dezvoltare personală, spirituală și cu dorința unei autosuficiențe, autonomii alimentare și energetice.

Pe scurt, motivația membrilor comunităților intenționale studiate de a trăi în comunitate înseamnă:

-a fi împreună cu oameni care au aceleași preocupări, același vis. Membrii comunităților consideră că în comunitate găsesc oameni calzi, care sunt pe aceeași lungime de undă cu ei, care au aceleași valori, în mijlocul cărora se simt ca în familie. Unii dintre membrii consideră un avantaj faptul că există o mare diversitate de oameni, care se pot ajuta unii pe ceilalți (întrajutorarea este considerată un punct tare al comunității), care sunt toleranți unii cu ceilalți. Alți membri sunt motivați de o stare de optimism și generozitate pe care o trăiesc în comunitate; alții sunt motivați și de fluxul informațional foarte intens (un plus informațional) care este prezent în comunitate.

-nevoia de a trăi alături de oameni cu aceleași preocupări spirituale (în special pentru membrii comunității SatCitAnanda).

-căutarea armoniei cu semenii și cu natura, crearea unei altfel de lumi, a unei lumi mai bune.

-nevoia de a trăi mai aproape de natură: pentru membrii comunităților care au copii, dorința de a fi mai aproape de natură are la bază dorința de a crește copiii într-un mediu natural; alți membri ai comunităților doresc să trăiască în natură deoarece s-au convins că traiul în natură are putere vindecătoare; alți membri consideră că traiul în natură oferă posibilitatea de a fi în armonie cu ei înșiși. Și, în aceste condiții, membrii comunităților constată că nu își pot împlini aceste nevoi, dorințe trăind în oraș.

-asigurarea auto-suficienței, autonomiei alimentare, energetice: pentru a nu mai fi dependenți de sistem, în general, de un loc de muncă, în particular, pentru a nu mai munci doar pentru împlinirea nevoilor de bază.

-dorința de a face activități care să aibă sens.

-nevoia de a pleca din oraș: unii membri ai comunităților au constatat că nu mai doresc să trăiască în oraș, nu le mai place viața din oraș, au ajuns la o saturație față de oraș.

-dorința de a se bucura de viață, de a duce o viață care să le aducă bucurie, să desfășoare activități care le aduc bucurie, nu doar activități pe care trebuie să le desfășoare pentru a trăi sau care să nu aibă sens pentru ei.

-dorința de a face ceva pentru oameni în general, oferind un mod de viață alternativ.

-dorința de a aplica principiile permaculturii.

-o parte dintre membrii comunităților au dorit să plece din oraș înainte de a afla de comunitate (sau înainte de a constitui comunitatea) și au ajuns la concluzia că împlinirea nevoilor de socializare ale copiilor și ale lor pot fi împlinite doar într-o comunitate.

-a face parte dintr-un grup îți oferă susținere, ești mai puternic în grup.

-a trăi într-un mediu favorabil dezvoltării (mediu natural, dar și social).

-trăirea unei senzații de libertate.

-posibilitatea de a avea un trai simplu.

► Care este viziunea pe care membrii comunităților intenționale o au asupra comunității din care fac parte?

Rolul comunităților:

Fiind nemulțumiți de societate în general, cei mai mulți membri ai comunităților consideră că viitorul aparține comunităților. Dar, dacă unii membri ai comunităților nu vizualizează un viitor în afara comunităților, pentru alții, comunitățile constituie doar o alternativă, dar care va fi urmată de tot mai mulți oameni în viitor. Pentru unii membri ai

comunităților, comunitățile pot ajuta la ieșirea din criză a societății, au rolul de a trezi conștiințele oamenilor, sau chiar reprezintă o formă de luptă.

Viziunea asupra comunității (în general):

Membrii comunităților intenționale vizualizează comunitatea astfel:

-unii membri ai comunităților intenționale au o viziune spirituală asupra comunității: dorința de dezvoltare spirituală personală și a celor din jur.

-comunitatea reprezintă împlinirea, transpunerea în realitate a unui vis frumos.

-traul în comunitate oferă posibilitatea unui trai simplu.

-viața în comunitate permite aplicarea principiilor permaculturii.

-comunitatea permite posibilitatea de a avea un trai mai armonios.

-comunitatea înseamnă a trăi alături de oameni care au același vis, aceleași idealuri:

-traul în comunitate permite a duce o viață în care nu mai ești nevoit să lupți.

-comunitatea este o formă de luptă (tăcută, non-violentă) împotriva unui sistem defectuos.

-comunitatea poate constitui un exemplu de urmat, o alternativă.

► Care este viziunea membrilor comunităților intenționale asupra societății actuale?

În general, membrii comunităților intenționale au o atitudine negativă față de modul de organizare și funcționare al societății în care trăim și consideră că în viitor vor interveni schimbări majore în acest sens.

Printre **cauzele** acestei atitudini negative față de societatea actuală se numără:

-perspectiva unor costuri mari de întreținere în viitor;

-societatea este preocupată de bani, nu de grija față de oameni;

-în societate, totul este o luptă;

-societatea exercită o presiune spre consum, consumerism;

-sistemul este corupt;

-modul de organizare al societății este generator de stres;

-societatea îngrădește indivizii; în societate, oamenii sunt precum sclavii;

-în societate, oamenii, politicienii sunt egoiști;

-societatea ar trebui să promoveze alte valori;

-sistemul creează dependență;

-societatea nu încurajează afacerile, micii întreprinzători;

-în societate nu se mai produce, doar se vând servicii.

Deși sunt nemulțumiți de sistemul în care trăim, unii membri ai comunităților consideră că această etapă a fost necesară pentru evoluția societății în general și sunt optimiști că lucrurile se vor schimba în bine în viitor.

Unii membri ai comunităților cred că efortul lor individual și colectiv va avea puterea să schimbe societatea, sau că societatea trebuie ajutată să se vindece. De asemenea, unii membri ai comunităților consideră că schimbarea societății trebuie să se facă într-un mod natural, organic, prin construirea unei alternative la care tot mai mulți oameni să adere.

► Care este atitudinea față de oraș a membrilor comunităților intenționale?

În general, membrii comunităților intenționale sunt nemulțumiți de viața de la oraș. Cu toate acestea, nu toți membri comunităților resping orașul, unii dintre ei având o atitudine pozitivă sau neutră față de oraș.

Atitudine pozitivă, neutră față de oraș:

-orașul nu trebuie respins deoarece este creația noastră, a oamenilor, iar pentru ca oamenii să poată crea altceva mai bun față de oraș, trebuie să se schimbe pe ei înșiși.

-orașul este un rău necesar care a jucat un rol important în procesul constituirii comunităților, care a creat condițiile necesare pentru constituirea comunităților.

Atitudine negativă față de oraș

-o parte dintre membrii comunităților sunt nemulțumiți de faptul că viața la oraș este stresantă, locul de muncă este stresant, iar veniturile câștigate sunt în mare parte folosite pentru acoperirea cheltuielilor de întreținere, a costurilor necesare traiului.

-orașul are un ritm prea alert.

-orașele sunt poluate, sunt probleme, dificultăți cu privire la achiziționarea unei locuințe.

-orașul îl rupe pe om de natură, de ritmurile naturii.

-oamenii din oraș sunt stresați și agresivi.

-densitatea mare a populației din orașe este obositoare.

-în oraș, oamenii sunt dependenți de un loc de muncă.

-locuirea la bloc a oamenilor este nesatisfăcătoare.

-orașele au o încărcătură energetică negativă asupra oamenilor.

Problemele orașului

Starea de nemulțumire a membrilor comunităților intenționale față de oraș se datorează problemelor cu care se confruntă orașul, oamenii din oraș, precum:

-Problema consumerismului

- Problema costurilor mari de întreținere la oraș
- Problema dependenței în oraș și a nesustenabilității orașelor
- Problema locuirii la bloc
- Problema relațiilor sociale în oraș (relații sociale nesatisfăcătoare în oraș)
- Problema poluării mediului
- Problema zgomotului în oraș
- Problema densității populației
- Problema lipsei de responsabilitate a oamenilor
- Problema stres-ului
- Problema educației copiilor
- Problema satisfacerii nevoilor de bază, accesul la resursele naturale
- Problema lipsei de autenticitate a oamenilor din oraș
- Probleme legate de locul de muncă

Nevoia de a pleca din oraș - Păstrarea legăturii cu orașul

Pentru o parte dintre membrii comunităților, traiul în comunitate a constituit și constituie o cale de urmat care răspunde nevoii de a pleca din oraș.

În ceea ce privește păstrarea legăturii cu orașul pentru cei care locuiesc sau care urmează să se mute definitiv în comunitate, părerile sunt împărțite: dacă unii membri doresc să se deplaseze cât mai rar la oraș, alții doresc să meargă mai des la oraș.

Cei care doresc să păstreze legături mai strânse cu orașul doresc acest lucru din următoarele motive:

- dezvoltarea comunității în general, cu condiția ca orașul să nu-și exercite influența negativă;
- pentru a fi la curent cu tot ce înseamnă evoluție și progres cu privire la viața de la oraș;
- pentru a nu izola copiii, pentru a le arăta acestora cum este modul de viață de la oraș;
- pentru a-i ajuta pe cei rămași în oraș;
- pentru păstrarea legăturii cu prietenii de la oraș, pentru activități culturale, pentru schimb informațional.

Cu toate acestea, o parte dintre membrii comunităților intenționale consideră că relațiile cu orașul se vor diminua de la sine.

Speranțe, soluții pentru oraș, orașul în viitor

Membrii comunităților intenționale consideră că orașul poate deveni un loc bun pentru oameni dacă ar îndeplini condiții precum: satisfacerea nevoilor primare ale oamenilor (chiar

prin cultivarea unei grădini de către fiecare familie) dar, și mai important, prin consituirea și consolidarea comunităților urbane.

Cu privire la proiecte, soluții pentru orașe, membrii comunităților menționează *Transition Towns* (Orașe în tranziție). Pe site-ul <http://www.transitionnetwork.org/> găsim următoarea descriere a acestor proiecte: o inițiativă de tranziție este un loc unde există un proces de constituire a unei comunități care ajută orașul/satul/cartierul să devină mai puternice și fericite. Aceste comunități au demarat proiecte în domenii precum hrana, transportul, energia, educația, locuințele, deșeurile, artele care reprezintă răspunsuri locale la scală mică la provocări globale precum schimbările climatice, probleme economice, scăderea rezervelor de energie ieftină.

► Care este atitudinea membrilor comunităților intenționale față de sat și care sunt opiniile acestora cu privire la formarea comunității în cadrul unui sat?

Opinii cu privire la formarea comunității în cadrul unui sat

În ceea ce privește constituirea comunității în cadrul unui sat, situația diferă de la o comunitate la alta, iar părerile și motivele sunt împărțite între membrii comunităților. Toate comunitățile studiate sunt localizate în mediul rural și aparțin din punct de vedere administrativ de anumite sate, dar membrii comunității Stanciova sunt singurii care doresc să aibă relații de colaborare și întrajutorare strânse cu locuitorii satului, locuințele lor fiind dispuse printre locuințele sătenilor (în cazul celorlalte comunități, locuințele membrilor comunității sunt grupate și la distanțe mai mari sau mai mici de locuințele sătenilor).

Motivele pentru care unii membri ai comunităților doresc să păstreze distanțe mai mari de sate:

- diferențe de mentalitate, valori, principii de viață, nivel de conștiință.

- constituirea comunității în cadrul unui sat ar implica o conformare la valorile grupului majoritar;

- pentru unii membri ai comunităților, satele aparțin trecutului.

Membrii comunității Stanciova consideră însă că legăturile strânse cu locuitorii satului prezintă numeroase avantaje:

- posibilitatea realizării sustenabilității la nivel comunitar (posibilitatea partajării).

- posibilitatea de a beneficia de toate cunoștințele și experiența acumulată de generații întregi de săteni.

- beneficierea de ajutor din partea comunității tradiționale în etapa de formare a comunității.

Ajutorarea comunității locale, a satului

Deși își doresc să aibă legături mai mult sau mai puțin strânse cu locuitorii satelor, membrii comunităților intenționale s-au implicat și/sau doresc să se implice în proiecte de dezvoltare a satelor învecinate (de exemplu, de revigorare a tradițiilor).

În comunitatea Stanciova, membrii comunităților intenționale au implementat diferite proiecte de dezvoltare locală:

- realizarea unei grădinițe în sat:
- constituirea unui centru cu calculatoare pentru tineri:
- proiect de dezvoltare locală prin cicloturism:

O altă modalitate de ajutorare a comunității locale este reprezentată de cumpărarea de produse locale. De asemenea, membrii comunității Stanciova consideră că traiul printre săteni îi poate ajuta pe aceștia să aprecieze mai mult viața la țară.

Câteva concluzii generale privind membrii comunităților intenționale:

► sunt orașeni, educați, tineri, cei mai mulți constituiți în familii (cu sau fără copii; cei care au copii sunt în general nemulțumiți de sistemul actual de învățământ și caută alternative pentru învățământ/școală), au preocupări privind o alimentație sănătoasă, preocupări pentru mediu.

► unii dintre ei au trăit un sentiment de insatisfacție, neîmplinire, nemulțumire cu privire la viața de la oraș: accesarea unui credit, concedierea, învățământul, diferite probleme ale orașului (poluare, consumerism, relații nesatisfăcătoare cu cei din jur ș.a.). Alții au început să aibă diferite preocupări spirituale, să citească cărți pe teme spirituale, să se documenteze de pe internet (un impact mare l-a avut seria Cedrii sunători ai Rusiei / cărțile Anastasiei; alții au luat în calcul posibilitatea unui colaps al societății în 21.12.2012, când au căutat soluții reale, alternative). Toate acestea, au cristalizat soluția unui trai mai aproape de natură, mai armonios, dătător de sens, cu posibilități de asigurare a hranei proprii, a unor surse alternative de curent electric.

► O parte dintre ei și-au cumpărat teren, în general în zona rurală sau la distanțe mici/medii de oraș, unde s-au confruntat cu diferite probleme (au realizat că sunt singuri acolo, întâmpină dificultăți și greutăți, au fost furați sau li s-a distrus ce au făcut, au realizat că propriii copii au nevoie de socializare, au visat mai departe o posibilă școală alternativă) și în acest context, apartenența la o comunitate reprezenta o soluție la aceste necesități, idealuri.

► Părerile sunt împărțite între membrii comunităților cu privire la relațiile cu satul, sau constituirea comunității în cadrul unui sat. Dacă membrii comunității Stanciova au dorit să constituie comunitatea în cadrul unui sat, celelalte patru comunități au dorit să constituie comunitatea în mediul rural, dar la distanțe mai mari sau mai mici de sat.

► De asemenea, cei mai mulți dintre membrii comunităților intenționale par să dorească o viață simplă, cu cele cinci direcții/dimensiuni descrise: o viață simplă din punct de vedere material, caută un mediu de viață și de lucru mai uman dimensionat, întruchipat de traiul în comunitate (dimensiunea scala umană), doresc auto-determinare (despre care vorbesc în termeni de auto/sustenabilitate), au conștiință ecologică și sunt preocupați de dezvoltarea personală (sau au preocupări spirituale).

LISTA BIBLIOGRAFICĂ

- Biblia sau Sfânta Scriptură. (2009). Versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania. Cluj-Napoca: Editura Renașterea.
- Abraham, Dorel. (1991). *Introducere în sociologia urbană*. București: Editura Științifică.
- Amerio, Piero. (2003). Evoluția conceptului de comunitate în cultura occidentală. În Zani, Bruna și Palmonari, Augusto (coord.). *Manual de psihologia comunității* (pp.25-39). Iași: Editura Polirom.
- Bauman, Zygmunt. (2001). *Comunitatea*. Filipeștii de Târg, Prahova: Editura Antet XX Press.
- Bauman, Zygmunt și May, Tim. (2008). *Gândirea sociologică*. București: Editura Humanitas.
- Bădescu, I. și Radu, N. (1980). *De la comunitatea rurală la comunitatea urbană*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Bădescu, Ilie. (1994). *Istoria sociologiei – perioada marilor sisteme*. Galați: Editura Porto-Franco.
- Bădescu, Ilie. (2004). Dezvoltare și subdezvoltare. Contribuții la critica sociologiei tranziției. *Sociologie Românească*, vol. II, nr. 3, pp. 108-127.
- Bădescu, Ilie. (2005). *Enciclopedia Sociologiei. Fondatorii. Vol. I*. București: Editura Mica Valahie.
- Bădescu, Ilie. (2006a). *Enciclopedia sociologiei. Teorii contemporane. Vol.II*. București: Editura Mica Valahie.
- Bădescu, Ilie. (2006b). *Noopolitica. Sociologie noologică. Teoria fenomenelor asincrone*. București: Editura Mica Valahie.
- Bădescu, Ilie. (2007). *Sociologie noologică. Ordinea spirituală a societății*. București: Editura Mica Valahie.
- Băileanu, Traian. (1941). *Teoria comunității omenеști*. București: „Cugetarea” Georgescu Delafras. [online] Disponibil la www.dacoromanica.ro.
- Chiriac, Dumitru, Humă, Cristina și Stanciu, Mariana. (2009). Spațiile verzi – o problemă a urbanizării actuale. *Calitatea vieții*, XX, nr. 3–4, 2009, pp. 249–270.

- Choay, Françoise. (2002). *Urbanismul, utopii și realități*. București: Editura Paideia.
- Chombart de Lauwe, Paul-Henry. (1972). *Pentru o sociologie a aspirațiilor* (Elemente pentru noi perspective în științele umane). Cluj: Editura Dacia.
- Copeland, Claire, MacKerron, Gordon și Foxon, Timothy J. (2023). Futures for Findhorn: Exploring challenges for achieving net zero in an ecological intentional community. *Futures*, Volume 149, 2023, 103155, <https://doi.org/10.1016/j.futures.2023.103155>.
- Cristea, Doina. (1980). *Elemente de mediu în sistematizare*. București: Editura Institutul de Arhitectură „Ion Mincu”.
- Dictionarul Explicativ al Limbii Române*. (1998). Academia Română. Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan” (ediția a II-a). București: Editura Univers Enciclopedic.
- Dungaciu, Sandra. (2003). *Georg Simmel și sociologia modernității. Elemente pentru o teorie socială a postmodernității*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
- Durkheim, Émile. [1922] (2001). *Diviziunea muncii sociale* (traducere și cuvânt introductiv de Cristinel Pantelimon). București: Editura Albatros.
- Encyclopedia of Religion*. Ediția a doua. Ediție îngrijită de Lindsay Jones. Thompson Gale, Macmillan Reference USA.
- Encyclopedia Universalis*. Paris: Éditeur à Paris.
- Etzioni, Amitai. (2002). *Societatea monocromă*. Iași: Editura Polirom.
- Flanagan, William G. (2010). *Urban Sociology* (Fifth Edition). Maryland, USA: The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc.
- Flick, Uwe. (1998). *An Introduction to Qualitative Research*. Londra: Sage Publications.
- Giddens, Anthony. [1989] (2000). *Sociologie*. București: Editura BIC ALL.
- Goodman, Norman. (1992). *Introducere în sociologie*. București: Editura Lider.
- Hagley, Scott J. (2025). The Congregation as Retreat Center and Intentional Community: Pastoral Sensemaking in an Age of Individualization. *Religions*, 16(5), 617. <https://doi.org/10.3390/rel16050617>.
- Harouel, Jean-Louis. (2001). *Istoria urbanismului*. București: Editura Meridiane.
- Hatos, Adrian. (2009). *Participarea comunitară în România urbană: lideri, participanți și spectatori din vecinătățile din blocurile construite înainte de 1990*. Oradea: Editura Universității din Oradea.
- Henslin, James M. (2008). *Social Problems: a down-to-earth approach* (8th edition). Edwardsville: Southern Illinois University.
- Horton, Paul B. și Hunt, Chester L. (1984). *Sociology*. (ediția a șasea). Western Michigan University, S.U.A.: McGraw-Hill, Inc.

- Iluț, Petru. (2000). *Iluzia localismului și localizarea iluziei*. Iași: Editura Polirom.
- International Encyclopedia of the Social Sciences*. (1972). Sills I. David Editor. Vol. 3. London: Collier – Macmillan Publishers.
- Knoll, D. X. (2024). “Re-Inventing How We Live in the City”: Well-being and the Los Angeles Ecovillage. *Journal of Contemporary Ethnography*, 53(5), 639-662. <https://doi.org/10.1177/08912416241262758>.
- Lasoff-Santos, Jess și De Young, Raymond. (2023). Exploring the motivations, satisfactions, and well-being of agricultural intentional community residents. *Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development*. 12. 1-20. 10.5304/jafscd.2023.122.011.
- Leafe Christian, Diana. (2003). *Creating a Life Together. Practical Tools to Grow Ecovillages and Intentional Communities*. Canada: New Society Publishers.
- Longres, John F. (1995). *Human Behavior in the Social Environment* (second edition). Itasca, Illinois: F.E. Peacock Publishers, Inc.
- Marcu, Florin. (2006). *Marele Dicționar de Neologisme* (ediția a VIII-a revăzută). București: Editura Saeculum I.O.
- Mardache (Sava), Andreea C. (2009). Community of Predeal – general descriptive elements. *Bulletin of the Transilvania University of Brașov*, Vol. 2 (51) – 2009, Series VII: Socio-Humanistic Sciences, pp. 52-60.
- Mardache, Andreea C. (2010). Community of Predeal – a diagnosis of social problems. *Bulletin of the Transilvania University of Brașov*, Series VII: Social Sciences and Law, Vol.3 (52)-2010, ISSN 2066-7701 (Print), ISSN 2066-771X (CD-ROM), Sociology and Anthropology, pp. 33-40.
- Mardache, Andreea C. și Atudorei Ioana A. (2013). Projects for the Establishment of Intentional Communities in Romania. *Bulletin of the Transilvania University of Brașov*, Series VII: Social Sciences and Law, Vol. 6 (55) No. 2 – 2013, pp. 167-172.
- Mardache, Andreea C. (2015). *Simplitatea voluntară în comunitățile intenționale din România*. Cluj: Presa Universitară Clujeană.
- Mardache, Andreea C. (2016). Intentional Communities in Romania – Story of their beginnings, în *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*, Series VII: Social Sciences • Law • Vol. 9 (58) No. 2 – 2016.
- Mardache, Andreea C. (2017). Intentional Communities in Romania - Precursor stage of community integration, în *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*, Series VII: Social Sciences • Law • Vol. 10 (59) No. 2 – 2017, Series VII - Social Sciences • Law, ISSN 2066-7701 (Print), ISSN 2066-771X (CD-ROM).
- Mardache, Andreea C. (2018). Intentional Communities in Romania – The motivation to live in the community, în *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*, Series VII: Social Sciences • Law • Vol. 11 (60) No. 2 – 2018, Series VII - Social Sciences • Law, ISSN 2066-7701 (Print), ISSN 2066-771X (CD-ROM).

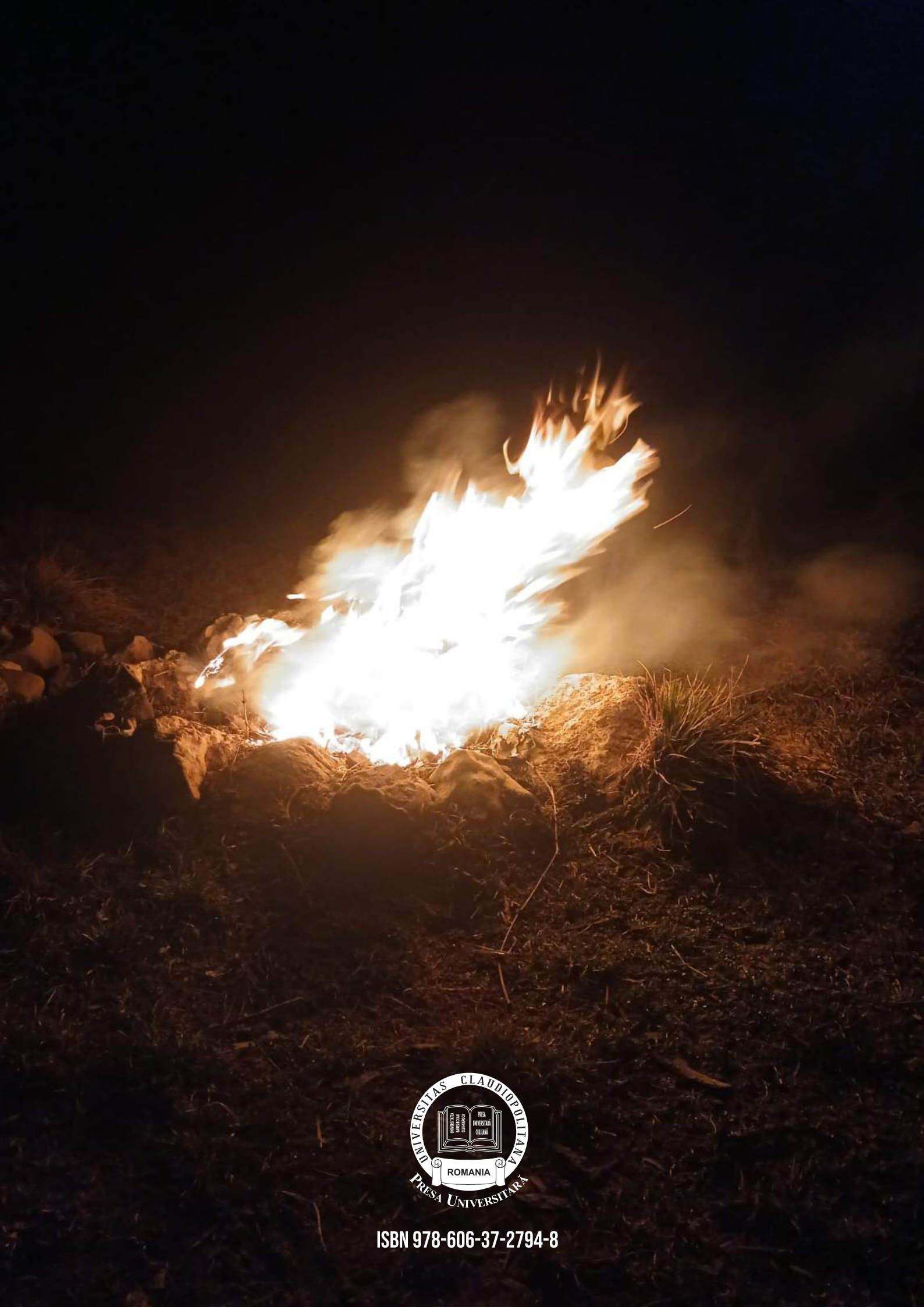
- Mărginean, Ioan. (2000). *Proiectarea cercetării sociologice*. Iași: Editura Polirom.
- Mic Dicționar Enciclopedic*. [1972] (1978). București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Mihalache, Flavius. (2011). Calitatea vieții comunitare. În Mărginean, I. și Precupețu, Iuliana (coordonatori). *Paradigma calității vieții* (pp. 131-140). București: Editura Academiei Române.
- Mihăilescu, Vintilă, Nicolau, Viorica, Gheorghiu, Mircea și Olaru, Costel. (2009). Blocul între loc și locuire. Teme și probleme de etnologie urbană. În Mihăilescu, Vintilă (coord.). *Etnografii urbane: cotidianul văzut de aproape* (pp. 31-50). Iași: Editura Polirom.
- Minea, E.M.-Maria. (2011). *Urbanism și Amenajarea teritoriului. Suport de curs pentru învățământ la distanță*. Cluj-Napoca: Editura Universității Babeș-Bolyai.
- Moser, Gabriel. (2009). *Introducere în psihologia mediului*. Iași: Editura Polirom.
- Nam, Charles B. (1994). *Understanding population change*. Itasca, Illinois: F.E.Peacock Publishers, Inc.
- Nancy, Jean-Luc. (2005). *Comunitatea absentă*. Cluj-Napoca: Editura Idea Design & Print.
- Neuman, William Lawrence.(1997). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Boston: Allyn and Bacon.
- Öllerer, Kinga. (2012). Educația ecologică – între necesitate și oportunitate. *Calitatea Vieții*, XXIII, nr. 1, 2012, pp. 25–44.
- Otgaar, A.ander, Klijs, Jeroen, Van den Berg, Leo. (2011). *Towards Healthy Cities - Comparing Conditions for Change*. England: Ashgate Publishing Limited.
- Pascaru, Mihai și Buțiu, Călina Ana. (2007). *Restituirea rezultatelor și dezvoltarea comunitară*. Cluj-Napoca: Editura Argonaut.
- Pitulac, Tudor. (2009). *Sociologia comunității*. Iași: Editura Institutul European.
- Poledna, Rudolf. (1995). Urbanul în viziunea lui Max Weber. În Rotariu, Traian, Poledna, Rudolf și Roth, Andrei (coordonatori). *Studii weberiene* (pp. 218-229). Cluj-Napoca: Casa de Editura «Atlas-Clusium».
- Popescu, Raluca. (2008). Sustenabilitatea economică a gospodăriei. În Mărginean, I. și Precupețu, Iuliana (coordonatori). *Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale* (pp. 35-52). Academia Română. Institutul de Cercetare a Calității Vieții. București: Editura Expert.
- Portney, Kent E. (2003). *Taking Sustainable Cities Seriously. Economic Development, the Environment, and Quality of Life in American Cities*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Precupețu, Iuliana. (2006). *Strategii de dezvoltare comunitară*. Iași: Editura Expert Projects.

- Precupețu, Iuliana (2008). Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă. Căi spre coeziune socială. În Mărginean, I. și Precupețu, Iuliana (coordonatori). *Calitatea vieții și dezvoltarea durabilă. Politici de întărire a coeziunii sociale* (pp. 11-32). Academia Română. Institutul de Cercetare a Calității Vieții. București: Editura Expert.
- Putnam, Robert D. (2001). *Cum funcționează democrația. Tradițiile civice ale Italiei moderne*. Iași: Editura Polirom.
- Roth, Andrei. (2002). *Modernitate și modernizare socială*. Iași: Editura Polirom.
- Sandu, Dumitru. (2005). *Dezvoltare comunitară. Cercetare, practică, ideologie*. Iași: Editura Polirom.
- Scârnci, Florentina. (2006). *Îndrumar de cercetare calitativă în științele socioumane*. Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov.
- Scârnci, Florentina (coord.). (2007). *Cercetări calitative în asistența socială. Încercări studențești*, vol. I. Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov.
- Scârnci, Florentina (coord.). (2009). *Cercetări calitative în asistența socială. Încercări studențești*, vol. II. Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov.
- Schaefer, Richard T. (1986). *Sociology* (second edition). Western Illinois University: McGraw-Hill, Inc.
- Schroer, Markus. (1995). Orientări etice și estetice ale vieții între modern și postmodern. În Rotariu, Traian, Poledna, Rudolf și Roth, Andrei (coordonatori). *Studii weberiene* (pp.). Cluj-Napoca: Casa de Editura «Atlas-Clusium».
- Stanciu, Mariana. (2009). *Explozia trebuințelor omului modern - semn de progres ori decadență?* Brașov: Editura Omnia Uni S.A.S.T.
- Stanciu, Mariana (coord.), Chiriac, Dumitru, Humă, C. și Mihăilescu, Adina. (2008). *Dimensiunea ecologică a consumului de bunuri și servicii*. Academia Română. Institutul de Cercetare a Calității Vieții. Centrul de Informare și Documentare Economică. București: Editura Expert.
- Stanciu, Mariana, Chiriac, Dumitru și Humă, C. (2010). Impactul schimbărilor ecoclimatice recente asupra calității vieții. *Calitatea vieții*, XXI, nr. 3-4, pp. 238-250.
- Stanciu, Mariana, Humă, Dumitru și Chiriac, Dumitru. (2011). Sustenabilitate producției și consumului de bunuri și servicii. *Calitatea vieții*, XXII, nr. 2, pp. 115-136.
- Stăniloae, Dumitru. (2002). *7 dimineți cu Părintele Stăniloae. Convorbiri realizate de Sorin Dumitrescu*. București: Editura Anastasia.
- Sviridoff, Mitchell. (1997). The seeds of urban revival. În Siegel, Fred și Rosenberg, Jan (editori). *Urban Society* (eighth edition, pp. 210-218). Guilford, Connecticut: Dushkin/McGraw-Hill.
- The Oxford English Dictionary*. Ediție îngrijită de Simpson, J.A. și Weiner, E.S.C. Ediția a doua. Vol. III. Oxford: Clarendon Press.

- Tönnies, Ferdinand. [1887] (2001). *Community and Civil Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Toth, Alexandru. (2006). Percepția spațiului urban și teama de infracțiuni. În Sandu, Dumitru (coordonator). *Viața socială în România urbană* (pp.77-99). Iași: Editura Polirom.
- Vasile, Marian. (2010). *Stiluri de viață în România postcomunistă. Ce modele comportamentale adoptăm și de ce*. Iași: Editura Lumen.
- Vedinaș, Traian. (2001). *Introducere în sociologia rurală*. Iași: Editura Polirom.
- Voicu, Mălina. (2006). Valori și comportamente religioase în spațiul urban românesc: o abordare longitudinală. În D. Sandu (coordonator). *Viața socială în România urbană* (pp.103-121). Iași: Editura Polirom.
- Voicu, Mălina și Voicu, Bogdan. (2006). Cât de bine se simt orașenii în locuințele lor. În D. Sandu (coordonator). *Viața socială în România urbană* (pp.55-75). Iași: Editura Polirom.
- Zamfir, Cătălin. (1989). *Stil de viață și mod de viață. Reflecții asupra stadiului actual al analizei sociologice*. [online] Disponibil la www.bibliotecadesociologie.ro.
- Zamfir, Cătălin. (2006). Dezvoltarea socială: câteva elemente teoretice. În C. Zamfir și L. Stoica (coordonatori). *O nouă provocare: Dezvoltarea socială* (pp. 11-29). Iași: Editura Polirom.
- Zamfir, Cătălin și Ștefănescu, Simona (coord.). (2007). *Enciclopedia Dezvoltării Sociale*. București: Editura Polirom.

Surse web:

- Global Ecovillage Network: <http://gen.ecovillage.org/>
- Simplicity Institute: <http://simplicityinstitute.org/>
- Duane Elgin: <http://duaneelgin.com/>
- Center for a New American Dream: <http://www.newdream.org/>
- Mișcarea de tranziție: <http://www.transitionnetwork.org/>
- Armonia Brassovia: <http://armoniabrassovia.ro/>
- Aurora: <http://www.aurora-circle.org/>
- Valea Curcubeului: <http://www.valeacurcubeului.org/>
- Stanciova: <http://stanciova.wordpress.com/>

ISBN 978-606-37-2794-8